

FINANŠU UN KAPITĀLA
TIRGUS KOMISIJAS
2012. GADA
UN DARBA PĀRSKATS

MISIJA

Efektīvi regulēt un pārraudzīt finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, veicināt finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, konkurētspēju un attīstību, kā arī ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību.

VĪZIJA

Uz klientu orientēta un proaktīva, kā arī viena no savā darbībā efektīvākajām, elastīgākajām un dinamiskākajām finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības institūcijām Ziemeļeiropas un Baltijas reģiona valstīs, kas nodrošina augstu standartu ievērošanu finanšu pakalpojumu jomā un veicina finanšu un kapitāla tirgus attīstību Latvijā.

SATURS

IEVADS

FKTK DARBĪBA 2012. GADĀ

.....	5
PRIEKŠSĒDĒTĀJA ZIŅOJUMS – IESKATS 2013. GADĀ	6
PADOMES ZIŅOJUMS	8
FKTK DARBĪBAS STRATĒGIJA	10
.....	11
UZRAUDZĪBA	12
• Uzraudzības principi	12
• Banku sektors	12
• Apdrošināšanas sabiedrības	18
• Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	19
• Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes	19
• Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un ieguldījumu fondi	19
• Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāji	20
• Privātie pensiju fondi	20
• Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji	21
• Regulētajā tirgū iekļauto finanšu instrumentu emitenti	22
• Finanšu instrumentu tirdzniecība	22
• Finanšu pakalpojumu un informācijas sistēmu drošība	22
• Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana	23
• LAS “Latvijas Krājbanka” administratora un maksātnespējas procesa uzraudzība 2012. gadā	24
LICENCĒŠANA	25
NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE	28
• Nacionālā likumdošana	28
• 2012. gadā pieņemtie ES normatīvie akti	30
• 2012. gadā apspriešanā bijušie ES normatīvo aktu projekti	31
• Priekšlikumi, kuru apspriešana turpinājās no 2011. gada	32
• Plānotās ES iniciatīvas 2013. gadā	35
GARANTIJU SISTĒMAS	36
• Noguldījumu garantiju fonds	36
• Garantēto atlīdzību izmaksas process 2012. gadā pēc “Latvijas Krājbankas” noguldījumu nepieejamības iestāšanās	37
• Garantēto atlīdzību izmaksas process pēc Raunas KKS noguldījumu nepieejamības iestāšanās	39
• Apdrošināto aizsardzības fonds	40
• Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība	41
• Finanšu stabilitātes nodevas administrēšana	42
SADARBĪBA	43
• Starpinstitūciju sadarbība nacionālajā līmenī	43
• Starptautiskā sadarbība	43
KLIENTU AIZSARDZĪBA	52
KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU.	
KLIENTU UN TIRGUS DALĪBNIEKU IZGLĪTOŠANA	53

2013. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIEKU DARBĪBA 2012. GADĀ

..... 57

..... 61

PERSONĀLA POLITIKA 62

FKTK STRUKTŪRA 67

FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS 68

IEKŠĒJAIS AUDITS UN KVALITĀTES VADĪBA 75

..... 77

EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES 2012. GADĀ 78

KREDĪTIESTĀŽU DARBĪBA 79

• Nerezidentu bizness Latvijas banku sektorā 90

KOOPERATĪVO KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU DARBĪBA 92

APDROŠINĀTĀJU DARBĪBA 93

PENSIJU SISTĒMAS OTRĀ UN TREŠĀ LĪMEŅA DARBĪBA 99

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBU UN

IEGULDĪJUMU FONDU DARBĪBA 103

IEGULDĪJUMU BROKERU SABIEDRĪBU DARBĪBA 106

MAKSĀJUMU IESTĀŽU UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS

iestāžu darbība 107

IEVADS

PRIEKŠSĒDĒTĀJA ZIŅOJUMS – IESKATS 2013. GADĀ

2013. GADĀ: NO STABILIZĀCIJAS UZ PIESARDZĪGU ATTĪSTĪBU

2012. gads aizritējis stabilizācijas zīmē, kad finanšu sektorā iezīmējās vairākas pozitīvas tendences un varēja novērot vairāku galveno darbības rādītāju stabilizāciju. Tas ļauj lūkoties uz sektora attīstību šogad ar piesardzīgu optimismu, neskatoties uz to, ka finanšu sektorā joprojām saglabājas riski – galvenokārt saistīti ar ārējiem ekonomiskiem faktoriem.

2013. gads Finanšu un kapitāla tirgus komisijai (turpmāk – FKTK) būs pilns izaicinājumu, jo piedzīvosim jau iepriekš ilglaicīgu projektu novešanu finiša taisnē, kā arī jaunu procesu aizsākumu. Arī šogad FKTK turpinās pagājušajā gadā uzņemto stratēģisko kursu. Priekšplānā esam izvirzījuši trīs būtiskākās prioritātes ar mērķi pēc iespējas efektīvāk īstenot uzraudzības iestādes funkcijas – finanšu sektora regulējuma pilnveidošanu, sektora uzraudzības stiprināšanu, kā arī finanšu izglītības un izpratnes līmeņa celšanu.

REGULĒJUMA PILNVEIDE

Šajā gadā turpināsies darbs pie finanšu sektora regulējuma reformas, t.i., jauniem noteikumiem kapitāla prasībām bankām (CRD IV/CRR), krīzes risināšanas mehānisma, noguldījumu garantiju sistēmas ieviešanas banku sektorā un Maksātspējas II ieviešanas apdrošināšanas sektorā un citām iniciatīvām, lai kopīgi stiprinātu starptautisko finanšu sistēmu.

UZRAUDZĪBAS STIPRINĀŠANA

2012. gadā FKTK tika paplašinātas pilnvaras, lai ļautu efektīvāk realizēt uzraudzības funkciju. No 2012. gada 1. decembra FKTK var veikt pārmeklēšanu un apskates darbības uz vietas, saņemot tiesneša atļauju un pieaicinot Valsts policiju. Tāpat pērn FKTK sāka izmantot jaunas un inovatīvas uzraudzības metodes, stiprinot klientu interešu aizsardzību. Esam sākuši izmantot noslēpumainā klienta vizītes (*Mystery Shopping*) tirgus dalībnieku uzraudzībai, kas šogad dos pirmos rezultātus.

2013. gadā tiks likti pamati vienotai banku uzraudzības sistēmai Eiropā. Paredzēts, ka jauno uzraudzības mehānismu īsteno Eiropas Centrālā banka (turpmāk – ECB) un nacionālie uzraugi. Latvijai pievienojoties eirozonai 2014. gadā, trīs lielākās bankas varētu tikt pakļautas ECB tiešajai uzraudzībai sadarbībā ar nacionālo uzraugu.

NEREZIDENTU NOGULDĪJUMU UZRAUDZĪBA

Aktualitāti nezaudē arī jautājumi par piesaistīto nerezidentu noguldījumu risku atbilstošu pārvaldīšanu. Latvija nepelnīti un nepamatoti bieži tiek minēta kā galvenais galamērķis, uz kuru plūst Kipras nauda.

2012. gada beigās noguldījumu apjoms Latvijas bankās sasniedza 12.7 miljardus latu, gada laikā pieaugot par 1.4 miljardiem latu jeb 12.7%. Rezidentu noguldījumi gada laikā palielinājās par 530 miljoniem latu, bet nerezidentu noguldījumi par 876 miljoniem latu. Šis pieaugums atbilst vēsturiskai pieauguma tendencei, kas

palikusi nemainīga jau kopš 2009. gada otrās puses, kad, atgūstot uzticību Latvijas finanšu sektoram, atsākās pakāpenisks nerezidentu noguldījumu pieaugums. Paredzam, ka 2013. gadā turpināsies līdzšinējā tendence un Latvijā turpināsies pakāpenisks nerezidentu noguldījumu pieaugums.

Uz nerezidentu biznesu orientētās bankas, kas specializējušās uz ārzemnieku naudas plūsmas apkalpošanu, darbojas kā reģionālais finanšu centrs. Latvijas bankas nodarbojas ar finanšu loģistiku, t.i., apkalpo ienākušās naudas plūsmas uz īsākiem termiņiem. To varam uzskatīt par finanšu pakalpojumu eksportu, kas uzlabo banku sektora pelnītspēju, rada un uztur augsti kvalificētas darbavietas, kas palīdz palielināt nodokļu bāzi.

Tomēr ar nerezidentu biznesu saistīti ne tikai ieguvumi, bet arī noteikti riski. Tāpēc FKTK ir izveidojusi speciālu pasākumu kopumu nerezidentu noguldījumu pārraudzībai. Tas maksimāli samazina iespēju, ka Latvijā varētu ieplūst pašreizējam finanšu sektoram nesamērojams naudas līdzekļu apjoms. Uz nerezidentu biznesu orientētām bankām tiek noteiktas paaugstinātas individuālas kapitāla pietiekamības prasības, kā arī paaugstināts individuāls likviditātes līmenis atbilstoši katras bankas biznesa modelim. Tāpat bankām jāievēro stingras prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un terorisma finansēšanas jomā.

FINANŠU IZGLĪTĪBAS UN IZPRATNES LĪMEŅA CELŠANA

Finanšu izglītības līmeņa celšana iedzīvotāju vidū ir viena no mūsu prioritātēm, lai cilvēki būtu zinošāki par finanšu sektora piedāvātajiem produktiem un pakalpojumiem, apzinātos iespējamos riskos, neapdomīgi neiesaistītos darījumos ar nelicencētiem tirgus dalībniekiem un neļautos baumām un nepārbaudītai informācijai par finanšu sektoru.

2012. gadā FKTK uzņēmās koordinējošo lomu finanšu izglītības jautājumos starp finanšu sektora institūcijām un valsts iestādēm tālākizglītības programmās. Pērn parakstījām sadarbības līgumu ar Valsts Izglītības satura centru, kas paredz informācijas apmaiņu mācību satura pilnveidošanā. Tāpat turpinām pilnveidot Komisijas izglītojošo vortālu *KLIENTU SKOLA* (www.klientuskola.lv), kas sniedz objektīvu informāciju par biežāk lietotajiem finanšu pakalpojumiem.

Stājoties amatā, solīju, ka meklēsim risinājumu banku drošības indeksam. Tā kā banku sektoru nav iespējams sagrupēt pēc vieniem kritērijiem, esam atraduši risinājumu, izveidojot *BANKU KOMPASU* – informatīvu rīku par banku galvenajiem darbības rādītājiem, balstoties uz banku publiskajiem ceturkšņu pārskatiem. Tas jebkuram interesentam pieejams mūsu mājas lapā www.fktk.lv.

NOBEIGUMĀ

Paredzu, ka 2013. būs spraigs gads finanšu sektoram. Lai arī 2012. gada sektora darbības rādītāji šobrīd ir normas robežās, saglabājas jautājums par situācijas noturību. Ne visi rādītāji liecina par ekonomikas situācijas pilnīgu atveseļošanos – kredītrisks it īpaši mājāsaimniecību segmentā saglabājas augsts. Vēl aizvien mājāsaimniecību kredītu kvalitāte nav būtiski mainījies, un sagaidāms, ka arī šogad bankām būs jāturpina veidot uzkrājumus iespējamiem zaudējumiem. Arī bažas par ārējo faktoru ietekmi uz finanšu sektora attīstību šogad liek saglabāt piesardzīgu skatu uz attīstību tuvākā nākotnē. Tie tirgus dalībnieki, kas piesardzīgi raudzīsies uz nākotnes attīstību un ņems vērā iespējamos riskus, spēs nodrošināt arī sabalansētu un ilgtspējīgu attīstību.

Kristaps Zakulis
FKTK priekšsēdētājs

BAŽAS PAR ĀRĒJO
FAKTORU IETEKMI
UZ FINANŠU
SEKTORA ATTĪSTĪBU
2013. GADĀ LIEK
SAGLABĀT PIESARDZĪGU
SKATU UZ ATTĪSTĪBU
TUVĀKĀ NĀKOTNĒ

PADOMES ZIŅOJUMS

FKTK PADOMES SASTĀVS

Kristaps Zakulis**Pēters Putniņš****Gvido Romeiko****Ludmila Vojevoda****Jeļena Ļebedeva**

FKTK kā autonoma valsts iestāde darbojas gandrīz 12 gadus - kopš 2001. gada 1. jūlija, veicot Latvijas finanšu un kapitāla tirgus regulāciju un uzraudzību, nodrošinot tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzību un veicinot visas nozares stabilitāti, konkurētspēju un attīstību.

FKTK darbu vada tās padome. Pārskata gadā notika ievērojamas izmaiņas komisijas padomes sastāvā. Gada sākumā - 12. janvārī - FKTK priekšsēdētāja amatā iecelts Kristaps Zakulis, kas šajā amatā nomainīja iepriekšējo FKTK vadītāju Irēnu Krūmani. Savukārt gada beigās, beidzoties Jāņa Brazovska pilnvaru termiņam, Latvijas Republikas (turpmāk - LR) Saeima FKTK priekšsēdētāja vietnieka amatā iecēla Pēteru Putniņu. 2012. gada 1. martā FKTK padomē iecelta vēl viena locekle - Uzraudzības departamenta direktore Jeļena Ļebedeva. Tāpat 2012. gadā padomē turpināja darbu Juridiskā un licencēšanas departamenta direktors Gvido Romeiko un Regulējošo prasību un statistikas departamenta direktore Ludmila Vojevoda.

2012. gadā notika 50 FKTK padomes sēdes, kurās tika pieņemti 281 lēmums (2011. gadā 60 sēdes, kurās pieņemti 325 lēmumi), tāpat šajā gadā notika 8 Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes (turpmāk - Konsultatīvā padome) sēdes, kurās tika izskatīti 32 (2011. gadā - 43) finanšu un kapitāla tirgum saistoši normatīvo aktu projekti.

Aizvadītajā gadā FKTK padome apstiprinājusi grozījumus FKTK darbības stratēģijā 2012.–2014. gadam, priekšplānā izvirzot trīs būtiskākās prioritātes ar mērķi pēc iespējas efektīvāk īstenot uzraudzības iestādes funkcijas – regulētu un pārraudzītu finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, veicinātu finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, konkurētspēju un attīstību, kā arī ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību.

Jaunās stratēģiskās prioritātes, kā arī mērķis attīstīties un padarīt FKTK par efektīvāku un procesos pārskatāmāku institūciju sekmēja izmaiņas FKTK struktūrā. 2012. gada sākumā tika izveidota Komunikācijas daļa. Pēc LAS “Latvijas Krājbanka” darbības pārtraukšanas tika izveidota Garantiju fondu daļa, bet pieaugošais uzraudzības metodikas apjoms sekmējis Metodikas daļas izveidi.

FKTK pamatfunkcija ir nodrošināt tirgus dalībnieku nepārtrauktu uzraudzību, kas ietver tradicionālos uzraudzības pasākumus, proti, tirgus dalībnieku darbības rezultātu monitoringu pēcfinanšu pārskatu analīzes, kā arī klātienes pārbaudes. Kopumā 2012. gadā FKTK veikusi 54 tirgus dalībnieku klātienes pārbaudes, t.sk. 35 pārbaudes veiktas bankās, trīs pārbaudes apdrošināšanas sabiedrībās, četras krājaizdevu sabiedrībās, četras maksājumu iestādēs un elektroniskās naudas iestādēs, četras ieguldījumu pārvaldes sabiedrībās un kopumā četras pārbaudes valsts un privātajos pensiju fondos. FKTK pārbaūžu ietvaros tika veikti arī 15 klātienes informācijas sistēmu drošības auditi.

Tomēr, ņemot vērā globālās finanšu krīzes mācības, uzraugiem bija nepieciešams veikt vēl dziļāku un pamatotāku kā individuālo tirgus dalībnieku, tā arī kopumā finanšu sistēmas darbības analīzi un secinājumus. Viens no galvenajiem uzraudzības principiem ir uz risku orientēta uzraudzība. Tas nozīmē, ka uzraudzības pasākumi galvenokārt vērsti uz savlaicīgu tendenču un potenciālo problēmu identificēšanu, kā arī dialogu ar tirgus dalībniekiem, bet mazāk uz korektīvo pasākumu un sankciju piemērošanu. Tomēr aizvadītajā gadā tika konstatēti seši gadījumi, kad tirgus dalībniekiem bija piemēroti naudas sodi par kopējo summu 82 700 latu, kā arī citi sankcijas veidi. Lielākais sods 75 000 latu apmērā tika piemērots vienai kredītiestādei par konstatētajiem trūkumiem noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas jomā, četrām bankām tika noteikti finanšu pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi par regulējošo prasību neievērošanas gadījumiem, savukārt vienai bankai izteikts brīdinājums par nepiesardzīgu kredītportfeļa izaugsmes tempu palielināšanu. FKTK arī veica korektīvos pasākumus, izvirzot divām bankām papildu prasības kredītriska jomā. Tāpat tika konstatēti būtiski normatīvo aktu prasību pārkāpumi apdrošināšanas sektorā, par kuriem 2012. gadā ir piemērotas likumā paredzētās sankcijas, divām apdrošināšanas sabiedrībām anulējot licences apdrošināšanas veikšanai, bet vienai apturot darbību.

Arī 2012. gadā FKTK turpināja sniegt konsultācijas dokumentu pārvaldības jautājumos finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem, kā arī citām institūcijām saistībā ar elektronisko dokumentu, droša elektroniska paraksta ieviešanu, kā arī ar elektroniskās dokumentu pārvaldības sistēmu ieviešanas jautājumiem.

Sadarbībā ar Latvijas Nacionālo arhīvu FKTK turpināja darbu pie pilotprojekta, kura ietvaros tika apzinātas problēmas un meklēti risinājumi, kas saistīti ar dokumentu aprakstīšanu saskaņā ar Latvijas un starptautiskajiem standartiem.

Pārskata gadā veikto iekšējo auditu rezultātā konstatēts, ka būtiskajos aspektos auditētajās jomās iekšējās kontroles sistēma ir izveidota un darbojas, bet tai ir nepieciešami atsevišķi uzlabojumi, kā arī novērtētās kontroles kopumā ir atbilstošas, pietiekamas un efektīvas, kas sniedz pietiekamu pārliecību, ka Komisijas riski tiek vadīti un iestādes mērķi sasniegti.

FKTK DARBĪBAS STRATĒGIJA

2012. gadā FKTK padome apstiprināja grozījumus FKTK darbības stratēģijā 2012.–2014. gadam, izvirzot trīs stratēģiskās prioritātes ar mērķi pēc iespējas efektīvāk īstenot uzraudzības iestādes funkcijas – regulēt un pārraudzīt finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, veicināt finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, konkurētspēju un attīstību, kā arī ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību.

TRĪS STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES FINANŠU SEKTORA STABILITĀTES NODROŠINĀŠANAI

FKTK STRATĒGISKĀS PRIORITĀTES 2012.–2014. GADAM

FINANŠU SEKTORA REGULĒJUMA PILNVEIDOŠANA

Finanšu sektora regulējuma pilnveidošana paredz FKTK darbību Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas institūcijās un Eiropas Savienības (turpmāk – ES) normatīvu ieviešanu banku un apdrošināšanas sektorā. Gadījumos, kad ES direktīvas paredz izvēles iespējas, FKTK vērtēs sektoram atbilstošākā risinājuma piemērošanu. FKTK piedalīsies arī ES vienota krīžu vadības ietvara izveides procesā, lai nodrošinātu nacionālās pozīcijas pārstāvību kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību sanācības un noregulējuma ietvara izstrādē. Tāpat ir paredzēta brīvas un godīgas konkurences veicināšana un finanšu tirgus diversificēšana, kā arī piedalīšanās *euro* ieviešanas procesā, lai nodrošinātu Latvijas finanšu tirgus gatavību pārejai uz jaunu valūtu.

UZRAUDZĪBAS IETVARA STIPRINĀŠANA

Viens no svarīgākajiem uzdevumiem uzraudzības ietvara stiprināšanas procesā ir makrouzraudzības būtiska stiprināšana sadarbībā ar Latvijas Banku, lai savlaicīgi identificētu sistēmiskos riskus un veiktu šo risku novēršanas vai mazināšanas pasākumus. Uzraudzības stiprināšana paredz arī tirgus dalībnieku darbības monitoringa un iekšējās kontroles sistēmas uzraudzības pastiprināšanu, tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības pārrobežu uzraudzības pilnveidošanu, kā arī sadarbības stiprināšanu ar pašmāju un ārvalstu finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības institūcijām.

FINANŠU IZGLĪTĪBAS UN IZPRATNES LĪMEŅA CELŠANA

Uzskatot, ka finanšu zināšanas ir mūsdienīgas sabiedrības nepieciešamība, kā trešā svarīgākā prioritāte ir nosaukta finanšu izglītības un izpratnes līmeņa celšana. Tā paredz klientu izpratnes veicināšanu gan par finanšu pakalpojumiem un to riskiem, gan par finanšu sektora darbības būtību, lai klientiem būtu iespēja pieņemt pamatotus lēmumus par katra finanšu pakalpojuma izvēli. Tāpat būtu nepieciešama plašas informācijas pieejamības nodrošināšana gan par FKTK darbību, gan par finanšu un kapitāla tirgu, sekmējot, lai paši tirgus dalībnieki laikā un bez kavēšanās publicē informāciju par to finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un ar to darbību saistītajiem riskiem.

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

FKTK
DARBĪBA
2012. GADĀ

UZRAUDZĪBA

UZRAUDZĪBAS PRINCIPI

Globālās finanšu krīzes ietekmē arī 2012. gadā FKTK sadarbībā ar citu ES dalībvalstu uzraudzības iestādēm turpināja pārskatīt un pilnveidot uzraudzības principus un metodes ar mērķi novērst uzraudzības procesā trūkumus, kuri iezīmējās krīzes laikā.

Pieaugošais uzraudzības metodikas apjoms veicinājis izmaiņas FKTK Uzraudzības departamenta struktūrā. 2012. gada beigās tika izveidota Metodikas daļa, kas nodrošina banku, krājaizdevu sabiedrību, maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzības procesos izmantoto metožu pastāvīgu pilnveidošanu un atbilstību ES prasībām.

Neatkarīgi no uzraudzības iestāžu darbībām arī tirgus dalībniekiem nākas pārskatīt savus biznesa plānus un stratēģijas, stiprinot risku kontroles funkcijas.

Tāpat kā iepriekš arī 2012. gadā FKTK pieeja bija nepārtrauktas uzraudzības nodrošināšana, kas ietver tradicionālos uzraudzības pasākumus, proti, banku darbības rezultātu monitoringu, pamatojoties uz finanšu pārskatu analīzi, un klātienes pārbaudes.

Tomēr, ņemot vērā globālās finanšu krīzes mācības, uzraugiem bija nepieciešams veikt vēl dziļāku un pamatotāku gan individuālo tirgus dalībnieku, gan finanšu sistēmas kopumā darbības analīzi. Uzraudzības pasākumi bija vērsti uz savlaicīgu tendenču un potenciālo problēmu identificēšanu, lai, sadarbojoties ar tirgus dalībniekiem, nodrošinātu iespējamo risku samazināšanu. Būtiskākais uzsvars tika likts uz risku kontroles pietiekamību un kapitāla atbilstību piemītošajiem un potenciālajiem ar finanšu tirgus dalībnieku stratēģijām saistītajiem riskiem. Korektīvie pasākumi un sankcijas tika piemērotas tādos gadījumos, kad tirgus dalībnieki nebija spējīgi izpildīt normatīvo aktu prasības.

Neatkarīgi no veiktajām uzraudzības darbībām būtiska atbildība finanšu tirgus dalībnieku stabilas darbības nodrošināšanā ir to īpašniekiem un vadībai. Tāpēc FKTK uzskata, ka konstruktīva dialoga uzturēšana ar tirgus dalībnieku īpašniekiem un vadību un viņu profesionalitātes un kompetences novērtēšana bija viena no uzraudzības prioritārajām darbībām.

BANKU SEKTORS

Ņemot vērā banku sektora nozīmīgo īpatsvaru Latvijas finanšu tirgū, būtiskākā uzraudzības pasākumu daļa 2012. gadā tika veltīta banku sektora uzraudzībai.

Lai gan aizvadītajā gadā turpināja uzlaboties kredītportfeļa kvalitāte un sarukt ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars, tomēr, ņemot vērā ievērojamo pārstrukturēto un atgūšanas procesā esošo kredītu īpatsvaru, kredītrisks palika viens no galvenajiem riskiem arī 2012. gadā.

Tāpat, ņemot vērā Latvijas banku sistēmas struktūru un nerezidentu noguldījumu īpatsvaru kopējos noguldījumos, vēl viens no vērā ņemamiem riskiem banku sektorā bija likviditātes risks, kura uzraudzībai FKTK veltīja būtisku uzmanību, saņemot ikdienas likviditātes atskaites un vērtējot banku veiktos likviditātes stresa testus. Atbilstoši biznesa modelim bankām jānodrošina tāds likviditātes rādītājs,

UZRAUDZĪBAS
PASĀKUMI VĒRSTI UZ
POTENCIĀLO PROBLĒMU
IDENTIFICĒŠANU UN
SAVLAICĪGU IESPĒJAMO
RISKU SAMAZINĀŠANU

BANKU UZRAUDZĪBA
AIZVIEN VAIRĀK
TIEK ORIENTĒTA UZ
SAVLAICĪGU BANKU
BIZNESĀ MODEĻU RISKU
NOVĒRTĒŠANU

kas ļauj izturēt īpaši pesimistiskus stresa testus ar ievērojamu klientu noguldījumu pieprasījumu.

2012. gadā pastiprināta uzmanība tika pievērsta arī banku kapitālam un tā pietiekamības novērtēšanai. Kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa ietvaros FKTK vērtēja banku darbības riskus, to pārvaldīšanas kvalitāti un darbības stratēģijas un banku esošā kapitāla spēju absorbēt potenciālos zaudējumus.

Aizvien vairāk banku uzraudzība tika orientēta uz banku biznesa modeļiem. Atkarībā no tā, kādā virzienā attīstās katras bankas darbība, FKTK izvirzīja tai piemērotākās prasības. Individuālās kapitāla pietiekamības un likviditātes prasības tika piemērotas bankām, kuru bizness ir orientēts uz nerezidentu apkalpošanu.

FKTK regulāri organizēja tikšanās ar banku vadību un vadošo personālu, lai uzturētu pastāvīgu kontaktu, kas ļautu precīzāk un no pirmavota iegūt priekšstatu par banku attīstības virzieniem, pašreizējās darbības prioritātēm, esošajiem riskiem un vadības politiku saistībā ar risku uzņemšanos un pārvaldīšanu.

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem ir uz risku orientēta uzraudzība, ievērojot šo principu un balstoties uz saņemto informāciju, FKTK regulāri vērtēja tirgus dalībnieku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti. Ņemot vērā risku monitoringa rezultātus, FKTK plānoja nepieciešamos uzraudzības pasākumus, t.sk. klātienes pārbaudes.

2012. gadā joprojām saglabājās būtiskas nenoteiktības pazīmes starptautiskajos finanšu tirgos. Šādos apstākļos FKTK būtisku uzmanību pievērsa klientu apkalpošanas kvalitātei un klientu uzticības atgūšanai.

Tāpat FKTK regulāri vērtēja tirgus dalībnieku publiskās informācijas atklāšanas kvalitāti ar mērķi nodrošināt klientiem plašu un patiesu informāciju par tirgus dalībnieku darbību un sniegtajiem pakalpojumiem, lai tie apdomīgi pieņemtu lēmumu, kādu pakalpojumu vai pakalpojuma sniedzēju izvēlēties.

2012. gadā tika pārskatītas banku risku novērtēšanas metodes un pilnveidoti FKTK padomei sniegtie risku novērtējuma ziņojumi un risku informācijas pārskati, tika ieviestas jaunas uzraudzības metodes, t.sk. regulāras banku vadības prezentācijas FKTK par banku stratēģiju, darbības plāniem un faktiskajiem rezultātiem, risku, ko tās uzņēmušās, apmēriem un to pārvaldīšanu, kapitāla un likviditātes pārvaldīšanu, stresa testēšanas rezultātiem u.c. jautājumiem.

2013. gada sākumā tika pabeigts 2012. gadā iesāktais darbs pie banku uzraudzības metodikas pilnveidošanas – tika izveidota banku klātienes pārbaudžu rokasgrāmata un pārskatītas stresa testēšanas uzraudzības procedūras atbilstoši Eiropas banku vadlīnijām. Tāpat tika pārskatīta operacionālā riska vērtēšanas metodoloģija atbilstoši Bāzeles Banku uzraudzības komitejas noteiktajiem operacionālā riska notikumu veidiem, tika pilnveidota banku darbības nepārtrauktības nodrošināšanas pārbaudes kārtība un ieviestas pārbaudes procedūras Eiropas Sistēmisko risku padomes rekomendāciju par kreditēšanu ārvalstu valūtās ieviešanai.

Finanšu sistēmas attīstības pretrunīgās tendences stimulēja FKTK turpināt 2009. gadā ieviestā intensīvā uzraudzības ietvara stiprināšanu ar mērķi veikt uz riskiem fokusētus un uz rezultātu orientētus uzraudzības pasākumus un nodrošināt FKTK iespēju savlaicīgi iejaukties banku darbībā un veikt nepieciešamos pasākumus problēmu risināšanai vai zaudējumu samazināšanai.

Latvijas banku uzraudzības prioritārie virzieni 2012. gadā bija:

- kapitāla bāzes pietiekamības novērtēšana;

- likviditātes uzturēšanas un pārvaldīšanas kvalitātes novērtēšana;
- banku darbības ar problēmu kredītiem un kredītu vērtības samazināšanās zaudējumu atzīšanas banku pārskatos novērtēšana;
- banku darbības stratēģijas potenciālās ietekmes uz risku struktūru un lielumu novērtēšana.

2012. gadā banku uzraudzība balstījās uz saistītajām metodēm – banku darbības rezultātu monitoringu, pamatojoties uz finanšu pārskatu analīzi, un klātienes pārbaudēm.

BANKU DARBĪBAS REZULTĀTU MONITORINGS

FKTK 2012. gadā turpināja veikt pastiprinātu banku darbības neklātienes monitoringu, kas balstās uz banku regulāri iesniegto pārskatu analīzi, kā arī turpināja saņemt no bankām šādus papildu operatīvos pārskatus un ziņojumus par banku darbību:

- ikdienas pārskatus par noguldījumu dinamiku;
- atskaides par saistībām pret radniecīgajām finanšu iestādēm;
- banku kredītkomiteju, valdes un padomes sēžu protokolus, kā arī banku iekšējā audita ziņojumus par veiktajām pārbaudēm;
- kredītriska, likviditātes un tirgus riska stresa testu rezultātus.

FKTK arī 2012. gadā pastiprinātu uzmanību pievērša banku korespondējošo kontu atlikumiem un to pieejamībai, veicot gan klātienes, gan neklātienes pārbaudes bankās.

FKTK kopā ar Latvijas Banku turpināja regulāri veikt kredītriska un likviditātes riska stresa testus. Kredītriska stresa testi tika veikti, ņemot vērā makroekonomiskās prognozes. Testu rezultāti tika izmantoti, lai noteiktu iespējamās kredītportfeļa zaudējumus, pastāvot konservatīviem ekonomikas attīstības pieņēmumiem, un bankas kapitāla spēju absorbēt minētos zaudējumus. Tāpat tika veikti likviditātes riska stresa testi. Šo testu ietvaros tika analizēti vairāki banku klientu uzvedības scenāriji un banku spēja nodrošināt klientu likumīgo prasību savlaicīgu izpildi. Tāpat nepieciešamības gadījumā FKTK uzturēja dialogu ar bankām par plāniem kapitāla pietiekamības uzturēšanai atbilstošā līmenī, kā arī likviditātes nodrošināšanas plāniem ārkārtas situācijās.

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem ir uz risku orientēta uzraudzība. Ievērojot šo principu, balstoties uz saņemtiem pārskatiem un citu informāciju, FKTK ik ceturksni vērtēja banku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti. Vadoties pēc šo risku monitoringa rezultātiem, tika plānoti nepieciešamie uzraudzības pasākumi, t.sk. klātienes pārbaudes.

FKTK jau vairākus gadus veic banku risku novērtēšanu, piešķirot katrai bankai reitingu pēc risku lieluma un to pārvaldīšanas kvalitātes. Reitingu sistēma ir līdzeklis, ko FKTK izmanto, lai identificētu, analizētu un novērtētu uzraugāmo institūciju darbībai piemītošos riskus un novērtētu to lietoto metožu risku pārvaldīšanai kvalitāti, pietiekamību un atbilstību to darbības apmēriem un sarežģītībai.

REITINGU SISTĒMAS SVARĪGĀKIE MĒRĶI IR:

- novērtēt uzraugāmo institūciju darbībai piemītošos riskus un risku pārvaldīšanas sistēmas;

UZRAUDZĪBAS
VAJADZĪBĀM KATRAI
BANKAI TIEK PIEŠĶIRTS
REITINGS

- ieviest standartizētu uzraudzības pieeju risku identificēšanai, analīzei un novērtēšanai;
- apkopot novērtējuma rezultātus īsā un salīdzināmā veidā (t.i., piešķirot katrai uzraugāmajai institūcijai reitingu);
- nodrošināt efektīvu un mērķtiecīgu uzraudzības plānošanu;
- nodrošināt uzraudzības procesa nepārtrauktību un caurskatāmību;
- sekmēt attīstītāku pieeju risku pārvaldīšanai ieviešanu uzraugāmajās institūcijās;
- veicināt komunikāciju un dialogu ar uzraugāmajām institūcijām.

Katrai uzraugāmajai institūcijai uzraudzības vajadzībām tiek piešķirts reitings no 1.0 līdz 4.0, kur 1.0 ir visaugstākais vērtējums, bet 4.0 – viszemākais vērtējums. Atbilstoši institūcijai piešķirtajam reitingam tiek plānota tās uzraudzība – institūcijai, kuras vērtējums ir visaugstākais (institūcijas darbībai piemīt zems risks un risku pārvaldīšana ir pietiekama), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, savukārt institūcijai, kuras vērtējums ir viszemākais (institūcijas darbībai piemīt augsts risks un risku pārvaldīšana ir vāja), nepieciešama pastāvīga un pastiprināta uzraudzības kontrole.

2012. gadā, pamatojoties uz FKTK veikto pārbaužu rezultātiem, piecām bankām tika pārskatīts reitings. Kopumā pārskata gada beigās bankām bija piešķirti šādi reitingi:

Reitinga skala	1–2	2.1–3	3.1–4
Banku skaits	7	9	3

2012. gadā kredītrisks, likviditātes risks, stratēģijas un biznesa risks saglabājās kā banku darbības galvenie riski. Īpaša uzmanība tika pievērsta banku stratēģijām un pelnītspējai.

Veicot banku darbības uzraudzību, FKTK 2012. gadā piemēroja bankām Kredītiestāžu likumā paredzētās sankcijas:

- četrām bankām piemēroja finanšu pakalpojumu sniegšanas ierobežojumus par noteikto regulējošo prasību neievērošanu;
- vienai bankai uzlika naudas sodu 75 tūkst. latu apmērā par pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā;
- vienai bankai izteica brīdinājumu par nepiesardzīgu kredītportfeļa izaugsmes tempu palielināšanu.

FKTK arī veica korektīvos pasākumus, izvirzot divām bankām papildu prasības kredītriska jomā.

GRUPU UZRAUDZĪBA

FKTK darbinieki 2012. gadā piedalījās sešu dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestāžu kolēģiju darbā, kā arī vadīja vienu uzraudzības iestāžu kolēģiju kā atbildīgā uzraudzības iestāde. Aktuālākie jautājumi kolēģiju darbā bija uzraudzības pasākumu koordinēšana, iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa un risku profila novērtēšana grupas līmenī.

2012. GADĀ FKTK VEICA 35 KLĀTIENES PĀRBAUDES BANKĀS

KLĀTIENES PĀRBAUDES KREDĪTIESTĀDĒS

Pārskata gadā FKTK veica 35 klātienes pārbaudes bankās, kurās īpašu uzmanību pievērta kapitāla pietiekamības novērtēšanai, kredītēšanas procesam, kā arī risku vadības funkcijām – kredītriska, operacionālā riska, likviditātes riska, stratēģijas un biznesa riska pārvaldīšanai un darbības atbilstības kontroles funkcijai. Uzraudzības stratēģijas uzdevums bija iespējami īsā laikā maksimāli precīzi identificēt būtiskos riskus un nekavējoties veikt pasākumus šo risku ietekmes mazināšanai un tirgus stabilizēšanai.

Pārbažu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar banku vadību, saskaņojot pasākumu plānu nepieciešamajiem uzlabojumiem. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

FKTK 2012. GADĀ NOTEICA 10 BANKĀM PIENĀKUMU UZTURĒT AUGSTĀKU PAŠU KAPITĀLA LĪMENI NEKĀ MINIMĀLĀS PRASĪBAS (8%)

KAPITĀLA PIETIEKAMĪBA

FKTK pastiprināti vērtēja banku izveidoto uzkrājumu pietiekamību paredzamajiem zaudējumiem. Pozitīva starpība starp paredzamo zaudējumu apmēru un saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām izveidotajiem uzkrājumiem tika ņemta vērā, novērtējot banku kapitāla pietiekamību. 2012. gadā korekcijas kapitāla pietiekamības aprēķinā tika veiktas deviņās bankās. Papildus minimālajām kapitāla pietiekamības prasībām bankas veica iekšējo kapitāla pietiekamības novērtēšanu, lai noteiktu faktiski nepieciešamo kapitālu atbilstoši bankas riskiem. Visas bankas kapitāla pietiekamības novērtēšanas rezultātā ir secinājušas, ka to kapitāls ir pietiekams to pašreizējai darbībai piemītošo risku segšanai, kā arī nodrošina pietiekamu kapitāla rezervi iespējamu bankas darbībai būtiski nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā.

FKTK veikto pārbažu rezultāti atklāja jomas, kurās bankām nepieciešami uzlabojumi, un tās bija banku pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo būtisko risku segšanai nepieciešamā kapitāla apmēra noteikšanas kārtība un stresa testēšanā izmantotās metodes un to rezultātu analīze.

FKTK turpināja dialogu ar vairākām bankām par to stratēģiju un kapitāla plānošanas procesu. Banku kapitāla pietiekamības vērtēšanas gaitā FKTK pievērta pastiprinātu uzmanību tam, vai banku kapitāla pietiekamība ir atbilstoša banku turpmākās darbības stratēģijām un ar plānoto banku darbību saistīto risku lielumam un šo risku pārvaldīšanas metodēm. Konstatējot paaugstinātu risku uzņemšanos, FKTK 2012. gadā saskaņā ar Kredītiestāžu likumā piešķirtajām tiesībām noteica 10 bankām pienākumu uzturēt augstāku pašu kapitāla līmeni nekā minimālās kapitāla prasības.

KREDĪTRISKS

FKTK prioritāte uzraudzības darbā joprojām bija Latvijas banku pietiekamas kapitāla bāzes uzturēšana, veicinot efektīvu parādu restrukturizāciju.

Ņemot vērā lielo problēmu kredītu īpatsvaru kredītportfelī, pārbažu laikā papildu uzmanība tika pievērsta tieši banku darbībai ar kavētajiem un problemātiskajiem kredītiem, t.i., kredītu pārstrukturēšanas pamatotībai un efektivitātei. Pārbažu rezultātā FKTK pieprasīja bankām papildus atzīt kredītu vērtības samazināšanās zaudējumus, veidojot uzkrājumus vai veicot kapitāla korekciju. Galvenokārt papildu

vērtības samazināšanās tika konstatēta no nodrošinājuma atkarīgajiem kredītiem. Ņemot vērā nerezidentiem no jauna izsniegto kredītu apmēra pieaugumu un ar nerezidentu kredītēšanu saistītos papildu riskus, pārbaūžu laikā tika izvērtēta nerezidentu kredītēšanas prakse, t.i., kredītu piešķiršanas kritēriji, kredītu kvalitātes pārraudzība, kā arī izsniegto kredītu kvalitāte.

Astoņas no 35 banku klātienes pārbaudēm tika veiktas ar mērķi novērtēt tieši banku kredītportfeļa kvalitāti un kredītriska pārvaldīšanu. Pārbaudes aptvēra 28.6% (3.4 mljrd. latu liels portfelis) no banku sektora kopējā kredītportfeļa. Īpaša uzmanība tika pievērsta kredītu vērtības samazināšanās zaudējumu savlaicīgai atzīšanai (izveidoto uzkrājumu pietiekamībai) vai veiktās kapitāla korekcijas apmēram gadījumā, ja paredzamie zaudējumi pārsniedza izveidoto uzkrājumu apmēru. Tāpat tika vērtēta par labu bankām ieķīlātā nekustamā īpašuma monitoringa kvalitāte, kuras rezultāti ietekmē kredītu vērtības samazināšanās zaudējumu savlaicīgu atzīšanu.

RISKU VADĪBAS FUNKCIJA

Bankām, sniedzot finanšu pakalpojumus, jānodrošina ne tikai katras biznesa vienības vai darbības veida efektivitāte, bet arī jānodrošina bankas darbībai svarīgās kopīgās risku vadības funkcijas izveide un efektīva īstenošana. FKTK 2012. gadā, veicot banku darbības pārbaudes, turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību katra būtiskā riska pārvaldīšanas kvalitātei. Katras risku vadības funkcijas novērtējumā tika ņemts vērā attiecīgā riska lielums un izmaiņu ietekme uz bankas darbību kopumā, kā arī iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un vadības darba efektivitāte, identificējot, mērot un pārvaldot attiecīgo risku. Īpaša uzmanība tika pievērsta tam, vai bankas, pārvaldot būtiskos riskus, izmanto stresa testu un stresa scenāriju analīzes rezultātus, kā arī tika vērtēta šo stresa testu kvalitāte un atbilstība katras bankas specifikai.

LIKVIDITĀTES RISKS

Ieilgušī nenoteiktība globālajos finanšu tirgos bija iemesls, lai FKTK turpinātu pievērst pastiprinātu uzmanību banku likviditātei arī 2012. gadā.

Lai kontrolētu banku naudas plūsmu, 2012. gadā FKTK turpināja pieprasīt bankām ik dienu sniegt operatīvo informāciju par noguldījumu dinamiku, kā arī pastiprināti uzraudzīja ārvalstu banku meitas sabiedrību likviditātes pārvaldīšanas kvalitāti grupas ietvaros, jo šādas bankas pamatā balstās uz mātes banku piešķirtajiem resursiem. Tādējādi FKTK pārvaldīja likviditātes risku banku sistēmā kopumā un nepieciešamības gadījumā pieprasīja bankām veikt preventīvus pasākumus likviditātes riska pārvaldīšanas uzlabošanai.

TIRGUS RISKS

Salīdzinājumā ar citām valstīm Latvijas bankām arī 2012. gadā nebija būtisku ieguldījumu finanšu instrumentos (akcijas un parāda vērtspapīri kopumā nepārsniedza 9.9% no banku aktīviem). Kaut gan kopumā banku sistēmā tirgus risks nav būtisks, tomēr, ņemot vērā, ka joprojām aktuāls ir suverēnā parāda risks, kas potenciāli var atstāt ietekmi uz banku sistēmu, FKTK 2012. gadā turpināja pastiprināti vērtēt banku finanšu instrumentu portfeļus ar mērķi pārliecināties, ka bankas tos piesardzīgi atspoguļo finanšu pārskatos, kā arī vērtē esošo vērtspapīru likviditāti.

VEIKTAS TRĪS NEDZĪVĪBAS
APDROŠINĀŠANAS
SABIEDRĪBU DARBĪBAS
PILNĀS PĀRBAUDES

APDROŠINĀŠANAS SABIEDRĪBAS

FKTK regulāri seko līdzi apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā noteiktās maksātspējas prasības un prasību tehnisko rezervju seguma nodrošināšanai izpildei.

2012. gadā tika konstatēti būtiski normatīvo aktu prasību pārkāpumi, par kuriem 2012. gadā tika piemērotas Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā paredzētās sankcijas – vienai apdrošināšanas sabiedrībai apturēta licences darbība un divām apdrošināšanas sabiedrībām anulētas licences apdrošināšanas veikšanai.

FKTK 2012. gadā sadarbojās ar Eiropas Ekonomikas zonas (turpmāk – EEZ) valstu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas uzraudzības iestādēm, kuras īsteno apdrošināšanas grupu un pārapdrošināšanas grupu, kurās ietilpst Latvijā licencētas apdrošināšanas sabiedrības, uzraudzību. FKTK darbinieki 2012. gadā piedalījās trīs EEZ valstu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas uzraudzības iestāžu kolēģiju sēdēs. Aktuālākais jautājums šo kolēģiju darbā ir apdrošināšanas grupas vai pārapdrošināšanas grupas iekšējā modeļa izstrāde, tā sagaidāmais apstiprināšanas process dalībvalstu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas uzraudzības iestādēs saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvas 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (*Maksātspēja II*) prasību ieviešanu un informācijas apmaiņas ar uzraudzības iestādēm process.

SAUSZEMES TRANSPORTLĪDZEKĻU ĪPAŠNIEKU CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS OBLIGĀTĀS APDROŠINĀŠANAS GARANTIJAS FONDS

FKTK, pamatojoties uz Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 51. pantu un LR Ministru kabineta 2005. gada 22. marta noteikumu Nr. 195 “Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtība” 19. punktu, 2012. gadā veica biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” administrētā garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaudi un informēja Finanšu ministriju un biedrību “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” par minētās pārbaudes rezultātiem.

APDROŠINĀŠANAS UN PĀRAPDROŠINĀŠANAS STARPNIEMI

FKTK darbinieki 2012. gadā veica divas apdrošināšanas un pārapdrošināšanas brokeru (juridisko personu) neklātienes pārbaudes, novērtējot Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteikto prasību par līdzekļu, kas iegūti no apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpniecības, turēšanu šķirti no apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpnieka līdzekļiem ievērošanu un novērtējot prasību par klientu sūdzību izskatīšanas procedūras brīvas pieejamības nodrošināšanu izpildi. Tika veiktas arī sešu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas brokeru (juridisko personu) tematiskās pārbaudes, novērtējot to darbības atbilstību minētajā likumā noteiktajām prasībām.

Veiktajās pārbaudēs tika konstatēti būtiski normatīvo aktu prasību pārkāpumi, par kuriem apdrošināšanas un pārapdrošināšanas brokeriem (juridiskām personām) 2012. gadā tika piemērotas likumā paredzētās sankcijas – vienā gadījumā tika

ierosināts atsaukt no amata atbildīgo personu, divos gadījumos atbildīgajām personām tika izteikts brīdinājums par Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpnieku darbības likumā noteikto prasību pārkāpumiem, diviem brokeriem tika uzlikti tiesiskie pienākumi, nosakot to izpildes termiņus, diviem tika uzlikta soda nauda 100 latu apmērā, vienam tika anulēts ieraksts FKTK apdrošināšanas un pārapdrošināšanas starpnieku reģistrā un trijiem izteikts brīdinājums par likumā noteikto prasību pārkāpumiem.

KOOPERATĪVĀS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS

Pārskata gadā tika veiktas četras klātienes pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

2012. gadā FKTK piemēroja krājaizdevu sabiedrībām šādas sankcijas – divām krājaizdevu sabiedrībām tika noteikti ierobežojumi noguldījumu piesaistīšanai, bet vienai krājaizdevu sabiedrībai tika noteikts ierobežojums kredītu izsniegšanai.

MAKSĀJUMU IESTĀDES UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS IESTĀDES

Pārskata gadā tika veiktas sešas maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu klātienes pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt to darbības modeli, vadības darbu, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. 2012. gadā maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm netika piemērotas sankcijas.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBAS UN IEGULDĪJUMU FONDI

Pārskata gadā tika veikta neklātienes ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu uzraudzība, novērtējot to finansiālo stāvokli, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

2011. gada nogalē tika ieviestas jaunas normatīvo aktu prasības, kuras bija saistītas ar Direktīvas 2009/65/EK (UCITS IV) prasību ieviešanu nacionālajā normatīvajā regulējumā. Tās paredz papildu prasības ieguldījumu fondu pārvaldniekiem riska pārvaldīšanā, kā arī informācijas atklāšanā. Līdz ar to tika veikti papildu neklātienes analīzes pasākumi, lai pārliecinātos, kā ieguldījumu pārvaldes sabiedrības ievieš jaunās normatīvo aktu prasības. Tika vērtēta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību noteikto ieguldījumu fondu sintētisko rādītāju atbilstība fondu ienesīguma svārstīgumam, kā arī veikts naudas tirgus fondu atbilstības FKTK "Normatīvajiem noteikumiem par naudas tirgus fonda nosaukuma izmantošanu" izvērtējums. Īpaša uzmanība tika pievērsta ieguldītājiem paredzētās pamatinformācijas atbilstības normatīvo aktu prasībām izvērtēšanai.

Tāpat pastiprināta uzmanība tika pievērsta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas un iekšējā audita neklātienes analīzei.

Pārskata gadā tika veiktas arī četras ieguldījumu pārvaldes sabiedrību klātienes pārbaudes. Pārbaūžu mērķis bija novērtēt sabiedrību būtiskākās darbības jomas, to atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu, norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām. Īpaša vērība katras pārbaudes laikā tika pievērsta sabiedrības izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai un risku pārvaldībai, izvērtējot arī iekšējo normatīvu bāzes atbilstību un pielietojamību. Tāpat pārbaūžu laikā tika izvērtēta

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBĀM IEVIESTAS PAPILDU PRASĪBAS RISKA PĀRVALDĪŠANAI UN INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAI

sabiedrības darbības caurskatāmība un atbilstība labākās prakses principiem, kā arī klientu interešu ievērošana.

Pārbaūžu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar sabiedrību vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem sabiedrības funkciju sekmīgai nodrošināšanai.

Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienēs uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU PĀRVALDĪTĀJI

Pārskata gadā tika veikta neklātienēs valsts fondēto pensiju shēmas (turpmāk arī – VFPS) līdzekļu pārvaldītāju uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu, un citu normatīvo aktu prasībām.

2012. gadā tika veiktas arī trīs VFPS līdzekļu pārvaldītāju klātienēs pārbaudes. To laikā īpaši tika vērtēta līdzekļu pārvaldītāja iekšējās kontroles sistēma, līdzekļu pārvaldītāja funkciju sadalījuma atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, vadības lēmumu pieņemšana un izpilde, iekšējo normatīvu bāzes un izveidotās pārskatu sistēmas atbilstība un pielietojums. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot līdzekļu pārvaldītāja ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat tika izvērtēta līdzekļu turētāju darbība.

Pārbaūžu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar VFPS līdzekļu pārvaldītāju vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem funkciju sekmīgai nodrošināšanai. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienēs uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Tāpat neklātienēs uzraudzības ietvaros 2012. gadā tika vērtēta VFPS līdzekļu pārvaldītāju iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra ieguldījumu plāna ieguldījumu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska faktori, izvēlētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Neklātienēs uzraudzības ietvaros tika vērtēta arī līdzekļu pārvaldītāju iekšējā audita darbība, pieprasot iesniegt un izvērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus. Tāpat notika tikšanās ar līdzekļu pārvaldītāju vadību, lai sekotu līdzi līdzekļu pārvaldītāju darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienēs pārbaūžu starplaikos.

FKTK pārstāvji arī darbojās darba grupā, kurā tika vērtētas iespējamās izmaiņas līdzekļu pārvaldītāju komisiju aprēķina principos, kā arī izmaiņas ieguldījumu ierobežojumos.

PENSIJU FONDI PAR
BŪTISKU RISKA FAKTORU
ATZINUŠI PROCENTU
LIKMU UN TIRGUS CENU
SVĀRSTĪBU RISKU

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI

Pārskata gadā neklātienēs privāto pensiju fondu uzraudzība tika veikta, novērtējot pensiju fondu finansiālo stāvokli, pensiju plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību LR likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu, un citu normatīvo aktu prasībām.

2012. gadā tika veikta arī viena pensiju fonda klātienes pārbaude ar mērķi novērtēt pensiju fonda darbības, pildot likumā "Par privātajiem pensiju fondiem" noteiktās funkcijas. Pārbaudes laikā īpaša uzmanība tika pievērsta pensiju fonda izveidotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstībai un ilgtspējai, kā arī būtisko risku identificēšanai un pārvaldībai. Tika analizēts pensiju fonda funkciju sadalījums un atbilstība izveidotajai organizatoriskajai struktūrai, kā arī pensiju fonda izveidotās informācijas apmaiņas un pārskatu sistēmas spēja nodrošināt pietiekamu un viegli izsekojamu informāciju iekšējiem un ārējiem lietotājiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakalpojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot pensiju fonda ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat tika izvērtēta līdzekļu pārvaldītāju un līdzekļu turētāju darbība. Pārbaudēs FKTK vērtēja arī pensiju fonda piedāvāto produktu riska tendences.

Pārbaudes laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar pensiju fonda vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem pensiju fonda funkciju sekmīgai nodrošināšanai. Pēc pārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna ieviešanas gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Tāpat neklātienes uzraudzības ietvaros tika vērtēta pensiju fondu iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra pensiju plāna ieguldījumu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska faktori, izvērtētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Pensiju fondi par būtisku riska faktoru atzinuši procentu likmju risku, kas izriet no tā, ka ieguldījumu portfeļos dominē fiksēta ienesīguma instrumenti, kā arī tirgus cenu svārstību risku. Pensiju fondi ar būtiskiem ieguldījumiem ārvalstu valūtās denominētos instrumentos par būtisku atzīst arī valūtas svārstību risku.

Neklātienes uzraudzības ietvaros 2012. gadā tika vērtēta arī privāto pensiju fondu iekšējā audita darbība, vērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus.

2012. gadā notika arī aktīvs darbs pensiju fondu uzraudzības jomā Eiropas līmeņa komitejās. FKTK pārstāvji aktīvi piedalījās Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (turpmāk arī – EIOPA) darbā pensiju fondu uzraudzības jomā un arī tās Aroda pensiju komitejas (*Occupational Pensions Committee*) darbā, kurā tiek izskatīti aktuālie pensiju fondu uzraudzības jautājumi Eiropas līmenī. FKTK darbinieks piedalījās Aroda pensiju komitejas projektā "*Survey on default investment option*", kurā veica projekta koordinators un līdera funkcijas, kā arī EIOPA salīdzinošajā izvērtējumā "*Peer Review on IORPS*".

IEGULDĪJUMU PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

2012. gadā tika veiktas trīs pārbaudes bankās (divas plānveida un viena mērķa pārbaude) un trīs mērķa pārbaudes ieguldījumu brokeru sabiedrībās. Mērķa pārbaudes pamatā tika veiktas, reaģējot uz klientu iesniegtajām sūdzībām, kā arī ar mērķi pārbaudīt FKTK uzlikto pienākumu izpildi. Veicot pārbaudes, FKTK vērtēja ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas atbilstību normatīvo aktu prasībām, piemēram, informācijas atklāšanu klientiem par finanšu instrumentiem un ar tiem saistītajiem riskiem, ieguldījumu pakalpojuma atbilstības un piemērotības klienta zināšanām, pieredzei, ieguldījumu mērķim un spējai finansiāli uzņemties attiecīgu risku noteikšanu. Tāpat tika vērtēta ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju iekšējo procesu un dokumentu aktualitāte un atbilstība tiesību aktu prasībām.

2012. gada laikā nevienam finanšu un kapitāla tirgus dalībniekam netika

piemērotas sankcijas par tiesību aktu pārkāpumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā, bet vienam ieguldījumu pakalpojumu sniedzējam FKTK atcēla 2011. gadā uzliktos ierobežojumus ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanā.

FKTK turpināja iesākto tradīciju un rīkoja jautājumu un atbilžu sesiju ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem par aktuāliem jautājumiem, ņemot vērā uzraudzības procesa gaitā gūtās atziņas.

REGULĒTAJĀ TIRGŪ IEKĻAUTO FINANŠU INSTRUMENTU EMITENTI

2012. GADA BEIGĀS BIRŽĀ BIJA IEKĻAUTAS 31 EMITENTA AKCIJAS

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās viens regulētais tirgus AS “NASDAQ OMX Riga” (turpmāk – Birža). Gada beigās Biržā bija iekļautas 31 emitenta akcijas. Parāda vērtspapīru sarakstā bija iekļautas sešu emitentu kopskaitā 39 dažādu parāda vērtspapīru emisijas – Latvijas valsts parāda vērtspapīri (24), korporatīvās parādzīmes un obligācijas (15).

FKTK pastāvīgi kontrolēja, vai emitenti savlaicīgi un atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likuma (turpmāk arī – FITL) prasībām atklāj informāciju atbilstoši likumā noteiktajam. Konstatējot un izvērtējot pārkāpumus, piecos gadījumos FKTK pieprasīja emitentiem veikt pasākumus, lai turpmāk trūkumi obligātās informācijas atklāšanā tiktu novērsti, vai publicēt precizētu informāciju. FKTK ierosināja trīs administratīvos procesus par pārkāpumiem obligātās informācijas atklāšanā, un attiecīgi tika izdoti administratīvie akti, izsakot emitentam brīdinājumu un vienā gadījumā piemērojot soda naudu 5 000 latu apmērā.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRDZNIECĪBA

BIRŽĀ 2012. GADĀ BIJA VĒROJAMS BŪTISKS AKCIJU TIRDZNIECĪBAS AKTIVITĀTES KRITUMS

Latvijas regulētajā tirgū Biržā 2012. gadā bija vērojams būtisks akciju tirdzniecības aktivitātes kritums. Kopējais darījumu skaits akciju tirgū 2012. gadā, salīdzinot ar 2011. gadu, bija samazinājies par 21.1%, tirgots akciju skaits bija samazinājies par 67.7%, savukārt kopējais apgrozījums akciju tirgū 2012. gadā bija 11.6 milj. latu, kas bija par 55.6% mazāks nekā 2011. gadā. Biržas akciju tirgus kapitalizācija 2012. gada beigās, salīdzinot ar 2011. gada beigām, bija pieaugusi par 2%.

Lai sekmētu stabilu finanšu instrumentu tirgus darbību, FKTK pastāvīgi veica finanšu instrumentu tirdzniecības uzraudzību, sekojot līdzi un analizējot Biržā iesniegtos uzdevumus un veiktos darījumus, lai identificētu un novērstu tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas izmantošanu darījumos ar finanšu instrumentiem.

Pārbaudot, vai iekšējās informācijas turētāju sarakstā iekļautās personas ir izpildījušas FITL prasību par paziņojuma sniegšanu FKTK par veiktajiem darījumiem, kā arī vai personas atbilstoši likumam ir paziņojušas par nozīmīgas līdzdalības iegūšanu vai zaudēšanu, FKTK 2012. gadā trijos gadījumos sāka administratīvo procesu, kura rezultātā divām personām tika izteikts brīdinājums un vienai personai piemērota soda nauda 1 500 latu apmērā. Citos gadījumos, kad tika konstatēti nebūtiski trūkumi vai neprecizitātes, FKTK administratīvo procesu nesāka, bet aizrādīja personām, lai turpmāk trūkumi netiktu pieļauti.

2012. GADĀ TIKA VEIKTI 15 INFORMĀCIJAS SISTĒMU DROŠĪBAS KLĀTIENES AUDITI

FINANŠU PAKALPOJUMU UN INFORMĀCIJAS SISTĒMU DROŠĪBA

2012. gadā FKTK turpināja attīstīt informācijas sistēmu drošības uzraudzības procesu. Pārskata gadā tika veikti 15 informācijas sistēmu drošības klātienes auditi.

Kopumā pārskata gadā pastiprināta uzmanība tika veltīta šādiem informācijas sistēmu drošības aspektiem:

- droša attālināto pakalpojumu lietotāju (klientu) autentifikācija;
- informācijas sistēmu drošības incidentu pārvaldība;
- portatīvo iekārtu izmantošanas drošība.

2012. gads bija pirmais, kad FKTK sāka detalizētu tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības incidentu apstrādi. Jaunieveduma mērķis ir izvērtēt reālos riskus un pilnveidot tirgus dalībnieku iekšējos incidentu pārvaldības procesus.

Ņemot vērā, ka tirgus dalībnieki procesu optimizācijas nolūkos veic informācijas tehnoloģiju pārvaldības centralizāciju, pārskata periodā FKTK aktivizēja sadarbību ar Baltijas valstu finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības iestādēm informācijas sistēmu drošības uzraudzības kontekstā.

Tāpat konkrētāka un ciešāka sadarbība tika veidota ar informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūciju CERT.LV. FKTK eksperti piedalījās *Cyber Europe 2012* incidentu novēršanas mācībās.

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS NOVĒRŠANA

Lai izvērtētu finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības atbilstību Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasībām, FKTK 2012. gadā veica 13 klātienes pārbaudes bankās, no tām vienu bankas filiālē ārvalstī, kā arī četras pārbaudes, kas saistītas ar elektroniskās naudas iestāžu uzraudzību, un divas, kas saistītas ar maksājumu iestāžu uzraudzību. Tāpat FKTK 2012. gadā veica septiņas neklātienes pārbaudes (tajā skaitā procedūru izvērtēšanu) bankās un 19 pārbaudes (procedūru izvērtēšanu) finanšu iestādēs, no kurām astoņas pārbaudes bija saistītas ar elektroniskās naudas iestāžu, astoņas ar maksājumu iestāžu, viena ar ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un divas ar apdrošināšanas starpnieku, kas sniedz dzīvības apdrošināšanas pakalpojumus, uzraudzību.

Veikto pārbažu laikā konstatēto trūkumu rezultātā FKTK vienai bankai piemēroja soda naudu 75 000 latu apmērā, vienlaikus izsakot brīdinājumu par atbildīgā valdes locekļa atsaukšanu no amata un nosakot pienākumu veikt pasākumus iekšējās kontroles sistēmas darbības uzlabošanai. Tāpat FKTK vienai maksājumu iestādei par likuma prasību neievērošanu piemēroja soda naudu 1 000 latu apmērā, vienlaikus nosakot darbības ierobežojumus līdz brīdim, kad būs novērstas nepilnības uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmā.

No ārvalstu finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības institūcijām FKTK 2012. gada laikā informācijas apmaiņas nolūkā saņēma 16 informācijas pieprasījumus, no kuriem pieci tika saņemti no ASV, pieci no Krievijas, trīs no Lielbritānijas, divi no Lietuvas un viens no Austrālijas. Savukārt FKTK nosūtīja deviņus informācijas pieprasījumus – trīs Lietuvas, trīs Krievijas, divus Austrijas un vienu ASV uzraudzības institūcijām.

Turpinot sadarbību ar Krievijas Federācijas Centrālo banku, 2012. gada laikā tika organizētas vairākas tikšanās gan Maskavā, gan Rīgā, kuru laikā notika viedokļu apmaiņa, kā arī tika pārrunāti jautājumi par turpmāko sadarbību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2012. gadā FKTK pārstāvjī turpināja piedalīties Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) Noziedzīgi iegūtu

LIELĀKAIS SODS PAR
KONSTATĒTAJIEM
TRŪKUMIEM NOZIEDZĪGI
IEGŪTU LĪDZEKĻU
LEGALIZĀCIJAS
NOVĒRŠANAS JOMĀ 2012.
GADĀ – 75 000 LATU
VIENAI BANKAI

līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas komitejas darbā, kā arī triju ES uzraudzības iestāžu (Eiropas Banku iestādes (turpmāk arī – EBI), Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (turpmāk arī – EVTI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes) apvienotās komitejas apakškomitejā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jautājumos (*Anti Money Laundering Committee*). Tāpat 2012. gadā FKTK pārstāvji piedalījās Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komitejas MONEYVAL darbā.

Saskaņā ar FKTK neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu reģistru Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam 2012. gadā tika nosūtīti astoņi ziņojumi.

LAS “LATVIJAS KRĀJBANKA” ADMINISTRATORA UN MAKSĀTNESPĒJAS PROCESA UZRAUDZĪBA 2012. GADĀ

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 154. panta ceturto daļu FKTK ir tiesīga kontrolēt maksātnespējas procesa administratora darbību. Šajā nolūkā FKTK pilnvarotai personai ir tiesības iepazīties gan ar visu kredītiestādes un administratora dokumentāciju, kas saistīta ar banku, gan saņemt no administratora paskaidrojumus un jebkuru citu nepieciešamo informāciju, kas saistīta ar kredītiestādes maksātnespējas procesu.

Realizējot savas Kredītiestāžu likumā noteiktās tiesības, FKTK izveidoja pilnvarnieku grupu triju darbinieku sastāvā, kura 2012. gadā veica LAS “Latvijas Krājbanka” (turpmāk arī – LKB) administratora neklātienes uzraudzību – analizēja LKB administratora darbības pārskatus un reizi mēnesī sniedza FKTK vadībai atskaites par tiem, kā arī risināja aktuālus jautājumus saistībā ar LKB administratora darbību. Lai FKTK rīcībā būtu iespējami plašāka informācija par LKB likvidācijas gaitu, administrators katru mēnesi sniedza FKTK informāciju par būtiskākajiem likvidācijas procesiem – aktīvu atgūšanu un realizāciju, kreditoru prasībām, tiesvedībām, sadarbību ar LKB lielākajiem klientiem, personāla jautājumiem u.c.

Papildus minētajai neklātienes uzraudzībai FKTK, līdzīgi kā citām bankām, arī LKB veica klātienes uzraudzību. Klātienes pārbaude tika veikta no 2012. gada 6. jūnija līdz 13. jūlijam, savukārt nākamā pārbaude plānota 2013. gada rudenī.

Tāpat FKTK aicināja LKB administratora pārstāvjus uz pārrunām, lai noskaidrotu dažādus ar likvidāciju saistītus jautājumus, kā arī saņemtu administratora paskaidrojumus par atsevišķiem FKTK interesējošiem aspektiem. Visas šīs pārrunas tika organizētas pēc nepieciešamības FKTK uzraudzības funkciju nodrošināšanai.

LICENCĒŠANA

2012. gada beigās Latvijā darbojās 20 bankas, licencēto kredītiestāžu skaitam samazinoties par divām AS "Parex banka" un AS "Latvijas Krājbanka" anulēto licenču dēļ. Lai gan ES dalībvalstu banku filiāļu skaits aizvadītajā gadā palika nemainīgs, zināmas izmaiņas notika arī šajā sektorā. 2012. gadā darbību pārtrauca *Allied Irish Bank p.l.c.* Latvijas filiāle, savukārt *DNB Bank ASA* atvēra Latvijas filiāli. Tādējādi 2012. gadā tirgū turpināja darbu deviņas banku filiāles. Līdz 34 sabiedrībām pieauga kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību skaits, darbības licenci saņemot Lauksaimniecības kameras Kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai.

2012. gads ieviesa korekcijas arī apdrošināšanas tirgū, gada laikā apdrošināšanas sabiedrību skaitam samazinoties no 12 līdz deviņām, jo FKTK anulēja licenci apdrošināšanas veikšanai AAS "Seesam Latvia", AAS "LKB Life" un SAKB "Lauto klubs". Tajā pašā laikā par trim sabiedrībām palielinājās ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāļu skaits, jo FKTK atļauju darbībai Latvijā saņēma Polijas apdrošinātājs *Compensa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.* *Vienna Insurance Group*, Lietuvas apdrošinātājs *Uždaroji akcine bendrove draudimo kompanija "PZU Lietuva"* un Igaunijas apdrošinātājs *ERGO Kindlustuse Aktsiaselts*.

1. tabula

2012. gadā notikušās izmaiņas licencēto tirgus dalībnieku skaitā

	2012. GADA SĀKUMS	2012. GADA BEIGAS	IZMAIŅAS TIRGUS DALĪBNIEKU SKAITĀ
Bankas	22	20	-2 ¹
ES dalībvalstu banku filiāles	9	9	0
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	33	34	+1 ²
Banku pakalpojumu sniedzēji no EEZ	269	285 (-3 sabiedrības)	+19
Apdrošināšanas sabiedrības	12	9	-3 ³
ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles	10	13	+3 ⁴
Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji no EEZ	462	485 (-11 sabiedrības)	+34
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	14	14	0
Ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniedzēji no EEZ	20	22	+2
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	6	5	-1 ⁵
ES dalībvalstu ieguldījumu brokeru sabiedrību filiāles	0	1	+1 ⁶

ieguldījumu brokeru pakalpojumu sniedzēji no EEZ	1512	1693 (-49 sabiedrības)	+230
ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti	0	9	+9
ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti no EEZ	19	16 (-7 piesaistītie aģenti)	+4
Privātie pensiju fondi	7	7	0
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības	86	86 (4 anulēti ieraksti reģistrā)	+4 ⁷
Apdrošināšanas aģenti	621	591 (58 anulēti ieraksti reģistrā)	+28
Maksājumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ	97	134 (-1 sabiedrība)	+38
Maksājumu iestādes (reģistrētās)	32	34 (3 anulēti ieraksti reģistrā)	+5 ⁸
Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētās)	12	14	+6 ⁹
Elektroniskās naudas iestādes no EEZ	16	26 (-3 sabiedrības)	+13

¹ Bankas:

AS "Parex banka" 15.03.2012. anulēta licence kredītiestādes darbībai.
 AS "Latvijas Krājbanka" 10.05.2012. anulēta licence kredītiestādes darbībai.

² Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības:

Lauksaimniecības kameras Kooperatīvā krājaizdevu sabiedrība "Krājcase", licence krājaizdevu sabiedrības darbībai izsniegta 01.11.2012.

³ Apdrošināšanas sabiedrības:

AAS "Seesam Latvia" 27.01.2012. anulētas visas licences apdrošināšanas veikšanai.
 AAS "LKB Life" 19.04.2012. anulētas visas licences apdrošināšanas veikšanai.
 SAKB "Lauto klubs" 10.05.2012. anulēta licence galvojumu apdrošināšanas veikšanai.

⁴ ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāles:

FKTK 11.06.2012. saņēma Polijas apdrošinātāju uzraudzības iestādes informāciju, ka *Compensa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group* vēlas atvērt filiāli Latvijā, un 01.08.2012. FKTK neiebilda pret filiāles atvēršanu. *Compensa Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group* Latvijas filiāle 19.09.2012. ir reģistrēta Komercreģistrā.
 FKTK 03.09.2012. saņēma Lietuvas apdrošinātāju uzraudzības iestādes informāciju, ka *Uždaroji akcine bendrove draudimo kompanija "PZU Lietuva"* vēlas atvērt filiāli Latvijā, un 06.09.2012. FKTK neiebilda pret filiāles atvēršanu. *Uždaroji akcine bendrove draudimo kompanija "PZU Lietuva"* Latvijas filiāle 10.10.2012. ir reģistrēta Komercreģistrā.
 FKTK 06.09.2012. saņēma Igaunijas apdrošinātāju uzraudzības iestādes informāciju, ka *ERGO Kindlustuse Aktsiaselts* vēlas atvērt filiāli Latvijā, un 07.09.2012. FKTK neiebilda pret filiāles atvēršanu. *ERGO Kindlustuse Aktsiaselts* Latvijas filiāle 24.10.2012. ir reģistrēta Komercreģistrā.

⁵ Ieguldījumu brokeru sabiedrības:

07.12.2012. FKTK padome pieņēma lēmumu par SIA IBS "SEB Enskilda" izsniegtās licences ieguldījumu pakalpojumu un ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai anulēšanu.

⁶ ES dalībvalstu ieguldījumu brokeru sabiedrību filiāles:

Admiral Market AS Latvijas filiāle. Paziņojums tika saņemts 08.02.2012., un FKTK 01.03.2012. neiebilda pret filiāles atvēršanu. 2012. gada jūlijā filiāle ir reģistrēta Komercreģistrā.

⁷ Apdrošināšanas brokeri:

2012. gadā apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku reģistrā tika reģistrēti šādi apdrošināšanas brokeri:

- RECIPO Baltic SIA, reģistrēta 18.01.2012.;
- SIA "AgroBroker", reģistrēta 01.03.2012.;
- SIA "Risk Management", reģistrēta 14.03.2012.;
- SIA "STR Insurance Brokers", reģistrēta 22.11.2012.

⁸ Maksājumu iestādes:

2012. gadā tika reģistrētas šādas maksājumu iestādes:

- 06.01.2012. SIA "LV Service" (šobrīd "VENIPAK LATVIJA");
- 19.04.2012. SIA "Hermes Financial Services";
- 19.04.2012. SIA "Maiden";
- 18.06.2012. SIA "Express-Europe";
- 20.09.2012. SIA "BalticPay Corporation".

2012. gadā tika anulēti šādi ieraksti reģistrā:

- 27.01.2012. SIA "Transact Pro" ieguva elektroniskās naudas iestādes statusu;
- 28.04.2012. SIA "Latvijas Mobilais Telefons" ieguva elektroniskās naudas iestādes statusu;
- SIA "Baltic Pay" ieraksts maksājumu iestāžu reģistrā tika anulēts 02.08.2012.

⁹ Elektroniskās naudas iestādes:

2012. gadā tika reģistrētas šādas elektroniskās naudas iestādes:

- 13.01.2012. SIA "MyPay";
- 20.01.2012. SIA "E-karte";
- 20.01.2012. SIA "Qivi Baltic";
- 27.01.2012. SIA "Transact Pro";
- 12.04.2012. SIA "E Pay Service";
- 28.04.2012. SIA "Latvijas Mobilais Telefons".

NORMATĪVO AKTU IZSTRĀDE

TURPINĀJĀS AKTĪVA GATAVOŠANĀS FINANŠU SEKTORA REGULĒJUMA REFORMAI BĀZELE III UN MAKSĀTSPĒJA II

NACIONĀLĀ LIKUMDOŠANA

2012. gadā notika aktīva gatavošanās finanšu sektora regulējuma reformai *Bāzele III* un *Maksātspēja II* – notika pozīciju formulēšana par ES tiesību aktu projektiem, LR normatīvo aktu projektu izstrāde, jaunā regulējuma ietekmes izvērtēšana.

Izmaiņas regulējošajās prasībās tika vērstas uz iekšējās pārvaldības stiprināšanu, risku pārvaldīšanas pilnveidošanu un klientu informēšanas par riskiem, kas saistīti ar ieguldījumiem finanšu instrumentos, uzlabošanu.

GROZĪJUMI LIKUMOS

2012. gada 1. decembrī stājās spēkā grozījumi **Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā**, kas FKTK piešķir lielākas pilnvaras – veikt pārmeklēšanu un apskates darbības klātienē, saņemot tiesneša atļauju un pieaicinot Valsts policiju. FKTK funkcijas paplašinātas, lai ļautu iegūt pierādījumus no tām personām, kas veic finanšu un kapitāla tirgu regulējošajos normatīvajos aktos minētās darbības ar vai bez attiecīgas atļaujas vai licences, kā arī aicināt jebkuru personu sniegt tās rīcībā esošo informāciju par iespējamiem likumu pārkāpumiem. Visas procesuālās darbības notiks Administratīvā procesa likuma ietvaros un tikai ārkārtas gadījumos, nevis ikdienas uzraudzībā.

Grozījumi **Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā** stājās spēkā 2012. gada 21. decembrī un tika izstrādāti, lai īstenotu ES principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, nosakot, ka aizliegts noteikt atšķirīgu apdrošināšanas prēmijas un apdrošināšanas atlīdzības lielumu atkarībā no dzimuma.

BŪTISKĀKIE JAUNIE NORMATĪVIE NOTEIKUMI UN GROZĪJUMI NORMATĪVAJOS NOTEIKUMOS

“Kredītiestādes maksātspējas procesa administratora un likvidatora amata kandidātu atlases noteikumi” izstrādāti, lai padarītu caurskatāmāku FKTK ieteikto kredītiestādes administratora un likvidatora amata kandidātu izvērtēšanas procesu.

“Iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvie noteikumi” paredz stingrākas prasības nepieciešamo zināšanu, prasmju un pieredzes nodrošināšanai kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību padomēm un valdēm kolektīvi, kā arī to locekļiem individuāli. Tāpat tiek ieviesta prasība iestādēm iecelt amatā risku direktoru. Jauno prasību galvenais mērķis ir iestāžu izpratnes par riskiem un risku pārvaldīšanas kvalitātes uzlabošana. Tie ievieš efektīvas iekšējās kontroles sistēmas izveides principus, kas ietverti Bāzeles Banku uzraudzības komitejas dokumentā “Principi korporatīvās pārvaldības uzlabošanai” un Eiropas Banku iestādes dokumentā “Eiropas Banku iestādes iekšējās pārvaldības vadlīnijas”.

Grozījumi “Riska darījumu ierobežojumu izpildes normatīvajos noteikumos” izstrādāti, lai precizētu iekšējo limitu noteikšanu prasībām pret iestādēm atkarībā

no tā, vai prasības veidojas norēķinu nodrošināšanas rezultātā vai arī iestāde iegulda līdzekļus citā iestādē ar mērķi gūt peļņu, kā arī ņemot vērā riskus, kas var veidoties bankai darījumos ar citām bankām.

Grozījumi “Informācijas atklāšanas un iestādes pārredzamības normatīvajos noteikumos” sagatavoti, lai veicinātu labākās prakses ieviešanu attiecībā uz informācijas atklāšanu par atalgojumu, kā arī lai nodrošinātu Eiropas Banku iestādes vadlīnijās pieprasītās informācijas sniegšanu. Grozījumu projektā minētā informācija iestādei pirmo reizi jāatklāj par 2012. gadu.

Grozījums “Noteikumos par tehnisko rezervju un to seguma saskaņošanu pa valūtu veidiem” izstrādāts, lai paplašinātu pieļaujamās novirzes tehnisko rezervju seguma un tehnisko rezervju saskaņošanai pa valūtu veidiem. Grozījums paredz, ka ne tikai latu rezerves, kā pašlaik spēkā esošajā regulējumā, bet arī Dānijas kronu, Lietuvas litu un Bulgārijas levu rezerves tiek atļauts segt ar ieguldījumiem *euro*.

Grozījumi “Normatīvajos noteikumos par kārtību, kādā iesniedzama informācija Oficiālajai obligātās informācijas centralizētās glabāšanas sistēmai” pilnveido kārtību, kādā tirgus dalībnieki – emitenti – iesniedz saskaņā ar FITL publicējamo informāciju Oficiālajā obligātās informācijas centralizētās glabāšanas sistēmā.

“Normatīvie noteikumi par kārtību, kādā jāziņo par finanšu instrumentu īsajām vai nesegtajām pozīcijām” nosaka kārtību, kādā ieguldītājs reģistrējas, lai varētu ziņot par īsajām vai nesegtajām pozīcijām, un ziņošanas sistēmas lietošanas kārtību. Lai investori varētu ziņot par turētajām pozīcijām, tiks izveidots speciāls vortāls, kurš šobrīd ir izstrādes stadijā.

“Ieteikumi piedāvājuma izteikšanai privātajiem klientiem iegādāties netiešo ieguldījumu produktus” paredz, ka dzīvības apdrošinātāji un bankas saviem klientiem vai iespējamajiem klientiem, kuriem nav attiecīgas pieredzes, zināšanu un kompetences finanšu jomā, pirms darījuma veikšanas (līguma slēgšanas) sniedz informāciju par netiešo ieguldījumu produkta būtību, tā mērķi un ar to saistīto ieguldījumu politiku, riskiem, līdzšinējo darbību un iespējamo nākotnes rezultātu, kā arī visām produkta izmaksām.

“Piedāvājuma dokumentā iekļaujamās informācijas un tā sagatavošanas normatīvie noteikumi” paredz, ka, izsakot publisko piedāvājumu par pārvedamiem vērtspapīriem, kas iekļauti piedāvājumā, ja par 12 mēnešiem aprēķinātā kopējā samaksa par piedāvājumu ir no 100 000 *euro* līdz 5 000 000 *euro*, ir jāsatavo piedāvājuma dokuments, kurā ietverta informācija par emitentu, piedāvātajiem vērtspapīriem un emitenta finansiālo stāvokli. Šie noteikumi izstrādāti, lai nodrošinātu ieguldītāju interešu aizsardzību arī maza apjoma vērtspapīru piedāvājumu gadījumos.

Grozījumi “Valsts fondēto pensiju shēmas ieguldījumu plānu gada pārskata sagatavošanas noteikumos” ir veikti ar mērķi mazināt administratīvo slogu, kas saistīts ar prasību publicēt gada pārskatu un zvērināta revidenta ziņojumu vismaz vienā dienas laikrakstā, kuru izplata visā Latvijas teritorijā. Gada pārskata un zvērināta revidenta ziņojuma publiska pieejamība tiks nodrošināta, ievietojot minētos dokumentus līdzekļu pārvaldītāja interneta mājas lapā, kā arī ieinteresētajām personām pēc to lūguma tiks izsniegtas minēto dokumentu kopijas.

Grozījumi “Klientu padziļinātās izpētes normatīvajos noteikumos” nosaka maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm pienākumu noteikumos paredzētajos gadījumos veikt klientu padziļināto izpēti, kā arī nosaka maksājumu

iestādes un elektroniskās naudas iestādes produktu (pakalpojumu) pazīmju sarakstu, kad iestādei jāveic klientu padziļināta izpēte, un minēto iestāžu klientu darījumu robežsummas, kuras pārsniedzot darījumam piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks un iestādei jāveic klientu padziļināta izpēte darījumu attiecību laikā. Tāpat noteikumos ir papildināts to klientu komercdarbības veidu saraksts, kuriem piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks.

Grozījumi **“Licenču maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes darbībai izsniegšanas, maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes reģistrācijas, iesniedzamo dokumentu un informācijas sniegšanas normatīvajos noteikumos”** detalizētāk nosaka, kādi dokumenti ir jāiesniedz iestādēm, kurām nav nepieciešams saņemt licenci atbilstoši Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma 5. un 5.¹ panta prasībām. Vienlaikus noteikumu 7. punkts tiek papildināts ar prasību licencētai maksājumu vai elektroniskās naudas iestādei iesniegt precizētu komercdarbības plānu, ja tā vēlas sākt cita maksājumu pakalpojumu veida sniegšanu vai būtiski mainīt esošo.

“Ieteikumi par vienādu attieksmi pret abu dzimumu pārstāvjiem attiecībā uz apdrošināšanas prēmiju un apdrošināšanas atlīdzību lielumu noteikšanu” nosaka, kādiem apdrošināšanas līgumiem piemērojamas prasības par vienādu attieksmi pret abu dzimumu pārstāvjiem attiecībā uz apdrošināšanas prēmiju un apdrošināšanas atlīdzību lielumu noteikšanu un kādiem apdrošināšanas līgumiem minētās prasības nav piemērojamas, kā arī uzskaita gadījumus, kuros atļauta ar dzimumu saistītas informācijas izmantošana

2012. GADĀ PIEŅEMTIE ES NORMATĪVIE AKTI

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 236/2012 (2012. gada 14. marts) par īso pārdošanu (short selling) un dažiem kredītriska mijmaiņas darījumu aspektiem. Ar minēto regulu ES tiek ieviestas paziņojumu sniegšanas un publiskošanas prasības par akciju īsās pozīcijas pārdošanu un par nozīmīgām īsajām neto pozīcijām saistībā ar valsts parāda emitentiem ES vai par līdzvērtīgām nenodrošinātām pozīcijām kredītriska mijmaiņas darījumos. Ārkārtas situācijās uzraudzības iestādēm tiek piešķirtas pagaidu pilnvaras noteikt ierobežojumus īsās pozīcijas pārdošanai un kredītriska mijmaiņas darījumiem. Šādā situācijā EVTI ir noteiktas pilnvaras koordinēt uzraudzības iestāžu darbību un nodrošināt, ka pasākumi ir samērīgi. EVTI ir piešķirtas arī konkrētas pilnvaras iejaukties gadījumos, ja pastāv draudi ES finanšu sistēmas darbībai un drošībai.

Regula ir spēkā no 2012. gada 1. novembra. Papildus 2012. gadā EK apstiprināja divas deleģētās regulas, nosakot tehniskos standartus atsevišķu normu piemērošanai.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 648/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par regulētajā tirgū netirgotiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un tirdzniecības reģistriem. Regula nosaka, ka informācija par regulētajā tirgū netirgotiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem būtu jādara zināma darījumu reģistriem un ka finanšu uzraudzības iestādēm jābūt piekļuvei šai informācijai. Tas veicinās arī papildu informācijas pieejamību tirgū. Standartizētiem regulētajā tirgū netirgotiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem ieskaits būs jāveic ar centrālo darījumu starpnieku starpniecību. Tas samazinās darījumu partneru kredītrisku, t.i., risku, ka viena no darījuma pusēm nepilda saistības.

Regula ir spēkā no 2012. gada 16. augusta. Papildus 2012. gadā EK apstiprināja deviņas deleģētās un īstenošanas regulas, nosakot tehniskos standartus atsevišķu normu piemērošanai.

*Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/23/ES (2012. gada 12. septembris), ar ko groza **Direktīvu 2009/138/EK (Maksābspēja II) attiecībā uz tās transponēšanas datumu, tās piemērošanas datumu un dažu direktīvu atcelšanas datumu.*** Ar šo direktīvu Direktīvas 2009/138/EK (*Maksābspēja II*) transponēšanas termiņš tika pagarināts no 2012. gada 31. oktobra līdz 2013. gada 30. jūnijam, savukārt piemērošanas datums pārcelts no 2012. gada 1. novembra līdz 2014. gada 1. janvārim, tomēr *Omnibus II* direktīvas priekšlikuma izskatīšanas procesā tiek apspriesta šo termiņu iespējama tālāka pagarināšana.

2012. GADĀ APSPRIEŠANĀ BIJUŠIE ES NORMATĪVO AKTU PROJEKTI

KREDĪTIESTĀŽU SEKTORS

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido **kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācības un noregulējuma režīmu** un groza Padomes direktīvas 77/91/EEK un 82/891/EK, direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK un 2011/35/EK un Regulu (ES) Nr.1093/2010*

Priekšlikuma mērķis ir maksimāli samazināt nodokļu maksātāju līdzekļu iesaisti problēmās nonākušu kredītiestāžu glābšanā, saglabāt finanšu stabilitāti un uzticību kredītiestādēm. Plānota īpašu kredītiestāžu noregulējuma instrumentu minimālā kopuma ieviešana visās dalībvalstīs, piemēram, uzņēmējdarbības pārdošana, aktīvu nodalīšana, pagaidu banka, kas ievērojami palielinās iestāžu iespējas panākt veiksmīgu un efektīvu noregulējumu, piemēram, pārvaldītu, savlaicīgu kredītiestāžu bankrotu, un tādējādi saglabāt finanšu pakalpojumu nepārtrauktību un finanšu sistēmas stabilitāti kopumā. Papildu mehānisms ļautu daļēji norakstīt bankas parādu vai daļēji konvertēt to pašu kapitālā (parādu norakstīšanas instruments).

*Priekšlikums Padomes regulai, ar ko **Eiropas Centrālajai bankai piešķir īpašus uzdevumus saistībā ar kredītiestāžu uzraudzības politiku***

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (**Eiropas Banku iestādi**), groza attiecībā uz tās mijiedarbību ar Padomes Regulu, ar ko Eiropas Centrālajai bankai piešķir īpašus uzdevumus saistībā ar kredītiestāžu uzraudzības politiku*

Priekšlikuma mērķis ir izveidot Eiropā vienoto uzraudzības mehānismu, kuru veidos ECB un nacionālās uzraudzības iestādes. ECB būs atbildīga par vienotā uzraudzības mehānisma darbību kopumā, un tai būs galvenā loma eirozonas valstu kredītiestāžu uzraudzībā, bet uzraudzība tiks īstenota diferencētā veidā. Mehānisms paredz, balstoties uz noteiktiem kritērijiem – kredītiestādes lielumu, relatīvo nozīmību ekonomikā –, noteikt, kuras no kredītiestādēm pakļaujas ECB tiešai uzraudzībai, bet kuru uzraudzībā nozīmīgāka loma būs nacionālajām uzraudzības iestādēm, tai pašā laikā saglabājot iespēju, ka jebkura kredītiestāde var tikt pakļauta ECB tiešajai uzraudzībai. Jebkurā gadījumā vismaz trim nozīmīgākajām mehānismā iesaistītās valsts kredītiestādēm ir jābūt ECB uzraudzībā. Mehānisms respektē dalībvalstu specifiskos apstākļus, nozares struktūru un citus tās raksturlielumus, vienlaikus nodrošinot stabilu bāzi, kas ļauj ECB īstenot savus uzdevumus un faktiski un efektīvi atbildēt par vienotā uzraudzības mehānisma kā sistēmas vispārējo darbību. No visām 6 000 eirozonas

bankām pēc apstiprinātajiem kritērijiem aptuveni 200 tiks pakļautas tiešajai ECB uzraudzībai.

PRIEKŠLIKUMI, KURU APSPRIEŠANA TURPINĀJĀS NO 2011. GADA

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par piekļuvi **kredītiestāžu darbībai** un kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību prudenciālo uzraudzību*

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par **prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu sabiedrībām***

Priekšlikumi paredz noteikt augstākas pašu kapitāla kvalitātes un apmēra prasības, pakāpeniski no 2014. gada līdz 2021. gadam ieviešot vairākus jaunus kapitāla pietiekamības rādītājus un nosakot augstākas prasības kapitāla pietiekamības rādītāju līmenim, vienlaikus paredzot iespēju dalībvalstīm noteikt augstākas prasības kapitāla pietiekamības rādītājiem bez pārejas perioda, t.i., no 2014. gada 1. janvāra (ja normatīvos aktus publiskos līdz 2013. gada 30. jūnijam). Tiks ieviesti divi jauni minimālie kvantitatīvie standarti likviditātes pārvaldīšanai – likviditātes seguma koeficients īstermiņa likviditātes regulēšanai un stabila finansējuma koeficients ilgtermiņa likviditātes regulēšanai – u.c. prasības.

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par **kredītīgumiem saistībā ar mājokļa īpašumu***

Direktīvas priekšlikuma mērķis ir noteikt pamatprasības atsevišķiem aspektiem attiecībā uz kredītīgumiem, kas noslēgti ar patērētājiem par mājokļa nekustamo īpašumu. Priekšlikums paredz informācijas apjomu, kas pirms līguma slēgšanas un līguma darbības laikā kreditoram un kredīta starpniekam ir jāsniedz kredīta ņēmējam, nosaka pienākumu kreditoram veikt kredītņēmēja kredītspējas novērtējumu, kā arī kredītņēmēja pienākumu sniegt informāciju kreditoram un kārtību kredīta starpnieku licencēšanai un uzraudzībai, u.c. jautājumus.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS SEKTORS

PRIEKŠLIKUMI, KURUS EK PUBLISKOJA 2012. GADĀ

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, **centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD)** un grozījumiem Direktīvā 98/26/EK*

Priekšlikuma mērķis ir stiprināt vērtspapīru norēķinu drošumu un efektivitāti, novērst šķēršļus iekšējā tirgus darbībā, kurus rada atšķirības valstu noteikumos, kas regulē vērtspapīru norēķinus, un to centrālo vērtspapīru depozitāriju darbību, kas pārvalda vērtspapīru norēķinu sistēmas. Šo mērķi paredzēts īstenot, ieviešot vienotas prasības norēķiniem par finanšu instrumentiem ES un noteikumus par centrālo vērtspapīru depozitāriju organizatorisko struktūru un darbību.

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai **par ieguldījumu produktu pamatinformācijas dokumentiem (PRIPS)***

Priekšlikuma mērķis ir nodrošināt patērētāju informēšanu un aizsardzību, piedāvājot sarežģītākus ieguldījumu produktus, un ieguldījumu produktu tirgū uzlabot caurskatāmību privātiem ieguldītājiem. Regulas projekts nosaka ieguldījumu produkta būtiskos elementus, kam vajadzētu būt atspoguļotiem pamatinformācijas dokumentā: produkta un tā izveidotāja identitāte, produkta veids un galvenās iezīmes, tostarp tas, vai ieguldītājs var zaudēt kapitālu, tā riska un ienesīguma profils, izmaksas, kā arī attiecīgā gadījumā pagātnes rādītāji.

Tāpat projektā noteikts kopīgs formāts produktu salīdzināmības veicināšanai, kā arī ieguldījumu produkta izveidotāja atbildība attiecībā uz pamatinformācijas dokumentu.

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz **pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU)** attiecībā uz **depozitārija funkcijām, atlīdzības politiku un sankcijām***

Priekšlikuma mērķis ir noteikt depozitāriju (turētājbanku) uzdevumus un pienākumus, precizēt to atbildību un nosacījumus, saskaņā ar kuriem depozitārija funkciju var deleģēt, noteikt prasības PVKIU atlīdzības politikas izstrādei un dokumentēšanai, kā arī informācijas par atlīdzību atklāšanai un paredzēt sankciju režīma harmonizāciju PVKIU jomā.

PRIEKŠLIKUMI, KURU APSPRIEŠANA TURPINĀJĀS NO 2011. GADA

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/109/EK par **atklātības prasību saskaņošanu attiecībā uz informāciju par emitentiem**, kuru vērtspapīrus atļauts tirgot regulētā tirgū, un Komisijas Direktīvu 2007/14/EK*

Priekšlikums paredz samazināt administratīvo slogu emitentiem, atceļot prasību publicēt starpposma vadības pārskatus, kā arī ierobežo dalībvalstu tiesības uzlikt papildu prasības tām, ko nosaka direktīva, piemēram, prasību publiskot ceturkšņa pārskatus. Tai pašā laikā priekšlikums precizē finanšu instrumentu klāstu, uz kuriem attiecas ziņošanas prasības, nosaka saskaņotākas prasības par nozīmīgas līdzdalības paziņošanu, kā arī paredz oficiāli atzīto informācijas glabāšanas sistēmu tīkla pilnveidošanu.

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par **finanšu instrumentu tirgiem***

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par **finanšu instrumentu tirgiem**, ar ko groza regulu par regulētajā tirgū netirgotiem atvasinātajiem finanšu instrumentiem, centrālajiem darījumu starpniekiem un tirdzniecības reģistriem*

Direktīvas un regulas priekšlikumi paredz paplašināt finanšu instrumentu jēdzienu, noteikt, ka visa organizētā finanšu instrumentu tirdzniecība jāveic regulētajās tirdzniecības vietās – regulētajos tirgos, daudzpusējās tirdzniecības sistēmās un organizētās tirdzniecības vietās –, atbilstoši paredzot tām definīcijas. Priekšlikumi paredz izmaiņas gan pirmstirdzniecības, gan pēctirdzniecības informācijas atklāšanas prasībās, attiecinot tās arī uz parāda vērtspapīriem, strukturētiem finanšu produktiem, emisijas kvotu tirdzniecību un atvasinātajiem finanšu instrumentiem. Tiks paplašinātas ziņojumu sniegšanas par darījumiem prasības. Ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem būs jāziņo finanšu uzraudzības iestādēm par visiem darījumiem ar finanšu instrumentiem, izņemot darījumus, kuros finanšu instrumenti tiks tirgoti regulētajās tirdzniecības vietās. Savukārt regulētajiem tirgiem, daudzpusējās tirdzniecības sistēmām un organizētajām tirdzniecības vietām tiks prasīts ziņot par darījumu detaļām gadījumos, kad ieguldījumu pakalpojumu sniedzējam nav uzlikts pienākums ziņot uzraudzības iestādēm par darījumiem. Ziņošana par darījumiem notiks, izmantojot apstiprinātu ziņošanas mehānismu.

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par **iekšējās informācijas***

Jaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (*tirgus jaunprātīgu izmantošanu*)

Esošā Direktīva 2003/6 EK līdz ar finanšu tirgu straujo attīstību nenodrošina pilnvērtīgu reglamentāciju uzraudzībā par iekšējās informācijas jaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām. Jaunais regulas projekts paredz modificēt minētajā direktīvā ietverto regulējumu, kā arī, ņemot vērā tirgus attīstību, papildināt to ar jaunu tirgus instrumentu un jaunu tirgu ietveršanu regulējumā, papildina iekšējās informācijas un tirgus manipulācijas jēdzienus, kā arī paredz plašākas un noteiktākas uzraudzības iestāžu pilnvaras un sadarbību uzraudzībā.

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kriminālsankcijām iekšējās informācijas jaunprātīgas izmantošanas un tirgus manipulāciju gadījumā

Priekšlikums paredz minimālās prasības kriminālsankcijām par smagākajiem tirgus jaunprātīgas izmantošanas gadījumiem, t.i., iekšējās informācijas jaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām.

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1060/2009 par kredītreitingu aģentūrām

Priekšlikums paredz prasību noteiktām finanšu iestādēm pašām veikt kredītriska novērtējumu, lai novērstu pārmērīgu paļaušanos uz kredītreitingu aģentūru piešķirtajiem reitingiem, tiek uzlaboti noteikumi par kredītreitingu metodikas publiskošanu, kā arī tiek paredzēti stingrāki noteikumi attiecībā uz valsts kredītreitingu noteikšanu u.c. jautājumi.

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) un Direktīvu 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem saistībā ar pārāk lielu paļaušanos uz kredītreitingiem

Priekšlikums paredz ieviest prasību ieguldījumu pārvaldes sabiedrībai PVKIU aktīvu novērtēšanā un alternatīvo ieguldījumu fondu (turpmāk – AIF) pārvaldniekam AIF aktīvu novērtēšanā nepaļauties vienīgi uz ārējiem kredītreitingiem, bet izmantot tos kā vienu no faktoriem šajā procesā.

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas riska kapitāla fondiem

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem

Regulas nosaka, kādi AIF varēs kvalificēties kā Eiropas riska kapitāla fondi (turpmāk – ERKF) un Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondi (turpmāk – ESUF) un drīkstēs lietot šo apzīmējumu. Regulas adresētas ERKF un ESUF pārvaldniekiem, kuri reģistrēti kompetentajā iestādē atbilstoši Direktīvā 2011/61/EK par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem noteiktajām prasībām un nepārsniedz 500 milj. euro sliekšni aktīvu pārvaldīšanā. Minētā reģistrācija dos tiesības tirgot ERKF un ESUF daļas visās dalībvalstīs.

APDROŠINĀŠANAS UN PENSIJU FONDU SEKTORS

PRIEKŠLIKUMI, KURUS EK PUBLISKOJA 2012. GADĀ

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par apdrošināšanas starpniecību (pārstrādāta redakcija)

Priekšlikums paredz paplašināt apdrošināšanas starpniecības direktīvas jomu, attiecinot to uz visiem izplatīšanas kanāliem (tiešā apdrošināšana, automobiļu iznomātāji u.c.), konstatēt, pārvaldīt un samazināt interešu konfliktus, palielināt harmonizācijas līmeni administratīvajām sankcijām un pasākumiem saistībā ar pašreizējās direktīvas pamatnoteikumu pārkāpumiem, pastiprināt konsultāciju piemērotību un objektivitāti, nodrošināt pārdevēju profesionālās kvalifikācijas atbilstību pārdodamo produktu sarežģītībai, vienkāršot un saskaņot procedūru, kas paredzēta piekļuvei apdrošināšanas pārrobežu tirgiem ES.

PRIEKŠLIKUMI, KURU APSPRIEŠANA TURPINĀJĀS NO 2011. GADA

*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2003/71/EK un Direktīvā 2009/138/EK attiecībā uz **Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju iestādes un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes pilnvarām** (Omnibus II)*

Priekšlikums paredz grozījumus direktīvā *Maksātspēja II* attiecībā uz ES apdrošinātāju uzraudzības iestāžu pienākumiem un pilnvarām, jo īpaši grupu uzraudzībā, saistībā ar EAAPL izveidošanu, kā arī papildu pārejas noteikumus atsevišķu *Maksātspējas II* direktīvas sadaļu ieviešanai un papildu noteikumus attiecībā uz tehnisko rezervju apmēra noteikšanu finanšu tirgus stresa apstākļos un apdrošināšanas produktiem ar ilgtermiņa garantijām. Direktīvas *Maksātspēja II* spēkā stāšanās termiņš atkarīgs no direktīvas *Omnibus II* pieņemšanas procesa.

PLĀNOTĀS ES INICIATĪVAS 2013. GADĀ

2013. gada pirmajā ceturksnī ir publicēti direktīvas un regulas priekšlikumi **nelegāli iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā**, lai stiprinātu sabiedrības interešu aizsardzību pret noziedzību un terorismu, un priekšlikums **par banku kontiem**, kura mērķis ir panākt, ka bankas konta maksas ir pārskatāmas un salīdzināmas, kā arī padarīt patērētājiem vieglāku bankas konta maiņu.

Banku un finanšu instrumentu sektorā tiks izstrādāts priekšlikums **vienotas Eiropas noregulējuma iestādes un vienota noregulējuma fonda izveidei** un priekšlikums **Eiropas naudas tirgus fondu ietvaram**, kura mērķis ir padarīt ieguldījumus šajos fondos drošākus.

Tāpat tiks izstrādāts priekšlikums **paralēlās banku sistēmas (shadow banking)** regulējumam, jo šobrīd ES līmenī šāda regulējuma nav. Tas uzlabos caurskatāmību un datu iegūšanas iespējas atsevišķām finanšu darbībām, veicinot finanšu stabilitāti.

2013. gada beigās EK pārskatīs regulas, ar kurām tika izveidots Eiropas finanšu sektora uzraudzības ietvars, un gada beigās publicēs priekšlikumus nepieciešamajiem regulu grozījumiem, kā arī publicēs priekšlikumu to **finanšu iestāžu, kas nav bankas, krīžu vadības un noregulējuma ietvaram** ar mērķi, neradot sistēmisku ietekmi, veiksmīgi risināt šo iestāžu restrukturizāciju.

Tāpat EK ir jāapstiprina deleģētie un īstenošanas pasākumi prospektu, **AIF, Maksātspējas II, finanšu tirgus infrastruktūras, jaunā kapitāla ietvara CRDIV/CRR, kredītreitingu aģentūru** u.c. jomās.

GARANTIJU SISTĒMAS

Finanšu stabilitātes sistēmu Latvijā veido:

1. Noguldījumu garantiju fonds;
2. Apdrošināto aizsardzības fonds;
3. Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība;
4. Finanšu stabilitātes nodeva.

NOGULDĪJUMU GARANTIJU FONDS

Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību (noguldījumu piesaistītāju) klientiem (gan fiziskām, gan juridiskām personām, kas nav centrālā banka vai noguldījumu piesaistītājs, finanšu iestāde, tranzītfonds vai tāda institūcija, kas tiek finansēta no valsts budžeta vai pašvaldību budžeta) garantētā atlīdzība ir 100 000 *euro* katrā noguldījumu piesaistītājā (vai šīs summas ekvivalents citā valūtā). Garantēto atlīdzību izmaksa tiek nodrošināta nacionālajā valūtā (pašreiz latos).

Valsts garantē ikvienam noguldījumu piesaistītāja klientam atlīdzību līdz 100 000 *euro* neatkarīgi no tā, vai konkrētajā brīdī Noguldījumu garantiju fondā (turpmāk – NGF) ir pietiekami līdzekļi vai nav. Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu gadījumos, kad līdzekļi nav pietiekami, ar FKTK starpniecību tie tiek nodrošināti, aizņemoties no Valsts kases.

2012. gada beigās Latvijas noguldījumu piesaistītāju garantētie noguldījumi bija šādā apmērā:

2. tabula

	SUMMA	ĪPATSVARS, %
Noguldītāju skaits kopā	2 327 250	100.0
t.sk. līdz garantētās atlīdzības apmēram	2 311 052	99.3
t.sk. virs garantētās atlīdzības apmēra	16 198	0.7
Noguldījumu summa, tūkst. latu	10 242 353	100.0
t.sk. līdz garantētās atlīdzības apmēram	3 077 914	30.1
t.sk. virs garantētās atlīdzības apmēra	7 164 439	69.9
NGF garantētie noguldījumi, tūkst. latu	4 216 309	41.2

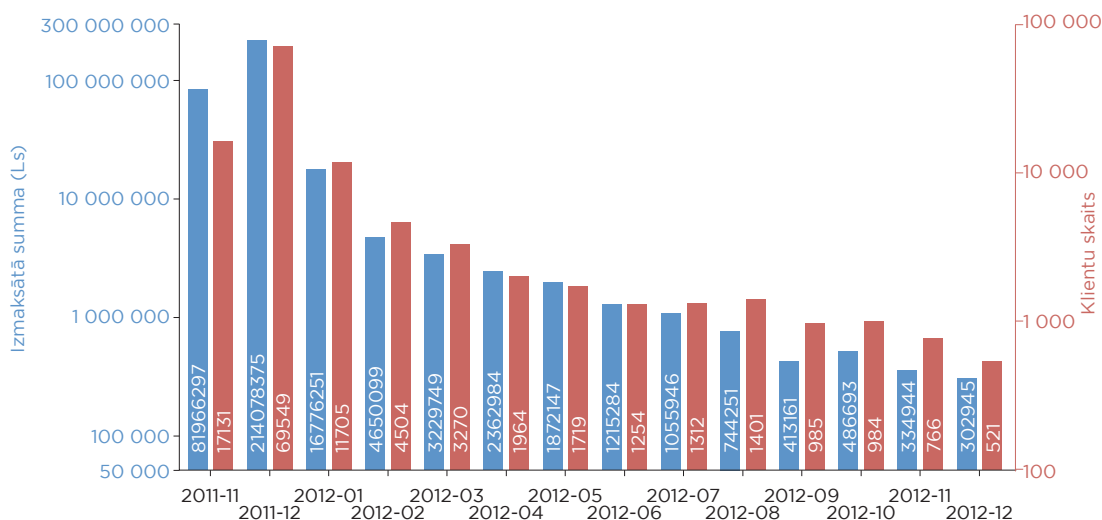
2012. gada nogalē NGF garantēja 41.2% no kopējiem noguldījumiem Latvijas bankās, taču 99.3% noguldītāju tika garantēta noguldījumu summa pilnā apmērā un tikai 0.7% noguldītāju tika garantēta noguldījumu summa 100 000 *euro* apmērā, nesniedzot garantiju par pilnu noguldījuma apmēru.

GARANTĒTO ATLĪDZĪBU IZMAKSAS PROCESS PĒCAS "LATVIJASKRĀJBANKA" NOGULDĪJUMU NEPIEEJAMĪBAS IESTĀŠANĀS

FKTK konstatējot noguldījumu nepieejamību LKB, tiesības saņemt garantēto atlīdzību bija 220 tūkst. noguldītāju 335.6 milj. latu kopsummā. 99.8% LKB noguldītāju garantiju sistēma viņu noguldījumus sedza 100% apmērā. Garantēto atlīdzību izmaksas tika organizētas iespējami ātrāk, negaidot likumā noteikto maksimālo dienu skaitu (30 darbdienas). Pirms tika noteikta centralizēta garantēto atlīdzību izmaksas vieta, kuru NGF noteica piektajā darbdienā, daļējas garantētās atlīdzības izmaksas (līdz 50 latiem) tika nodrošinātas nākamajā dienā pēc noguldījumu nepieejamības iestāšanās dienas. Centralizētu garantēto atlīdzību saņemšanu LKB klientiem FKTK organizēja ar AS "Citadele banka" (turpmāk – izmaksātājbanka) starpniecību, kuru FKTK tajā brīdī uzskatīja par visatbilstošāko šo darbību veikšanai, nodrošinot klientiem pietiekami ērtu servisu un bankai saglabājot stabilus finanšu rādītājus. FKTK ar izmaksātājbanku noslēdza līgumu par garantēto atlīdzību izmaksu veikšanu LKB klientiem, paredzot, ka izmaksātājbanka neiekasē komisijas maksu par garantēto atlīdzību izmaksu, ja tā tiek saņemta vienā maksājumā. Garantēto atlīdzību saņemšana visintensīvāk notika pirmajos trīs mēnešos pēc izmaksu sākšanas. Garantēto atlīdzību izmaksu dinamika LKB klientiem atspoguļota 1. attēlā.

1. attēls

Izmaksātās garantētās atlīdzības pa mēnešiem 11.2011.–12.2012.

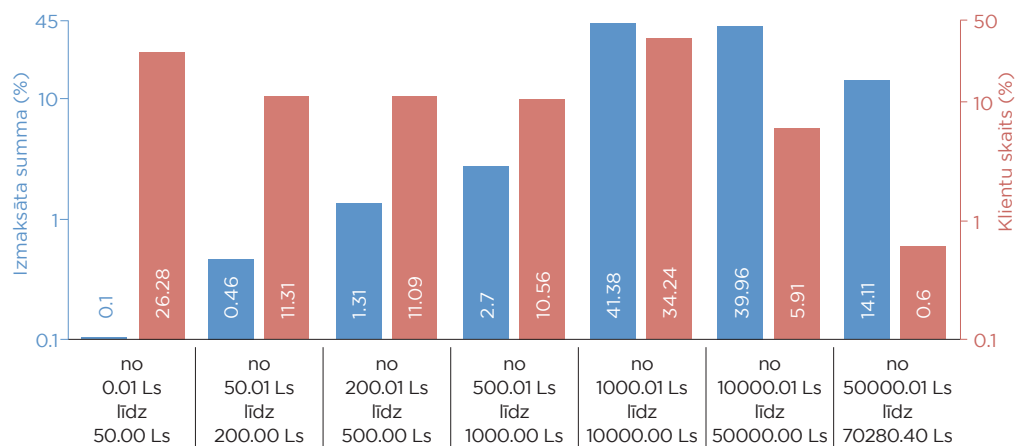
Izmaksātās garantētās atlīdzības (11.2011.–12.2012.) - 329 489 127 latī,
klientu skaits - 117 042

No izmaksu sākšanas brīža līdz 2012. gada beigām garantētās atlīdzības bija izmaksātas 329.3 milj. latu apmērā (98%) 117 tūkst. noguldītāju (53%). 2012. gadā garantēto atlīdzību izmaksas tika veiktas 33.4 milj. latu apmērā. Izmaksāto garantēto atlīdzību sadalījums atainots 2. attēlā. Vislielāko garantēto atlīdzību saņēmēju skaitu (34.2%) veido LKB noguldītāji, kuru garantētā atlīdzība bijusi no

1 000 līdz 10 000 latu, un to izmaksu īpatsvars veido 41.4% no kopējās izmaksu summas.

2. attēls

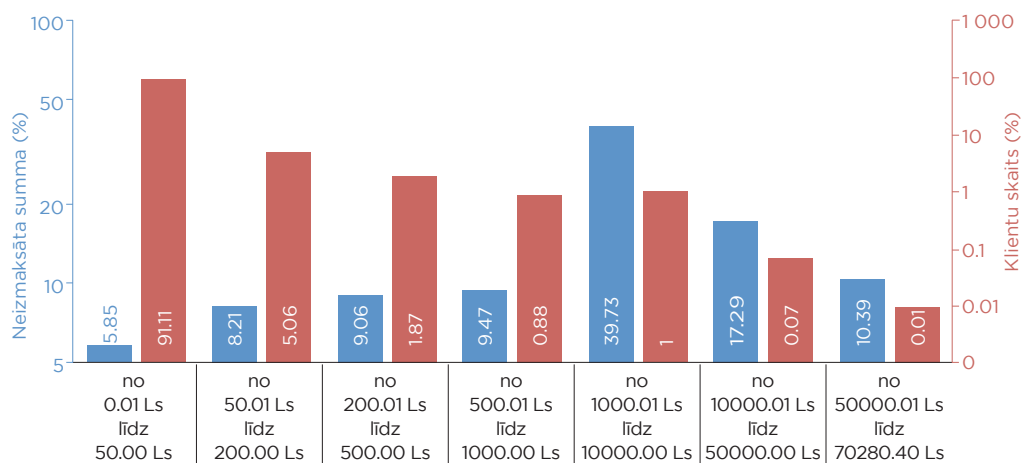
Izmaksāto garantēto atlīdzību īpatsvars 31.12.2012., %

Neizmaksāto garantēto atlīdzību sadalījums parādīts 3. attēlā. 2012. gada beigās 392 tūkst. latu neizmaksātais garantēto atlīdzību apmērs veidojās 94.3 tūkst. noguldītāju (91.1%), kuru garantētā atlīdzība ir līdz 50 latiem, savukārt deviņi noguldītāji vēl nav saņēmuši garantēto atlīdzību 100 000 euro apmērā.

3. attēls

Neizmaksāto garantēto atlīdzību īpatsvars 31.12.2012., %

Neizmaksāto garantēto atlīdzību kopsumma 31.12.2012. 6 694 432 Ls

Neizmaksātajās garantētajās atlīdzībās nav iekļautas LKB noguldītāju, kuriem garantēto atlīdzību izmaksa ir apturēta, kamēr tie nav nokārtojuši saistības pilnā apmērā pret Valsts ieņēmumu dienestu, zvērīnātiem tiesu izpildītājiem u.c. personām, kam ir tiesības vērst piedziņu pret parādnieka līdzekļiem, noguldījumu summas 2.5 milj. latu apmērā 1.85 tūkst. klientu.

GARANTĒTO ATLĪDZĪBU IZMAKSAS PROCESS PĒC RAUNAS KOOPERATĪVĀS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS NOGULDĪJUMU NEPIEEJAMĪBAS IESTĀŠANĀS

2012. gadā tika papildus atzīta izmaksājamā garantētā atlīdzība vienam Raunas Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības (turpmāk – Raunas KKS) noguldītājam 10 tūkst. latu apmērā. Noguldījumu nepieejamības iestāšanās brīdī (2011. gadā) tās tika atzīta 10.3 tūkst. latu apmērā 24 noguldītājiem.

Raunas KKS noguldītājiem garantēto atlīdzību izmaksu nodrošināja FKTK uz noguldītāju norēķinu kontiem, saņemot informāciju no tiem.

Garantēto atlīdzību izmaksu nodrošinājums Raunas KKS noguldītājiem:

3. tabula

Raunas KKS garantēto atlīdzību (GA) kopsavilkums 31.12.2012.

NODRO- ŠINĀMĀS GA NO NGF	RĀDĪTĀJI	GA IZMAKSA LĪDZ 31.12.2012.	NEIZMAKSĀTA GA 31.12.2012.	NEIZMAKSĀTĀS GA ĪPATSVARS, %
25	Noguldītāju skaits	12	13*	52
20 281	GA summa, latos	10 009	10 272	50.6

* Noguldītāji nav pieteikuši kontu atlīdzības pārskaitīšanai vai tās saņemšanas vietu, izņemot vienu.

NGF kopējais apmērs, iestājoties noguldījumu nepieejamībai LKB, bija 149.9 milj. latu. Tā kā NGF jānodrošina garantētās atlīdzības līdz 335.6 milj. latu LKB noguldītājiem, iztrūkstošos līdzekļus garantēto atlīdzību izmaksai 185.6 milj. latu apmērā NGF (FKTK) aizdeva LR. Aizņēmums no LR tiks atmaksāts no NGF līdzekļiem, kurus katru ceturksni papildina noguldījumu piesaistītāji ar iemaksām Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā kārtībā un atgūtie līdzekļi no LKB par izmaksātajām garantētajām atlīdzībām. NGF ir pirmās kārtas prasījuma tiesības izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā. 2012. gadā LKB atmaksāja NGF 90 milj. latu, bet NGF atmaksāja LR 115.9 milj. latu, par to samaksājot aizņēmuma maksu 2.3 milj. latu apmērā.

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu noguldījumu piesaistītāji (bankas un krājaizdevu sabiedrības) vienu reizi ceturksnī veic NGF maksājumu, kura apmērs ir 0.05% no garantēto noguldījumu vidējā atlikuma noguldījumu piesaistītājā iepriekšējā ceturksnī. Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu pēc tam, kad noguldītājiem izmaksāta garantētā atlīdzība, FKTK, lai nodrošinātu straujāku līdzekļu uzkrāšanu NGF, ir tiesības palielināt maksājumu apmēru NGF uz termiņu līdz vienam gadam. 2012. gadā FKTK maksājumu apmēru NGF palielināja 1.5 reizes. Papildus FKTK nosaka konkrēta noguldījumu piesaistītāja maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu. Latvijas banku vidējais aritmētiskais

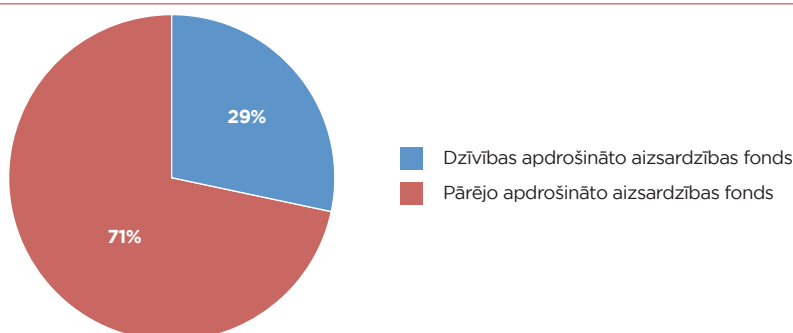
korekcijas koeficients, saskaņā ar kuru veicami ceturkšņa maksājumi NGF, 2012. gadā bija 103.14%, bet kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību – 101.59%. Nosakot maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu, FKTK ņem vērā noguldījumu piesaistītāja kapitāla pietiekamības, likviditātes un lielo riska darījumu rādītājus, kā arī noguldījumu piesaistītāja kredītportfeļa kvalitāti iepriekšējā kalendārajā gadā. Noguldījumu piesaistītāji maksājumus par 2012. gadu NGF veica 30.8 milj. latu apmērā.

APDROŠINĀTO AIZSARDZĪBAS FONDS

Apdrošināto aizsardzības fonda (turpmāk – AAF) līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 1% apmērā no bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem. 2012. gada beigās AAF bija uzkrāts 9.1 milj. latu (sk. 4. un 5. att.).

4. attēls

AAF līdzekļu procentuālais sadalījums (2012. gada beigās)

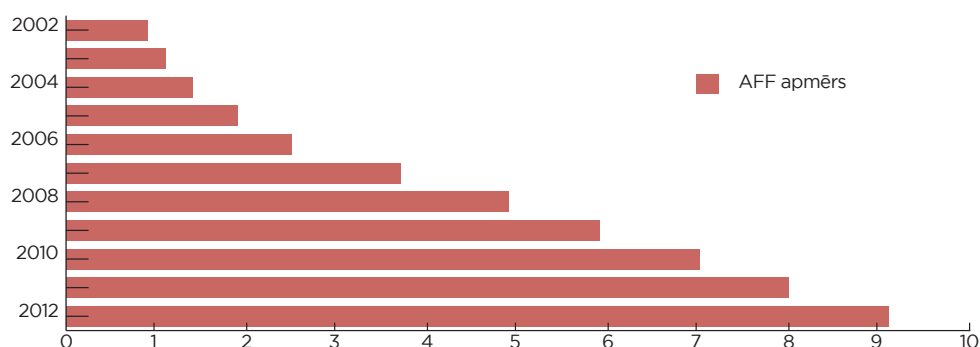

Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai ir izmantoti 8 671 lata apmērā. Atlīdzības izmaksu apdrošinātāja saistību nepildīšanas gadījumā var saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs fiziska persona:

- 1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 10 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam, izņemot apdrošināšanu saistībā ar tirgum piesaistīto dzīvības apdrošināšanas līgumu;
- 2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam.

5. attēls

AAF apmēra pieauguma dinamika, 2001-2012 (gada beigās, milj. latu)

2012. gadā AAF apmērs palielinājās par 1.08 milj. latu, fonda dalībniekiem veicot iemaksas un FKTK izvietojot AAF līdzekļus Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīros un saņemot procentu maksājumus par īstermiņa noguldījumiem Latvijas Bankā un naudas līdzekļu atlikumu norēķinu kontā. AAF ieguldījumu struktūra un ieguldījumu ienesīgums veidojas no Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma piedāvājuma un AAF naudas līdzekļu apmēra piedāvājuma brīdī (sk. 4. tab. un 6. att.).

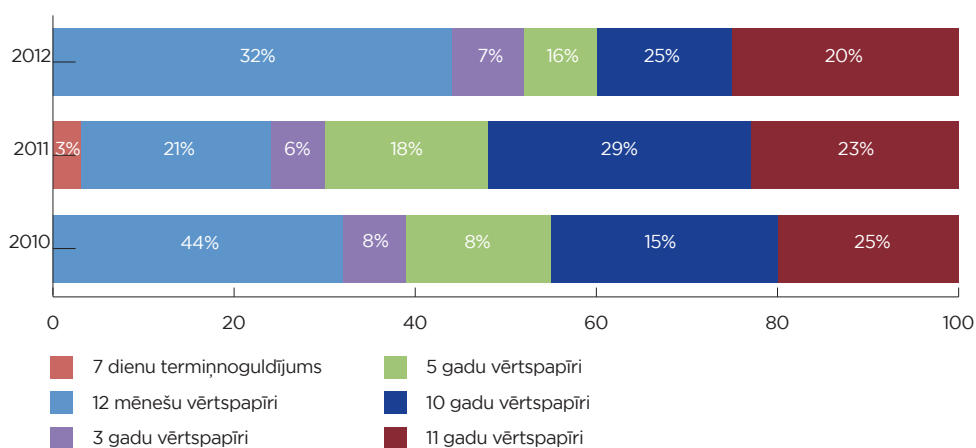
4. tabula

AAF ienākumu rādītāji, 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012	STRATĒGIJA
AAF dalībnieku maksājumi, milj. latu	0.9	0.7	0.6	0.7	0.7	1% no garantēto apdrošināšanas prēmiju kopsummas
Investīciju ienākumi, milj. latu	0.2	0.3	0.4	0.3	0.3	Pārsniegt ieguldījumu uzturēšanas un ieguldījumu veikšanas izmaksas
Aktīvu ienesīgums, %	5.18	6.29	6.84	4.41	4.07	Atbilstoši Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru fiksētā ienākuma likmju svārstībām

6. attēls

AAF ieguldījumu struktūra pēc to sākotnējā termiņa, 2010–2012 (gada beigās, %)

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS KLIENTU (IEGULDĪTĀJU) AIZSARDZĪBA

Ieguldītāju aizsardzības sistēmas pamatā ir ieguldītāju aizsardzības likums. Kompensācija vienam ieguldītājam tiek aprēķināta par neatgriezeniski pazudušiem finanšu instrumentiem vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums. Kompensācija vienam ieguldītājam ir 90% no neatgriezeniski pazdušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 20 000 euro. Kompensāciju izmaksu nodrošina FKTK, bet kompensāciju izmaksas uzraudzību veic FKTK Konsultatīvā padome.

Līdzekļus kompensāciju izmaksai nodrošina sistēmas dalībnieki jeb juridiskās personas, kas noteiktā kārtībā saņēmušas FKTK atļauju (licenci) ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai. Gada laikā šo līdzekļu kopsumma nedrīkst pārsniegt 4% no kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfeļa vērtības. Katra sistēmas dalībnieka maksājumus kompensāciju nodrošināšanai nosaka proporcionāli tā daļai kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfeli. Ja ar sistēmas dalībnieku maksājumiem nepietiek, lai izmaksātu kompensācijas saskaņā ar ieguldītāju aizsardzības likumu, FKTK ir tiesības ņemt aizņēmumu kompensāciju izmaksai.

FINANŠU STABILITĀTES NODEVAS ADMINISTRĒŠANA

Finanšu stabilitātes nodevas (FSN) mērķis ir stiprināt visu finanšu sistēmu, lai, ja nepieciešams, finansētu pasākumus, kas mazinās finansiālās grūtībās nonākušo kredītiestāžu negatīvo ietekmi uz citiem finanšu tirgus dalībniekiem, kā arī daļēji kompensētu valsts budžeta līdzekļus, kas tika novirzīti situācijas stabilizēšanas pasākumiem finanšu sektorā, no kuriem tiešu vai netiešu labumu guva banku sektors kopumā. FSN maksā LR reģistrētās bankas un to filiāles dalībvalstīs un ārvalstīs, kā arī dalībvalstīs un ārvalstīs reģistrēto banku filiāles LR (turpmāk – FSN maksātāji).

FKTK kontrolē FSN iemaksu budžeta kontā, FSN aprēķinu, kā arī šajā aprēķinā iekļautās informācijas pilnīgumu un pareizību. Tā kā FSN objekta lielāko komponenti veido noguldījumi, kas pakļauti LR vai citas dalībvalsts noguldījumu garantiju shēmai, 2012. gadā FKTK veica šo noguldījumu klasifikācijas atbilstības pārbaudi trīs bankās.

2012. gadā FKTK pārstāvis piedalījās Finanšu ministrijas izveidotās darba grupas, lai izstrādātu priekšlikumus valsts nodevu administrēšanas procesa un nodevu ieņēmumu uzskaites pilnveidošanai, darbā, kura rezultāts būs grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām".

5. tabula

FSN un FSN maksātāju rādītāji, 2011-2012:

	2012	2011
FSN maksātāji	31 ¹⁰	33 ¹¹
FSN objekts, milj. latu	6 065.1	6 572.1
FSN likme, %	0.072	0.036
FSN, latos	4 121 441	2 363 211
Valsts budžetā saņemtais FSN maksājums, latos	3 329 782	2 389 931

¹⁰ T.sk. AS "Parex banka" – FSN maksātāja par trim mēnešiem 2012. gadā, Allied Irish Bank – FSN maksātāja par deviņiem mēnešiem 2012. gadā.

¹¹ T.sk. AS "Latvijas Krājbanka" un AB "Bankas Snoras" Latvijas filiāle – FSN maksātājas par 11 mēnešiem 2011. gadā un Pohjola Bank plc filiāle Latvijā – neveica darbību, FSN objekts un nodeva – 0 latu

SADARBĪBA

FKTK REGULĀRI
SADARBOJĀS AR LR
SAEIMAS ATBILDĪGO
KOMISIJU, LATVIJAS
BANKAS, FINANŠU
MINISTRIJAS, VALSTS
KASES, PTAC, VALSTS
POLICIJAS PĀRSTĀVJIEM

STARPINSTITŪCIJU SADARBĪBA NACIONĀLAJĀ LĪMENĪ

FKTK 2012. gadā stiprināja nacionālo sadarbību ar citām valsts institūcijām, lai nodrošinātu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma, finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbību regulējošo likumu un citu saistošo likumu un normatīvo aktu, kas regulē FKTK darbību un tai noteiktās funkcijas, efektīvu izpildi.

2012. gadā FKTK pārstāvji regulāri piedalījās Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdēs, kurās tiek izskatīti likumprojekti, kas saistīti ar Latvijas finanšu sektora regulējumu un uzraudzību. FKTK vadība piedalījās arī Saeimas Nacionālās drošības komisijas un Publisko izdevumu un revīzijas komisijas sēdēs, kad tika skatīti ar finanšu sektora uzraudzību saistītie jautājumi. 2012. gadā FKTK turpināja regulāru informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku un Finanšu ministriju. Ne retāk kā reizi ceturksnī FKTK iesniedza Latvijas Bankai un Finanšu ministrijai apkopotu informāciju par situāciju finanšu un kapitāla tirgū, kā arī sadarbībā ar Latvijas Banku tika strādāts pie makroprudenciālās uzraudzības stiprināšanas, lai savlaicīgi identificētu sistēmiskos riskus un veiktu šo risku novēršanas vai mazināšanas pasākumus. Lai skaidrotu Latvijas finanšu sektora uzraudzības un attīstības tendences, FKTK pastāvīgi piedalījās Valsts kases organizētajās tikšanās ar reitingu aģentūrām. Pārskata gadā FKTK sadarbojās arī ar Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) kolēģiem, lai operatīvāk nodrošinātu patērētāju tiesību aizsardzību saistībā ar finanšu pakalpojumu sniegšanu, kā arī sadarbībā ar PTAC, Uzņēmumu reģistru un Valsts policiju risināja nelicencētas uzņēmējdarbības problēmu Latvijā, proti, piedalījās finanšu piramīdu apkarošanā.

FKTK pārstāvji piedalījās arī Ministru kabineta un ministriju izveidotās darba grupās (Ministru kabineta izveidotā darba grupa sadarbības uzlabošanai ar starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām, Ministru prezidenta izveidotā Vadības komiteja Eiropas Savienības vienotās valūtas ieviešanai Latvijā, Finanšu ministrijas Eiro projekta Finanšu sektora darba grupa un Sabiedrības informēšanas un komunikācijas darba grupa, Finanšu sektora attīstības stratēģijas darba grupa, Labklājības ministrijas darba grupa par likumprojekta “Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā” izstrādi, FKTK un Latvijas Bankas izveidotā darba grupa ar mērķi veikt FKTK datu bāzes par kredītportfeļa struktūru (KREDIS) un Latvijas Bankas kredītreģistra datu bāzes (KREGS) apvienošanu) un padomēs (Finanšu sektora attīstības padome, Revīzijas konsultatīvā padome).

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Starptautiskās sadarbības jomā FKTK prioritāte ir līdzdarboties norisēs Eiropas reģionā. FKTK iesaistās gan normatīvo aktu projektu apspriešanā ES Padomē un EK komitejās, gan Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbā. Tāpat nozīmīgi ir turpināt divpusējo sadarbību ar uzraudzības iestādēm tajās valstīs, kurās notiek pārrobežu sadarbība ar Latviju.

STARPTAUTISKĀS
SADARBĪBAS JOMĀ FKTK
PRIORITĀTE IR SADARBĪBA
AR PARTNERIEM NO
EIROPAS REĢIONA

LĪDZDALĪBA ES PADOMES UN EK DARBĀ FINANŠU PAKALPOJUMU JOMĀ

2012. gadā ES Padome turpināja apspriest 2011. gadā publiskotos priekšlikumus finanšu sektoram – jauno kapitāla prasību ietvaru kredītiestādēm (CRDIV/CRR), grozījumus direktīvās par finanšu instrumentu tirgu, tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, *Maksātspēja II* u.c. direktīvās. No jauna EK nāca klajā ar priekšlikumiem direktīvai par kredītiestāžu sanācības un noregulējuma režīmu, direktīvai par netiešo ieguldījumu produktiem (PRIPS) un direktīvai par vienoto kredītiestāžu uzraudzības mehānismu, kā arī grozījumiem direktīvā par pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem un apdrošināšanas starpnieku direktīvā. FKTK eksperti bija iesaistīti nacionālo pozīciju izstrādē, kā arī priekšlikumu apspriešanā ES Padomes Finanšu pakalpojumu darba grupā un *Ad hoc* darba grupā par kredītiestāžu vienoto uzraudzību.

Vairākos gadījumos sadarbībā ar citu dalībvalstu pārstāvjiem tika panāktas izmaiņas sākotnējā redakcijā atbilstoši izteiktajiem priekšlikumiem. Piemēram, ievērojot to, ka Latvijā lielākās kredītiestādes ir citās ES dalībvalstīs darbojošos kredītiestāžu meitas sabiedrības, apspriežot priekšlikumu direktīvai par kredītiestāžu sanācības un noregulējuma režīmu, FKTK eksperti ir iestājušies un pašreizējā direktīvas projekta stadijā panākuši meitas sabiedrībām ievērojami labvēlīgāku līdzsvaru starp kredītiestāžu mātes un meitas sabiedrību tiesībām un izcelsmes un uzņēmējvalsts uzraudzības/noregulējuma iestādes tiesībām un pienākumiem (gan jautājumā par sanācības plāniem, gan noregulējuma plāniem, gan grupu noregulējuma procesu, t.sk. finansēšanu). CRDIV/CRR pieņemšanas gaitā tika panākta uzņēmējdalībvalsts uzraudzības institūciju pilnvaru nesamazināšana attiecībā uz ES kredītiestāžu meitas sabiedrību likviditātes uzraudzību, kā arī tika panākts, ka tiks realizēta piesardzīga pieeja nerealizētās peļņas iekļaušanai pirmā līmeņa pamata kapitālā. Tāpat tika precizēta savstarpēji saistītu klientu grupas definīcija, paredzot, ka to veido centrālā valdība un katra tās kontrolētā kapitālsabiedrība, bet ne visas kapitālsabiedrības kopā. Izdevās stiprināt “savstarpējās atzīšanas (*reciprocity*)” principu attiecībā uz kapitāla buferiem, kas ir būtiski makrouzraudzības instrumentu efektīvai piemērošanai, īpaši mazās valstīs. FKTK neatbalstīja ienākumus nenesošo kredītu definīcijas mīkstināšanu un iestājās par minimālā kapitāla pietiekamības sliekšņa saglabāšanu bankām, kuras izmanto iekšējos modeļus kapitāla prasību aprēķinam, līdz finansējuma struktūras rādītāja ieviešanai. Savukārt diskusijās par vienotā uzraudzības mehānisma izveidi tika panākts, ka makrouzraudzības instrumentu piemērošana primāri paliek dalībvalstu uzraudzības iestāžu kompetencē, kā arī tas, ka ECB Uzraudzības padomē lēmumi tiks pieņemti ar vienkāršu balsu vairākumu, piemērojot “vienas valsts – vienas balss” principu.

EK komitejās, kurās arī ir pārstāvēti FKTK eksperti, tika strādāts pie direktīvām pakārtotajiem EK normatīvajiem aktiem AIF, finanšu tirgus infrastruktūras (EMIR) un pārapdrošināšanas sabiedrību (*Maksātspēja II*) jomā, kā arī apspriestas EK plānotās iniciatīvas finanšu sektorā. Tabula “Būtiskākie ES tiesību akti, kuru pieņemšanā un izstrādē ir iesaistīta FKTK” sniedz pārskatu par tiem normatīvajiem aktiem, kas 2012. gadā tika apspriesti ES institūcijās, un plānotajām darbībām 2013. gadā.

6.tabula

Būtiskākie ES tiesību akti, kuru pieņemšanā un izstrādē ir iesaistīta FKTK

ES NORMATĪVAIS AKTS	DARBĪBA 2012. GADĀ	PLĀNOTAIS 2013. GADĀ
Kreditīestāžu sektors		
Kapitāla prasību direktīva un regula (CRDIV/CRR)	Turpinājās direktīvas grozījumu un jaunas regulas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā, kā arī ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots direktīvas grozījumu un regulas priekšlikuma projektus apstiprināt līdz 2013. gada jūlijam (vai, vēlākais, – 2013. gada decembrim). EBI turpināsies darbs pie tehnisko standartu izstrādes. Darbs pie nacionālajiem tiesību aktiem, lai ieviestu CRDIV prasības.
Direktīva par noguldījumu garantiju shēmu	Direktīvas grozījumu priekšlikuma apspriešana tika apturēta 2011. gadā, kad Eiropas Parlaments nepanāca vienošanos ar ES Padomi par direktīvas priekšlikumu pirmajā lasījumā.	Tiklīdz tiks apstiprināta direktīva, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācības un noregulējuma režīmu, plānots turpināt darbu pie direktīvas par noguldījumu garantiju shēmu.
Direktīva par kredītīgumiem saistībā ar mājokļa īpašumu	Turpinājās direktīvas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā, ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots, ka direktīvas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā.
Direktīva, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācības un noregulējuma režīmu (krīzes vadības ietvars)	EK 2012. gada 6. jūnijā publiskotā direktīvas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka direktīvas priekšlikuma apspriešana tiks pabeigta 2013. gada laikā.
Vienotā kredītiestāžu uzraudzības mehānisma regula	EK 2012. gada 12. septembrī publiskoto grozījumu regulā par EBI pilnvarām un jaunas regulas priekšlikuma par ECB pilnvarām prudenciālās uzraudzības jomā apspriešana ES Padomes darba grupā, kā arī ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots, ka regulas grozījumu un jaunās regulas projektus apstiprinās 2013. gada pirmajā pusē.
Iniciatīva par banku kontiem	2012. gada martā EK publiskoja konsultāciju dokumentu par piekļuvi banku kontiem, par ko ieinteresētās puses tika aicinātas iesūtīt komentārus.	Plānots, ka EK 2013. gada pirmajā pusē, balstoties uz saņemtajiem komentāriem, nāks klajā ar likumdošanas priekšlikumu.
Iniciatīva par paralēlo banku sistēmu (<i>shadow banking</i>)	2012. gada martā EK nāca klajā ar Zaļo grāmatu par paralēlo banku sistēmu, par ko ieinteresētās puses tika aicinātas iesūtīt komentārus.	Plānots, ka EK 2013. gada 3. ceturksnī, balstoties uz saņemtajiem komentāriem, nāks klajā ar likumdošanas priekšlikumu, pēc kura publiskošanas sāksies darbs ES Padomes darba grupā.
ES banku struktūras pārveidošanas direktīva/regula	-	Plānots, ka EK 2013. gada 4. ceturksnī nāks klajā ar direktīvas vai regulas priekšlikumu, kura mērķis būs banku sektorā nodalīt tirdzniecību ar finanšu instrumentiem savā vārdā un uz sava rēķina no darbībām, sniedzot pakalpojumus klientiem.

Vienotas noregulējuma iestādes un vienota noregulējuma fonda regula (vienotais noregulējuma mehānisms)	-	Plānots, ka EK 2013. gada 4. ceturksnī nāks klajā ar regulu, kuras mērķis būs izveidot vienotu noregulējuma mehānismu ES līmenī.
Finanšu instrumentu sektors		
Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku direktīva	Direktīvas deleģētās regulas apspriešana un pieņemšana EK. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku likumprojekta izstrāde.	Plānots, ka 2013. gadā EK nāks klajā ar vēl četriem otrā līmeņa tiesību aktiem. Turpināsies darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādnēm. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku likumprojekta (t.sk. grozījumu vēl 10 citos likumos) izskatīšana Ministru kabinetā un tālāka virzīšana uz Saeimu.
Atklātības prasību direktīva	Turpinājās direktīvas grozījumu priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka direktīvas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā. Pēc direktīvas pieņemšanas tiks izstrādāti grozījumi FITL. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem.
Finanšu instrumentu tirgus direktīva un regula	Turpinājās direktīvas grozījumu un jaunas regulas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā, ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots, ka direktīvas grozījumu un regulas priekšlikuma apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādnēm.
Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīva	Turpinājās regulas un direktīvas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka direktīvas un regulas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā.
Regula par kredītreitingu aģentūrām	Turpinājās regulas grozījumu priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā, ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots, ka regulas grozījumu apspriešana varētu tikt pabeigta un regulas projekts varētu tikt apstiprināts 2013. gada pirmajā pusē.
Direktīva par ieguldītāju kompensācijas shēmām	Direktīvas grozījumu priekšlikuma apspriešana tika apturēta 2011. gadā, kad Eiropas Parlaments nepanāca vienošanos ar ES Padomi par direktīvas priekšlikumu attiecībā uz noguldījumu garantiju shēmu pirmajā lasījumā.	Nav informācijas, kad varētu turpināt izskatīt normatīvo aktu.
Eiropas tirgus infrastruktūras regula	Regula pieņemta 2012. gada jūlijā. 2012. gada nogalē tika pieņemtas deviņas EK deleģētās un īstenošanas regulas, kas nosaka tehniskos standartus regulas īstenošanai. Darbs EVTI pie pārējiem tehniskajiem standartiem.	Turpināsies darbs EVTI pie pārējiem tehniskajiem standartiem un pamatnostādnēm.
Regula par īso pārdošanu (short selling) un dažiem kredītriska mijmaiņas darījumu aspektiem	Regula pieņemta 2012. gada 14. martā. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem, kas stājas spēkā 2012. gada nogalē.	2013. gadā plānots darbs pie EVTI pamatnostādnēm.

Regula par Eiropas riska kapitāla fondiem un regula par sociālās uzņēmējdarbības fondiem	Jaunu regulu priekšlikumu apspriešana ES Padomes darba grupā, ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Plānots, ka regulu priekšlikumus varētu apstiprināt 2013. gada pirmajā pusē. 2013. gada sākumā EVTI sagatavos ieteikumus (<i>technical advice</i>) deleģētajiem un īstenošanas pasākumiem.
Regula par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem	Jaunas regulas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka regulas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādņēm.
Direktīva par pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU)	2012. gada jūlijā publicotā EK direktīvas grozījumu priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā. 2012. gadā EK izsludināja jaunu publisko apspriešanu par likviditātes pārvaldību, noteikumiem attiecībā uz ieguldījumu produktiem, naudas tirgus fondiem u.c., kuras ietvaros interesenti varēja sniegt komentārus.	Plānots, ka direktīvas priekšlikuma apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādņēm Vienlaikus EK, balstoties uz komentāriem, kas saņemti konsultāciju procesa ietvaros, plāno izstrādāt jaunus grozījumus direktīvā (PVKIU VI).
Vērtspapīru tiesību regula	Jaunas regulas priekšlikuma izstrāde EK.	Plānots, ka EK regulas priekšlikumu varētu publicēt 2013. gada 2. ceturksnī.
Prospektu direktīva	Deleģēto aktu apstiprināšana EK. Darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem.	Turpināsies darbs EVTI pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādņēm.
Priekšlikums Eiropas naudas tirgus fondu ietvaram	Priekšlikuma projekta izstrāde EK.	Plānots, ka EK 2013. gada 2. ceturksnī nāks klajā ar priekšlikumu naudas tirgus fondu regulējumam ar mērķi padarīt ieguldījumus šajos fondos drošākus.
Priekšlikums Eiropas ilgtermiņa ieguldījumu fondu tirgus darbības uzlabošanai	Priekšlikuma projekta izstrāde EK.	Plānots, ka EK 2013. gada 2. ceturksnī nāks klajā ar priekšlikumu ilgtermiņa ieguldījumu fondu vieglākai identificēšanai un efektīvākai to darbībai izmaksu ziņā (priekšlikums veidos daļu no Vienotā tirgus akta II).

Apdrošināšanas un pensiju fondu sektors

Direktīva Maksātpēja II	Direktīvas, kas pagarina direktīvas <i>Maksātpēja</i> // pārņemšanas un piemērošanas termiņu, apspriešana ES Padomē un Eiropas Parlamentā un tās apstiprināšana. Likumprojekta "Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likums" izstrāde un saskaņošana ar tirgus dalībniekiem. Deleģēto un īstenošanas aktu apstiprināšana EK.	Darbs EAAPĪ pie tehniskajiem standartiem un pamatnostādņēm. Likumprojekta "Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likums" pilnveidošana atbilstoši direktīvas <i>Omnibus II</i> normām.
--------------------------------	---	---

Direktīva <i>Omnibus II</i> (<i>Maksātspējas II</i> grozījums)	Direktīvas grozījumu priekšlikuma apspriešana ES Padomē un Eiropas Parlamentā.	Turpinās direktīvas apspriešana ES Padomē un Eiropas Parlamentā ar mērķi direktīvu pieņemt 2013. gada laikā. Tehnisko standartu izstrāde EAAPL.
Apdrošināšanas starpnieku direktīva	2012. gada jūlijā publicēta EK priekšlikuma grozījumiem direktīvā apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka direktīvas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā.
Regula par netiešo ieguldījumu produktiem (PRIIPS)	2012. gada jūlijā EK publicēta regulas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.	Plānots, ka regulas apspriešana varētu tikt pabeigta 2013. gada laikā.
Direktīva par arodpensijas (papildpensijas) kapitāla uzkrāšanas institūciju darbību un uzraudzību	Direktīvas grozījumu priekšlikuma izstrāde EK.	Plānots, ka EK direktīvas grozījumu priekšlikumu varētu publicēt 2013. gada 2. ceturksnī.
Maksājumu pakalpojumu sektors		
Maksājumu pakalpojumu direktīva	EK izvērtēja grozījumu nepieciešamību un strādāja pie ziņojuma par direktīvas ieviešanu un ietekmi.	Plānots, ka EK 2013. gada 2. ceturksnī nāks klajā ar likumdošanas priekšlikumiem.
Nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana		
Direktīva un regula nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai	Jauna direktīvas un regulas priekšlikuma projekta izstrāde EK.	2013. gada februārī EK publicēja jaunu direktīvas un regulas priekšlikumu. Jaunas direktīvas priekšlikuma apspriešana ES Padomes darba grupā.
Finanšu sektors		
Priekšlikums Eiropas finanšu sektora uzraudzības iestāžu regulu pārskatīšanai	-	Plānots, ka 2013. gada laikā EK pārskatīs regulas, ar kurām tika izveidots Eiropas finanšu sektora uzraudzības ietvars, un gada beigās publicēs priekšlikumus nepieciešamajiem regulu grozījumiem.
Priekšlikums krīžu vadības ietvara un to finanšu institūciju, kas nav bankas, noregulējumam	-	Plānots, ka 2013. gada beigās tiks publicēts priekšlikums krīžu vadības ietvara un to finanšu institūciju, kas nav bankas, noregulējumam ar mērķi veiksmīgi atrisināt šīm institūcijām radušās problēmas, neradot sistēmisku ietekmi.

PIEDALĪŠANĀS EIROPAS UZRAUDZĪBAS IESTĀŽU DARBĀ

Latvija kā ES dalībvalsts veido daļu no vienotā finanšu pakalpojumu sektora, un tās finanšu stabilitāte bieži ir saistīta ar to, kā norit sadarbība ar citām dalībvalstīm. Savukārt Eiropas uzraudzības politikas un prakses veidošanos FKTK var ietekmēt, piedaloties Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbā.

Eiropas finanšu uzraudzības sistēma sastāv no mikro un makro līmeņa uzraudzības. Nacionālo uzraudzības iestāžu pārstāvji piedalās Eiropas uzraudzības iestāžu – Eiropas Banku iestādes, Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes un

LATVIJA KĀ ES
DALĪBVALSTS VEIDO DAĻU
NO VIENOTĀ FINANŠU
PAKALPOJUMU SEKTORA

Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes – darbā un lēmumu pieņemšanā Uzraudzības padomē, kas ir mikrouzraudzības līmenis. Eiropas uzraudzības iestāžu galvenais uzdevums ir izstrādāt tehnisko standartu projektus, izdot pamatnostādnes (*guidelines*) un ieteikumus (*recommendations*), nodrošināt vienotu rīcību ārkārtas situācijās, veicināt patērētāju tiesību aizsardzību un produktu kontroli.

Ar novērotāja tiesībām FKTK vadītājs piedalās arī Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (turpmāk – ERSK) sēdēs, kurai ir piešķirtas makrouzraudzības pilnvaras un kuras uzdevums ir izvērtēt potenciālos apdraudējumus finanšu stabilitātei un nodrošināt savlaicīgu brīdināšanu par iespējamu sistēmisku risku veidošanos.

2012. gadā FKTK eksperti bija nominēti par pārstāvjiem Eiropas finanšu uzraudzības sistēmas iestāžu 64 komitejās un darba grupās, klātienē no tām piedalījās 39 (kopumā 122 sēdes). Dalība darba grupās tiek īstenota, ņemot vērā lietderības principu, t.i., to, cik lielā mērā darba grupā izskatāmie jautājumi ir aktuāli Latvijas finanšu tirgum un cik lielā mērā minētais jautājums ir nozīmīgs ES kontekstā.

EBI 2012. gadā veica virkni publisko konsultāciju par regulatīvajiem un īstenošanas standartu projektiem, kuru izstrāde notika komitejās, kurās bija pārstāvēti FKTK eksperti (15 regulatīvie standarti, kas attiecas uz pašu kapitālu, viens – par kredītrisku, viens – par tirgus risku, pieci īstenošanas standarti kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām (*COREP*, *FINREP*, lielie riska darījumi, finansējuma struktūra (*leverage*) u.c.), viens īstenošanas standarts par informācijas atklāšanu par pašu kapitālu). Tika publicētas sešas pamatnostādnes par attīstīto mērīšanas pieeju, par kapitāla prasību papildu saistību nepildīšanas un migrācijas risku, par riskam pakļauto vērtību spriedzes apstākļos, par datu vākšanu attiecībā uz augsta atalgojuma saņēmējiem, par atalgojuma salīdzinošo novērtēšanu, kā arī par vadības struktūras locekļu un personu, kas pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanu. Krīzes vadības jomā 2012. gadā tika sākts darbs pie nepieciešamajiem tehniskajiem standartiem kredītiestāžu sanācības un noregulējuma jomā. Notika publiskās konsultācijas par banku sanācības plānu iespējamo struktūru. Papildu informāciju par EBI darbību var iegūt mājas lapā www.eba.europa.eu.

EAAPI galvenās prioritātes 2012. gadā turpināja būt tehnisko standartu izstrāde *Maksātspējas II* direktīvas ieviešanai par maksātspējas kapitāla prasības, aktīvu un saistību un tehnisko rezervju novērtēšanas, pašu kapitāla, grupu uzraudzības u.c. jautājumiem. FKTK iesaistījās šo projektu izstrādes darba grupās, lai nodrošinātu, ka Latvijas apdrošināšanas sektora īpatnības tiek ņemtas vērā, izstrādājot regulējošās prasības ES apdrošināšanas sektoram kopumā. Piemēram, eksperti aktīvi piedalījās tehniskā standarta izstrādē, kas attiecas uz valūtām, kas piesaistītas *euro*, pamatojot lata piesaistes *euro* stabilitāti un panākot zemāku stresa koeficientu latam, tādējādi nosakot zemāku kapitāla prasību Latvijas apdrošinātājiem. Tehnisko standartu publiskās konsultācijas tiks sāktas, tiklīdz būs panākta vienošanās par *Omnibus II* direktīvu. Tika pabeigti un EK nosūtīti EAAPI priekšlikumi ES direktīvas grozījumiem pensiju jomā. Stiprinot patērētāju aizsardzību, tika apstiprinātas pirmās EAAPI pamatnostādnes, kas klientu sūdzību izskatīšanas jomā iedibina efektīvu uzraudzības praksi un vienotu izpratni ES normu piemērošanā. EAAPI finanšu stabilitātes darbs 2012. gadā turpināja koncentrēties uz negatīvo tendenču un iespējamo risku, ko apdrošināšanas sektorā izraisījusi ekonomiskā attīstība, agrīno identificēšanu. Uzraudzības prakses konverģences nodrošināšanai EAAPI sāka salīdzinošus novērtējumus (*peer reviews*) par uzraudzības praksi pensiju sektorā, par EEZ apdrošināšanas sabiedrību filiāļu uzraudzības praksi, kā arī par iekšējo modeļu pirms pieteikuma

procesa īstenošanu uzraudzības iestādēs. Papildu informāciju par EAAP darbību var iegūt mājas lapā www.eiopa.europa.eu.

EVTI 2012. gads iezīmējās ar to finanšu sektoru regulējošo normatīvo aktu ieviešanu, kas bija izstrādāti krīzes iespaidā un īstenoja G20 valstu apņemšanos (*EMIR*, kredītreitingu aģentūru uzraudzības jautājumi un regula par īso pārdošanu). Latvijai nozīmīgāk bija iesaistīties tehnisko ieteikumu izstrādē prospektu, AIF un PVKIU jomā. Būtiski bija sekot EVTI viedokļa izstrādei jautājumos, kas saistīti ar izmaiņām vērtspapīru sektora regulējumā – *MIFID/MIFIR*, tirgus ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas regulā un centrālo depozitāriju regulā, t.i., normatīvajos aktos, par kuriem drīzumā tiks panākta vienošanās starp Eiropas Padomi un Eiropas Parlamentu. Uzraudzības prakses konverģences nodrošināšanai EVTI veica salīdzinošus novērtējumus (*peer reviews*) par uzraugu pilnvarām tirgus manipulāciju un iekšējās informācijas ļaunprātīgas izmantošanas uzraudzībā un par praksi prospektu regulējuma īstenošanā. Tāpat tika apstiprinātas pamatnostādnes kompetentajām iestādēm attiecībā uz sistēmām un kontroli automatizētā tirdzniecības vidē, pamatnostādnes par riska novērtēšanu un vispārējā riska aprēķināšanu dažu veidu strukturētiem PVKIU, pamatnostādnes par atpirkuma un atpakaļpirkuma līgumiem, par regulētajā tirgū tirgotiem fondiem u.c. Papildu informāciju par EVTI darbību var iegūt mājas lapā www.esma.europa.eu.

ESRK 2012. gada nogalē apstiprināja ieteikumus gan par banku finansējumu, gan par naudas tirgus fondiem. FKTK 2012. gada laikā nosūtīja ERSK atbilstošus paziņojumus par 2011. gada ieteikumu par kredītesānu ārvalstu valūtās, par nacionālo iestāžu pilnvarām makrouzraudzības mandātu jomā un ieteikumu par kredītiestāžu finanšu resursiem ASV dolāros plānoto ieviešanu.

SADARBĪBA AR CITU VALSTU UZRAUDZĪBAS IESTĀDĒM

Veicot finanšu sektora uzraudzību, liela loma ir sadarbībai ar citu valstu finanšu sektora uzraudzības iestādēm. Prioritāte ir sadarbība ar Baltijas valstu un Ziemeļvalstu finanšu sektora uzraugiem. Pēdējā gada laikā FKTK iesaistījās ciešākā sadarbībā arī ar Centrālās un Austrumeiropas kolēģiem. Turpinājās divpusējā sadarbība arī ar Krievijas un ASV uzraudzības iestādēm.

Saskaņā ar sadarbības līgumu starp Ziemeļu un Baltijas valstu atbildīgajām ministrijām, centrālajām bankām un finanšu sektora uzraudzības iestādēm par pārrobežu finanšu stabilitāti, krīzes vadību un neregulējumu darbs notika četras izveidotajās darba grupās. Cita starpā tika identificēti šķēršļi konfidencialās informācijas apmaiņai starp iestādēm, sagatavoti priekšlikumi izmaksu sadalījumam starp valstīm krīžu risināšanas gadījumā, izstrādāti sistēmisku risku ietekmes novērtējuma modeļi. 2012. gadā papildus tika izveidota vēl piektā – krīzes vadības grupa *Nordea* banku grupai, kura tika pilnvarota izstrādāt sadarbības līgumu starp iestādēm pārrobežu krīzes vadībai un neregulējumam *Nordea* grupā. Notika divas pārrobežu stabilitātes darba grupas sanāksmes, kurās tika izskatīts darba grupās paveiktais un apstiprināti turpmākie uzdevumi. FKTK bija iesaistīta arī Ziemeļu un Baltijas valstu Makroprudenciālajā forumā, kurā uzraudzības iestāžu vadītāji kopā ar centrālo banku vadītājiem apsprieda makroprudenciālās politikas aktualitātes.

Izveidotās Centrālās un Austrumeiropas grupas, kurā 2012. gadā iekļāvās arī FKTK eksperti, mērķis ir veidot vienotu uzraudzības iestāžu pozīciju ES regulējuma jautājumos, kuros šā bloka valstīm viedokļi un intereses sakrīt. Izveidotajā uzraugu

VEICOT FINANŠU SEKTORA
UZRAUDZĪBU, FKTK
PRIORITĀTE IR SADARBĪBA
AR BALTIJAS VALSTU UN
ZIEMEĻVALSTU FINANŠU
SEKTORA UZRAUGIEM

grupā CRDIV/CRR direktīvas pieņemšanas gaitā notika viedokļu apmaiņa par uzņēmējvalstu uzraudzības iestāžu pilnvaru nodrošināšanu jaunajā regulējumā, savukārt vienotās banku uzraudzības regulējuma apspriešanas gaitā šo valstu uzraudzības iestādes sadarbojās, lai paustu kopīgu viedokli attiecībā uz to valstu, kas nav eirozonā, bet pievienojas vienotajam uzraudzības mehānismam, līdzvērtības ar eirozonas valstīm nodrošināšanu. Notika viedokļu apmaiņa arī par aktualitātēm *Maksātspējas II* direktīvas pārņemšanas gaitā apdrošināšanas jomā.

Divpusējā sadarbība starp uzraudzības iestādēm balstās uz noslēgtajiem informācijas apmaiņas un sadarbības līgumiem. Kopumā FKTK šobrīd ir noslēgti 33 divpusējie un daudzpusējie sadarbības līgumi (http://www.fktk.lv/lv/komisija/sadarbiba/informacijas_apmainas_ligumi/ligumi_ar_arvalstu_iestadem/page1).

Tāpat 2012. gadā FKTK pārstāvji piedalījās septiņu banku uzraugu kolēģiju darbā, vienu to tām vadot kā atbildīgā uzraudzības iestāde, kā arī triju apdrošināšanas uzraugu kolēģiju darbā.

Turpinot sadarbību ar Krievijas Federācijas Centrālo banku, 2012. gada laikā notika vairākas sanāksmes gan Maskavā, gan Rīgā, kuru laikā notika viedokļu apmaiņa, kā arī tika pārrunāti jautājumi par sadarbības stiprināšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Lai apmainītos ar informāciju par finanšu sektora attīstības tendencēm un aktualitātēm uzraudzības jautājumos, FKTK vadība turpināja iepriekšējo gadu pieredzi Starptautiskā Valūtas fonda gada sanāksmes laikā organizēt tikšanās ar ASV valsts pārvaldes un finanšu uzraudzības iestādēm.

Papildus 2012. gadā FKTK noslēdza sadarbības līgumu ar Portugāles Depozītu garantiju fondu par sadarbību un informācijas apmaiņu saistībā ar garantēto atlīdzību izmaksu AS "PrivatBank" Portugāles filiāles klientiem. Vēl tika sāktas sarunas ar Luksemburgas Finanšu sektora uzraudzības komisiju par sadarbības un informācijas apmaiņas līguma noslēgšanu saistībā ar to, ka ABLV Bank AS ir nodibinājusi meitas sabiedrību Luksemburgā.

2012. gadā FKTK turpināja sarunas par iestāšanos Starptautiskajā Vērtspapīru tirgus komisiju organizācijā (turpmāk – IOSCO) un veica nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos, lai paplašinātu FKTK pilnvaras saskaņā ar IOSCO informācijas apmaiņas līguma prasībām. Gada nogalē IOSCO atbildīgā komiteja novērtēja Latvijas tiesību aktus par atbilstošiem IOSCO dalībvalsts statusam, līdz ar to 2013. gadā sagaidāma FKTK uzņemšana šajā organizācijā. Tas stiprinās sadarbības iespējas vērtspapīru jomā ar to valstu uzraudzības iestādēm, kuras nav ES dalībvalstis.

KLIENTU AIZSARDZĪBA

TIKAI 3% NO KOPĒJĀ
BANKĀS IESNIEGTO
KLIENTU SŪDZĪBU SKAITA
NONĀCA FKTK, KAS IR
POZITĪVS VĒRTĒJUMS
BANKU SADARBĪBAI AR
KLIENTIEM

Būtisks uzraudzības aspekts 2012. gadā bija tirgus dalībnieku klientu tiesību aizsardzība.

2012. gadā FKTK saņēma un izskatīja 307 iesniegumus par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku rīcību, t.sk. 195 banku klientu sūdzības, 68 apdrošināšanas sabiedrību klientu sūdzības, vienu sūdzību par apdrošināšanas starpniekiem, 29 iesniegumus par finanšu instrumentu tirgus dalībniekiem, vienu iesniegumu par krājaizdevu sabiedrību, divus iesniegumus par privātajiem pensiju fondiem, trīs sūdzības par elektroniskās naudas iestādēm, bet astoņus iesniegumus par dažādiem ar finanšu tirgu saistītiem jautājumiem.

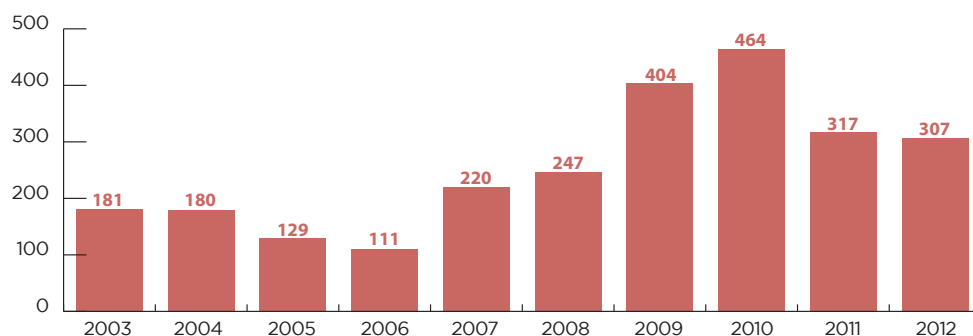
Visos gadījumos FKTK lūdza tirgus dalībniekus sniegt paskaidrojumus, pēc kuru izvērtēšanas klientiem tika sniegtas atbildes vai konsultācijas pēc būtības FKTK kompetences ietvaros. Tāpat FKTK pārbaudīja, vai tirgus dalībnieku rīcībā nav saskatāmi normatīvo aktu pārkāpumi.

No 195 banku klientu sūdzībām desmit gadījumos FKTK konstatēja trūkumus tirgus dalībnieka darbībā. Pēc FKTK iesaistes konkrēto gadījumu risināšanā pārkāpumi tika novērsti. Banku klientu sūdzības visbiežāk bija par banku rīcību, sniedzot kreditēšanas pakalpojumus, nesākot vai pārtraucot sadarbību, un par maksājumu pakalpojumu sniegšanu. FKTK skatījumā fakts, ka bankas 2012. gada laikā bija saņēmušas un izskatījušas 6 054 klientu sūdzības un tikai 3% no šiem klientiem par banku rīcību bija sūdzējušies FKTK, ir vērtējams kā pozitīvs rādītājs banku sadarbībai ar to klientiem.

Saistībā ar garantētās atlīdzības izmaksu AS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem 2012. gadā, lai nodrošinātu operatīvu klientu jautājumu izskatīšanu, FKTK atsevišķi tika apstrādāti un analizēti iesniegumi, kas saistīti ar garantētā noguldījuma līdz 100 000 *euro* izmaksu no NGF. 2012. gadā tika saņemti un apstrādāti 185 šādi iesniegumi.

7. attēls

Saņemto sūdzību skaits pa gadiem

Aicinot iedzīvotājus atturēties no sadarbības ar nelicencētiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem, FKTK mājas lapā un plašsaziņas līdzekļos tiek publicēti brīdinājumi par konkrētiem uzņēmumiem. 2012. gadā divas reizes tika izplatīti šādi brīdinājumi klientiem. Tāpat FKTK nodrošināja skaidrojošo materiālu "Kas jāzina par finanšu piramīdām", kurā informēja par to, kas ir finanšu piramīdas, kādēļ tajās labāk neiesaistīties, kā iespējams apturēt to darbību u.c.

KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU. KLIENTU UN TIRGUS DALĪBNIEKU IZGLĪTOŠANA

GADA LAIKĀ PALIELINĀJUSIES LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU UZTICĒŠANĀS FINANŠU INSTITŪCIJĀM UN FKTK

Viens no FKTK darba būtiskiem virzieniem 2012. gadā bija komunikācija ar sabiedrību, pārskatot līdzšinējo pieeju. 2012. gadā no jauna tika izveidota Komunikācijas daļa, papildinot speciālistu komandu un pārskatot pienākumu sadali. 2012. gadā tika izstrādāta FKTK komunikācijas stratēģija 2012.–2015. gadam, kas paredz atvērtu un proaktīvu pieeju sabiedrības informēšanai par FKTK darbību, funkcijām un lomu gan ar tradicionālo, gan sociālo mediju palīdzību. Nozīmīga loma atvēlēta arī finanšu izglītības jautājumu skaidrošanai ar mērķi vairot sabiedrības izpratnes līmeni par finanšu pakalpojumiem.

Kā liecina SKDS pētījums par Latvijas iedzīvotāju uzticēšanos finanšu institūcijām, 2012. gada laikā pretēji 2011. gada tendencei bija vērojams uzticēšanās pieaugums. Salīdzinoši vairāk uzticēšanās līmenis gada laikā bija uzlabojies FKTK, komercbankām, apdrošināšanas sabiedrībām un valsts fondēto pensiju sistēmai.

Nolūkā pilnvērtīgi informēt sabiedrību par aktuālajām norisēm finanšu un kapitāla tirgū 2012. gadā FKTK izplatīja 116 paziņojumus (2011. gadā – 96) plašsaziņas līdzekļiem, kā arī organizēja trīs mediju pasākumus par aktuālām tēmām. Kopš 2012. gada janvāra FKTK komunicē arī sociālā tīkla *Twitter.com* kontā @FKTK_LV. Tādējādi ir radīta jauna iespēja tieši uzrunāt sociālā tīkla auditoriju un uzturēt dialogu ar sekotājiem.

2012. gadā tika sāкта krīzes komunikācijas procesa pilnveide, izstrādājot krīzes komunikācijas plānu, kas paredz saskaņotu komunikāciju starp finanšu sektora atbildīgajām valsts institūcijām. Ministru prezidents apstiprināja šo plānu 2012. gada 2. februārī. Plāns paredz aktīvu sadarbību krīžu gadījumos starp FKTK, Latvijas Banku, Finanšu ministriju un Ministru prezidenta biroju, nepieciešamības gadījumā iesaistot arī tirgus dalībniekus un to profesionālās asociācijas. Savukārt 2013. gadā plānots pieņemt krīzes komunikācijas vadlīnijas tirgus dalībniekiem.

FINANŠU IZGLĪTĪBAS AKTIVITĀTES

Saskaņā ar 2012. gadā atjaunināto darbības stratēģiju kā viena no FKTK stratēģiskās darbības prioritātēm 2012.–2014. gadam noteikta sabiedrības finanšu izglītības un izpratnes līmeņa celšana gan par finanšu pakalpojumiem un to riskiem, gan par sektora un uzraudzības darbības būtību Latvijā.

Sabiedrības finanšu izglītības līmeņa celšanas aktualizācija izriet no atzinuma, ka finanšu pamatjautājumu adekvāta izpratne pakalpojumu saņēmēju līmenī gadu no gada kļūst arvien nozīmīgāka finanšu sektoram kopumā, jo ikviena stabila savus riskus pārvaldoša mājāsaimniecība ir pamats sektora stabilitātei un prognozējamai attīstībai ilgtermiņā. Zinoši pakalpojumu izmantotāji sevi pakļauj mazākiem riskiem un neļaujas spontānām reakcijām, uzzinot nepārbaudītas ziņas (t.sk. baumas) par notikumiem sektorā vai par tirgus dalībnieku, visbiežāk banku, darbību un to finanšu stabilitāti. Tāpēc 2012. gadā FKTK speciālisti ir izveidojuši pastāvīgu sabiedrības finanšu izglītošanas informatīvo plūsmu, kas ietver gan esošo un no jauna ieviesto FKTK informatīvo jeb uzziņas materiālu pieejamību visplašākajai auditorijai, gan arī tiešās izglītojošās FKTK aktivitātes dažādās mērķauditorijās.

SABIEDRĪBAS FINANŠU PAMATJAUTĀJUMU ADEKVĀTA IZPRATNE IR SVARĪGA SEKTORA STABILITĀTEI KOPUMĀ UN TĀ PROGNOZĒJAMAI ATTĪSTĪBAI ILGTERMIŅĀ

Atsaucoties uz sabiedrības izteikto aicinājumu – lai pieņemtu zināšanās balstītu lēmumu par sadarbību ar konkrētu banku, ir nepieciešams iepazīt Latvijas banku individuālos darbības rādītājus, ne tikai regulāros FKTK sniegtos datus par situāciju sektorā kopumā –, 2012. gadā FKTK speciālisti izveidoja interaktīvu rīku *BANKU KOMPASS*, ar kura palīdzību FKTK mājas lapā ikviens interesents var ērti iepazīties ar svarīgākajiem banku darbības rādītājiem un to skaidrojumiem. *BANKU KOMPASĀ* pieejami ne tikai banku darbības publiskie ceturkšņa rādītāji, bet arī svarīgāko rādītāju definīcijas ar paskaidrojumu.

Turpinot veiksmīgo sadarbību finanšu izglītības jomā ar Latvijas Banku, Banku augstskolu, PTAC un Latvijas Komercbanku asociāciju, 2012. gadā FKTK iesāka aktīvu sadarbību ar Izglītības un zinātnes ministriju (turpmāk – IZM) un Valsts izglītības satura centru (turpmāk – VISC). Tikšanās reizēs tika secināts, ka ekonomikas un finanšu pamatu mācība Latvijas skolās kopš tirgus ekonomikas atjaunošanas ir daļēji integrēta dažādos mācību priekšmetos, tomēr tas ir nepietiekami, lai nodrošinātu, ka no skolas sola pasaulē dodas finansiāli protošs jauniešs. Turklāt ir skolas, kurās finanšu izpratnes un izglītības jautājumi tiek risināti augstā līmenī, pateicoties individuālu pedagogu informētībai un kvalifikācijai, taču vairumā gadījumu skolu beidzēji un arī studenti (īpaši humanitārajās zinātnēs) nesaņem pietiekamas zināšanas un neattīsta prasmes, lai kļūtu par pilnvērtīgiem dalībniekiem strauji mainīgajā un daudzšķautņainajā mūsdienu finanšu vidē. Izglītības līmeņa nevienlīdzība neveicina Latvijas sabiedrības vienmērīgu attīstību, integritāti finanšu jomā un sektora stabilitāti.

Lai kopīgi izvērtētu finanšu izglītības virziena globālo aktualitāti un turpmāko ideju attīstību Latvijā, FKTK 2012. gadā organizēja finanšu izglītības sadarbības partneru diskusiju “Sabiedrības izglītošanas virzieni finanšu jomā”, kuras mērķis vienoties par katras institūcijas darbības virzieniem un atbildību un veicināt tādu finanšu izglītošanu, kas ir daudzveidīga, aktuāla un atbilstoša sabiedrības vajadzībām, tika sasniegts. Diskusijā partneri panāca vienošanos, ka finanšu izglītības saturu turpmāk veidos kopīgi finanšu sektors un IZM:

- esošās mācību programmas tiks būtiski papildinātas, integrējot tajās arī finanšu sektora izstrādātos mācību materiālus un interaktīvos rīkus, kurus būs izvērtējuši FKTK eksperti;
- IZM uzņemsies atbildību par nacionālās stratēģijas izstrādi finanšu izglītības jautājumos;
- FKTK koordinēs un veicinās nozares izstrādāto materiālu un interaktīvo rīku ieviešanu tālākizglītības programmās dažādām Latvijas auditorijām.

2012. gada 16. novembrī FKTK un VISC parakstīja vienošanos “Līgums par sadarbību ekonomiskās izglītības jautājumu risināšanai”, kas paredz informācijas apmaiņu mācību satura pilnveidošanā. Līgumā FKTK ir apliecinājusi gatavību piedalīties mācību materiālu izstrādē, nodrošināt nepieciešamās konsultācijas, kā arī sniegt priekšlikumus mācību programmu papildināšanai. FKTK 2012. gadā sagatavoja finanšu sektora izstrādāto mācību materiālu un interaktīvo rīku apkopojumu, izvērtējot to piemērotību mācību procesam, un iegūto datu analīzi nodeva VISC mācību programmu pilnveidošanai, kā arī nosūtīja visiem partneriem.

Attīstot jau iesāktu sadarbību finanšu izglītības nodrošināšanā Latvijā, 2012. gadā tika panākta vienošanās ar Latvijas Banku par FKTK izglītojošā stenda izveidošanu Latvijas Bankas mācību centrā *NAUDAS PASAULE*. Pārskata gadā notika stenda satura konceptuālā un tekstuālā izstrāde, kā arī iepirkuma veikšana.

Stenda atklāšana notika 2013. gada martā.

Lai veicinātu ikviena finanšu pakalpojumu lietotāja izpratni par finanšu un kapitāla tirgu un tā piedāvātajiem pakalpojumiem un to būtiskākajiem riskiem, ir jānodrošina aktuālas informācijas plaša pieejamība ikvienā sabiedrības segmentā. Tāpēc FKTK kopš 2011. gada uztur un pēc nepieciešamības papildina izglītojošu interneta vietni *KLIENTU SKOLA* (www.klientuskola.lv). Tādā veidā FKTK piedāvā tālākizglītību tiem, kam vairs nav iespējas atgriezties skolā un gūt pamatzināšanas par finanšu pakalpojumiem. 2012. gadā ar *KLIENTU SKOLAS* starpniecību tika sniegtas 79 e-pasta konsultācijas.

Pārskata gadā FKTK, izvērtējot aktuālo informāciju par piedāvājumiem finanšu sektorā, papildināja *KLIENTU SKOLU* ar trīs jauniem pakalpojumu aprakstiem – *Strukturētie noguldījumi, E-nauda un FOREX darījumi*. Lai nodrošinātu krievu valodas kā dzimtās valodas lietotājus ar līdzvērtīgu informāciju par finanšu pakalpojumiem Latvijā, klientu aizsardzību un garantiju sistēmu, 2012. gada oktobrī FKTK atvēra vietni *KLIENTU SKOLA* arī krievu valodā. Tādējādi FKTK apstiprināts tulkojums veicinās ikviena pakalpojumu saņēmēja, kas vēl apgūst valsts valodu, precīzāku finanšu terminu izpratni un lietojumu.

Izvērtējot *KLIENTU SKOLĀ* saņemtos iedzīvotāju jautājumus, aktuālo statistiku par Latvijas iedzīvotāju finansiālās situācijas izmaiņām pēdējos gados, populārākajiem rīcības modeļiem un iespējamo paradumu maiņu, FKTK eksperti ir secinājuši, ka turpmāk būtiski jāveicina ilgtermiņa finanšu plānošanas tradīcija visā sabiedrībā – no maksājumu disciplīnas līdz privātiem uzkrājumiem un ieguldījumiem. Šī nostādne un rīcības virzieni ir ietverti 2012. gadā izstrādātajā FKTK komunikācijas stratēģijā. Saskaņā ar komunikācijas stratēģiju vietne *KLIENTU SKOLA* nākamajos gados pakāpeniski tiks pārveidota plaši izmantojamā izziņas un izglītības vortālā, iekļaujoties starptautiskajā finanšu izglītības aktivitāšu tīklā. Pārskata gadā tika izstrādāta un apstiprināta vortāla *KLIENTU SKOLA* jaunā struktūra un satura koncepcija.

Īstenojot koordinējošo lomu Latvijas finanšu sektorā finanšu izglītības jautājumos, FKTK 2012. gadā sāka sadarbību un pārrunas par oficiālu partnerību ar starptautisko bērnu un jauniešu finanšu pratības veicināšanas kustību *Child and Youth Finance International*. Kopā ar partneriem gada nogalē tika pieņemts lēmums, iekļaujoties minētās kustības koordinētajās globālajās aktivitātēs, 2013. gadā organizēt Bērnu un jauniešu finanšu nedēļu arī Latvijā.

IZGLĪTĪBAS AKTIVITĀTES TIRGUS DALĪBNIEKIEM

Aizvadītāja gadā FKTK turpināja sniegt konsultācijas un metodisku atbalstu tirgus dalībniekiem regulējošo prasību piemērošanas jautājumos un rīkoja seminārus tirgus dalībniekiem par būtiskām izmaiņām regulējumā.

2012. gadā FKTK eksperti veica kapitāla pietiekamības regulā noteikto prasību (sviras rādītāja, kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītāju) ietekmes izvērtējumu un iepazīstināja bankas ar rezultātiem un to analīzi. Tāpat tika rīkots seminārs par izmaiņām “Iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvajos noteikumos”.

2012. gada novembrī Latvijas Komercbanku asociācijā FKTK prezentēja Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku likumprojektu ar mērķi iepazīstināt ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, potenciālos finanšu tirgus dalībniekus, kas tobrīd uzraudzībai nebija pakļauti, kā arī citas ieinteresētās personas ar FKTK izstrādāto likumprojektu, kas ievieš jaunu regulējumu AIF pārvaldniekiem saskaņā

ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūlija Direktīvu 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, lūdzot sniegt arī komentārus un priekšlikumus.

FKTK informēja par EK un Eiropas uzraudzības iestāžu normatīvo aktu projektu izstrādi un publicēšanu, aicinot tirgus dalībniekus ar tiem iepazīties un savlaicīgi sākt gatavoties jaunu prasību ieviešanai, kā arī sniegt komentārus un priekšlikumus.

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

2013. GADA
SVARĪGĀKIE
UZDEVUMI

2013. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

Finanšu sektora regulējuma pilnveidošana ir viena no FKTK stratēģiskajām prioritātēm, tāpēc FKTK darba plānā ir iekļauta virkne projektu, kas skar praktiski visus FKTK uzraudzībā esošos finanšu tirgus segmentus:

- Ir paredzēts veikt grozījumus Kredītiestāžu likumā un virknē FKTK normatīvo noteikumu, lai nodrošinātu CRD IV/CRR (*Bāzele III*) prasību ieviešanu ar mērķi stiprināt kapitāla prasības un ieviest makrouzraudzību.

Būtiskākās plānotās izmaiņas banku sektora regulējumā:

- tiks noteiktas stingrākas prasības pašu kapitāla elementu kvalitātei;
- papildus šobrīd spēkā esošajam kapitāla pietiekamības rādītājam tiks ieviesti pirmā līmeņa pamatkapitāla un pirmā līmeņa kapitāla pietiekamības rādītāji;
- ir paredzēta kapitāla rezervju (kapitāla saglabāšanas rezerves, pretcikliskās kapitāla rezerves, sistēmiskā riska rezerves un sistēmiski nozīmīgas finanšu iestādes rezerves) ieviešana;
- tiks noteikti kvantitatīvi likviditātes rādītāji (likviditātes seguma rādītājs un tīrā stabila finansējuma rādītājs);
- tiks ieviests finansējuma struktūras rādītājs;
- tiks ieviestas vienotas pārskata formas visās dalībvalstīs.

Latvijas normatīvie akti reglamentēs licencēšanas jautājumus, uzraudzības pilnvaras un uzraugu pārrobežu sadarbību, sankcijas, 2. pīlāra jautājumus, pārvaldības un atalgojuma regulējumu, uzraudzības pasākumus un sankcijas, konsolidētās uzraudzības prasības, makrouzraudzības jautājumus un CRR paredzēto izvēles iespēju piemērošanu.

Lielākā daļa regulējošo prasību tiks noteiktas regulā, kas ir tieši piemērojams ES tiesību akts. Komisijas 2012. gadā veiktie CRR ietekmes izvērtējumi deva iespēju bankām izprast jauno prasību būtību, izvērtēt savu gatavību tās ievērot un ieplānot nepieciešamos pasākumus pilnas atbilstības nodrošināšanai. Sagatavošanās darbi un konsultācijas, kā arī metodiskās palīdzības sniegšana turpināsies arī 2013. gadā. Jaunu vienotu pārskata formu ieviešanai būs nepieciešamas izmaiņas banku informācijas tehnoloģiju sistēmās. Atkarībā no vienoto pārskata formu galīgā varianta apstiprināšanas EK FKTK lems par pirmo pārskatu iesniegšanas termiņu, kas var tikt pagarināts.

- Saistībā ar CRDIV/CRR ieviešanu grozījumi tiks veikti arī Finanšu instrumentu tirgus likumā. CRR prasības nebūs attiecināmas uz tām ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kuras ir licencētas tikai saņemt un nodot izpildei klientu rīkojumus par darījumiem ar finanšu instrumentiem, izpildīt klientu rīkojumus uz klientu vai trešo personu rēķina, sniegt klientu portfeļu individuālās pārvaldīšanas pakalpojumus un konsultēt par ieguldījumiem finanšu instrumentos.
- Apdrošināšanas sektora regulējumā ir plānots darbs pie *Maksātspējas II* pārejas perioda vadlīniju ieviešanas, lai stiprinātu apdrošināšanas sektoru un paaugstinātu apdrošināšanas ņēmēju aizsardzību.

Maksātspējas II pārejas perioda vadlīnijas (*Interim Guidelines*) izstrādā EAAPL,

lai nodrošinātu pakāpenisku *Maksātspējas II* prasību ieviešanu (monitoringu) tādās jomās kā pārvaldes sistēma, pašu risku un maksātspējas novērtēšana, iekšējo modeļu apstiprināšanas process un pārskatu sagatavošana apstākļos, kad direktīvas *Maksātspēja II* prasību spēkā stāšanās termiņš (2014. gada 1. janvāris) tiek pārcelts saistībā ar nepieciešamību veikt ietekmes novērtējumu, kurā tiks noskaidrota *Maksātspējas II* prasību ietekme uz apdrošinātājiem, kas piedāvā produktus ar ilgtermiņa garantijām (*The long term guarantees assessment (LTGA)*). Paredzēts, ka pārejas perioda vadlīniju prasības stāsies spēkā 2014. gada 1. janvārī. FKTK izvērtē iespējas un lietderīgumu ieviest šo pārejas perioda vadlīniju prasības Latvijas apdrošināšanas sektora regulējumā. Lēmumu par vadlīniju piemērošanu FKTK plāno pieņemt līdz 2013. gada rudenim, kad EAAP i apstiprinās vadlīniju galīgās redakcijas.

Direktīvas *Maksātspēja II* prasību ieviešanai FKTK ir izstrādājusi likumprojektu "Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likums", kas aizvietos pašreiz spēkā esošo Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumu un Pārapdrošināšanas likumu. Likumprojekta tālāka virzība apstiprināšanai atkarīga no direktīvas *Omnibus II*, kas paredz grozījumus direktīvā *Maksātspēja II*, pieņemšanas. Lai novērtētu industrijas gatavību *Maksātspējas II* kapitāla prasībām, 2013. gadā FKTK plāno veikt *Maksātspējas II* kvantitatīvo ietekmes novērtējumu.

- Līdz ar Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku likuma apstiprināšanu, kas paredzēta 2013. gadā, paplašināsies FKTK uzraugāmo tirgus dalībnieku loks, iekļaujot tajā AIF.

Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku likums paredz izveidot vienotu tiesisko regulējumu visiem finanšu tirgus dalībniekiem, kuri sniedz AIF pārvaldes pakalpojumus atbilstoši ES direktīvā noteiktajam. Līdz šim ES ietvaros vienotas darbību regulējošās prasības bija noteiktas tikai pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem un tos pārvaldošajām sabiedrībām. PVKIU ir atļauts ieguldīt vienīgi pārvedamos (regulētā tirgū tirgotos) vērtspapīros un citos likvidos finanšu instrumentos, ievērojot noteiktus ieguldījumu ierobežojumus.

Jaunais tiesiskais regulējums attieksies uz šobrīd FKTK licencētām un uzraudzītām ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, kuru pārvaldē ir slēgtie ieguldījumu fondi, kā arī riska kapitāla fondu pārvaldniekiem, kuri līdz šim nebija pakļauti papildu finanšu uzraudzībai. Līdz ar jaunā regulējuma ieviešanu AIF būs iespēja dibināt ne tikai kā lietu kopību, bet arī kā juridisku personu, kā arī dibināt atvērtos AIF, kuri nebūs pakļauti PVKIU noteiktajām prasībām.

Regulējums paredz visiem AIF pārvaldniekiem atkarībā no tā, vai pārvaldnieks būs reģistrēts vai licencēts, noteikt darbību regulējošās prasības, atbildību un uzraudzību un vienotas prasības informācijas atklāšanai ieguldītājiem. Reģistrēts pārvaldnieks drīkstēs veikt savu darbību tikai Latvijā. Ja pārvaldnieka pārvaldē esošo AIF aktīvi pārsniedz reģistrētam pārvaldniekam noteiktos aktīvu apmēra sliekšņus vai pārvaldnieks vēlas darboties ārpus Latvijas, bet ES ietvaros, AIF pārvaldniekam nepieciešama licence.

- Lai nodrošinātu Latvijas finanšu tirgus gatavību pārejai uz *euro*, plānots veikt grozījumus vairākos FKTK noteikumos, kas saistīti ar latos noteikto summu konvertāciju *euro* un latu kā valūtas aizstāšanu ar *euro*.

- Turpināsies FKTK līdzdalība ES vienota krīžu vadības ietvara izstrādē un darbs pie pasākumiem, lai nodrošinātu Latvijas finanšu tirgus tiesiskā regulējuma atbilstību minētā ietvara prasībām.
- Notiks Finanšu darījumu darba grupas (FATF) jauno rekomendāciju un ES direktīvas prasību ieviešana noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, t.sk. tiks izstrādāts Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma grozījumu projekts.

Arī finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības īstenošana ir viena no FKTK prioritātēm, tāpēc svarīgākie uzdevumi 2013. gadam šajā jomā ir šādi:

- Pamatojoties uz tirgus dalībnieku darbības rezultātiem un 2013. gada plāniem, veikt finanšu sektoram piemītošo risku un to tendenču analīzi un nepieciešamo uzraudzības pasākumu plānošanu un īstenošanu.
- Pilnveidot uzraudzības metodoloģiju, īpaši iekšējās kontroles sistēmas un korporatīvās vadības, kā arī kapitāla pietiekamības atbilstības procesa novērtēšanā.
- Turpināt aktīvi līdzdarboties uzraugu kolēģijās un pārstāvēt Latvijas finanšu sistēmas intereses.
- Veikt katra tirgus dalībnieka risku novērtējumu un atbilstoši iegūtajiem rezultātiem īstenot nepieciešamos uzraudzības pasākumus.
- Stiprināt uzraudzības metodes, sekmējot trūkumu un nepilnību samazināšanu emitentu informācijas atklāšanas jomā, t.sk. izstrādāt vadlīnijas emitentu informācijas atklāšanas jomā.

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

FKTK
PĀRVALDĪBA UN
ORGANIZĀCIJA

PERSONĀLA POLITIKA

Personāls ir svarīgākais FKTK resurss, kas nodrošina iestādes mērķu sasniegšanu un tālāku attīstību. 2012. gadā FKTK sāka cilvēkresursu noslodzes un pienākumu sadalījuma izvērtējumu atbalsta daļās, kā arī turpināja darbinieku darba izpildes novērtēšanas projektu, lielāku uzmanību veltot sasniedzamo mērķu novērtēšanai un sasaistot to ar darbinieku atalgojumu, apmācību un profesionālās izaugsmes iespējām.

PERSONĀLA SKAITLISKAIS SASTĀVS UN IZMAIŅAS

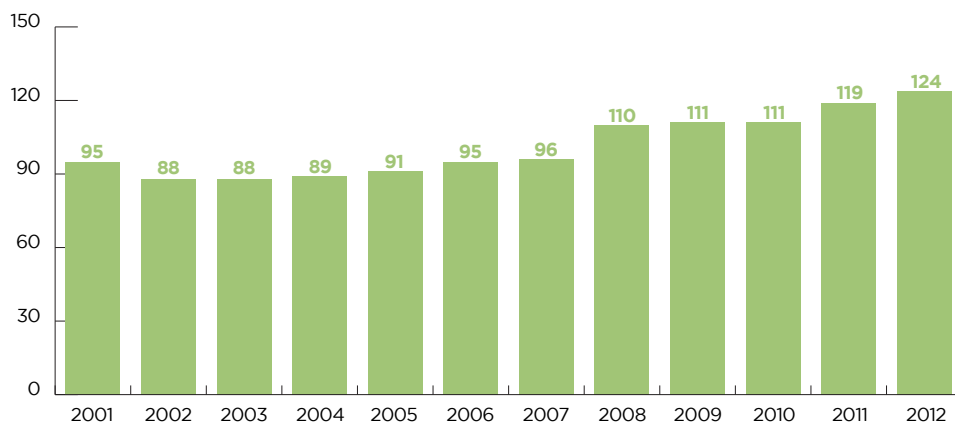
Pārskata gadā amata vietu skaits FKTK palielinājās līdz 124 amata vietām (sk. 8. att.).

No pieciem darbā pieņemtajiem darbiniekiem četri ir pamatdarbības veicēji (uzraudzības eksperti un juriskonsulti), bet viens atbalsta darbinieks – Komunikācijas daļas vadītājs.

2012. gadā mainījās FKTK struktūra – tika izveidotas trīs jaunas struktūrvienības ar trim amata vietām katrā. Lai stiprinātu FKTK komunikāciju ar sabiedrību un veicinātu sabiedrības finanšu prātības un zināšanu attīstību, 2012. gada 1. februārī tika reorganizēts FKTK birojs, komunikācijas funkciju nododot Komunikācijas daļas pārziņā. Struktūrvienība atrodas FKTK priekšsēdētāja tiešā padotībā. Lai nodrošinātu tūlītēju rīcību, koordinētu nepieciešamos pasākumus noguldījumu nepieejamības gadījumā, apdrošinātāja maksātnespējas vai bankrota gadījumā un kompensāciju ieguldītājiem izmaksas gadījumā, 2012. gada 1. martā Uzraudzības departamentā tika izveidota Garantiju fondu daļa. 2012. gada 1. novembrī Uzraudzības departamentā tika izveidota Metodikas daļa, kura nodrošinās uzraudzības neklātienes procesu un klātienes pārbaužu veikšanas procesu reglamentējošo dokumentu izstrādi. Struktūrvienības atrodas Uzraudzības departamenta direktora tiešā padotībā.

8. attēls

Personāla skaita dinamika (2001–2012)

Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos darbiniekus, 2012. gadā bija 123 darbinieki, tajā skaitā:

- 95 (77%) pamatdarbības veicēji un 28 (23%) atbalsta darbinieki;
- 87 (71%) valsts amatpersonas un 36 (29%) darbinieki;
- visi darbinieki bija intelektuālā darba veicēji.

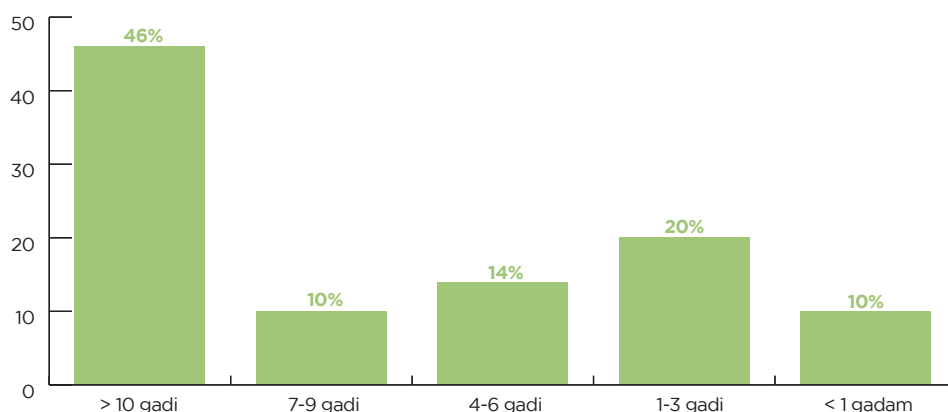
Pārskata gadā 55 (44%) darbinieki tika norīkoti 246 dienesta komandējumos, tajā skaitā:

- 44 darbinieki regulāri piedalījās ES institūciju un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu (EBI, EVTI, EAAPI) izveidoto darba grupu darbā;
- FKTK priekšsēdētājs kā LR pārstāvis piedalījās Starptautiskā Valūtas fonda un Pasaules Bankas pavasara un rudens sanāksmēs, kā arī tikās ar Krievijas Federācijas Centrālās bankas pārstāvjiem.

2012. gadā 90% darbinieku (112) FKTK strādāja ilgāk par vienu gadu, darba attiecībās ar FKTK 11 gadus, t.i., no FKTK izveidošanas brīža (2001. gada), bija 46% (57) darbinieku, savukārt mazāk par gadu – 10% (12) darbinieku (sk. 9. att.).

9. attēls

Personāla sadalījums pēc FKTK nostrādātā laika (%)

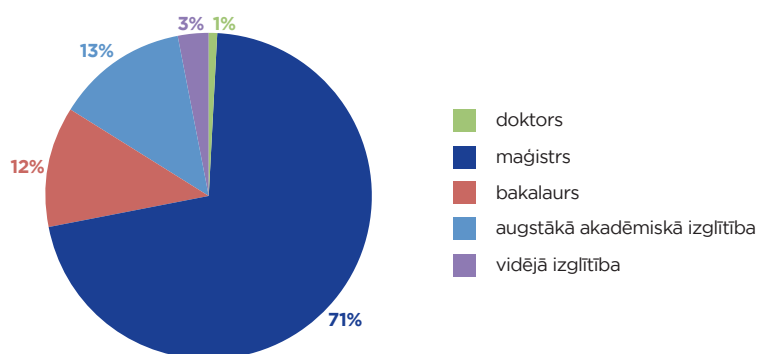
Personāla mainība 2012. gadā bija 4%. Pārskata gadā darbu FKTK sāka 15 darbinieki, t.sk. ar trim darbiniekiem FKTK noslēdza darba līgumus uz ilgstošu darbinieku prombūtnes laiku (bērna kopšanas atvaļinājums). Pārbaudes laikam beidzoties, saskaņā ar izstrādāto adaptācijas perioda plānu visi 12 darbinieki saņēma pozitīvu vērtējumu un turpina darbu FKTK. Pārskata gadā FKTK pārtrauca darba attiecības ar pieciem darbiniekiem, no kuriem trīs izvēlējās vairāk laika veltīt ģimenei un karjeru veidot vēlāk, viens izlēma karjeru veidot citā valsts pārvaldes iestādē, bet FKTK priekšsēdētāja vietnieku uz vēl vienu termiņu 2012. gada 26. oktobrī amatā neapstiprināja Saeima.

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA

FKTK vērtība ir izglītots un profesionāls personāls. Pārskata gadā 97% (120) FKTK darbinieku bija augstākā izglītība (t.sk. 71% bija ieguvis maģistra grādu), bet 3% (4) – vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība (sk. 10. att.).

10. attēls

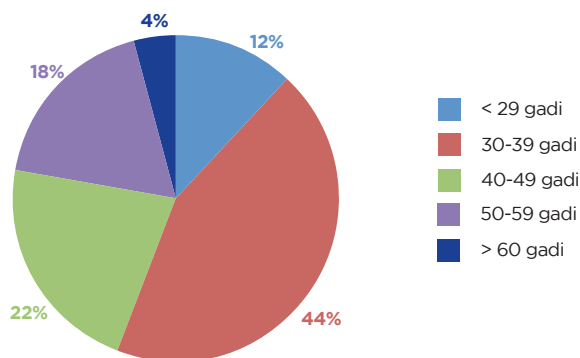
FKTK personāla sadalījums pēc izglītības līmeņa (%)

PERSONĀLA DEMOGRĀFISKAIS SADALĪJUMS UN VECUMA RAKSTUROJUMS

2012. gadā 74% no visiem FKTK darbiniekiem bija sievietes un 26% vīrieši. Personāla vecuma struktūra ir atspoguļota 11. attēlā. FKTK darbinieku vidējais vecums 2012. gadā bija 40 gadi, tas nav mainījies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu.

11. attēls

FKTK personāla sadalījums pa vecuma grupām (%)

PERSONĀLA DARBA IZPILDES NOVĒRTĒŠANA

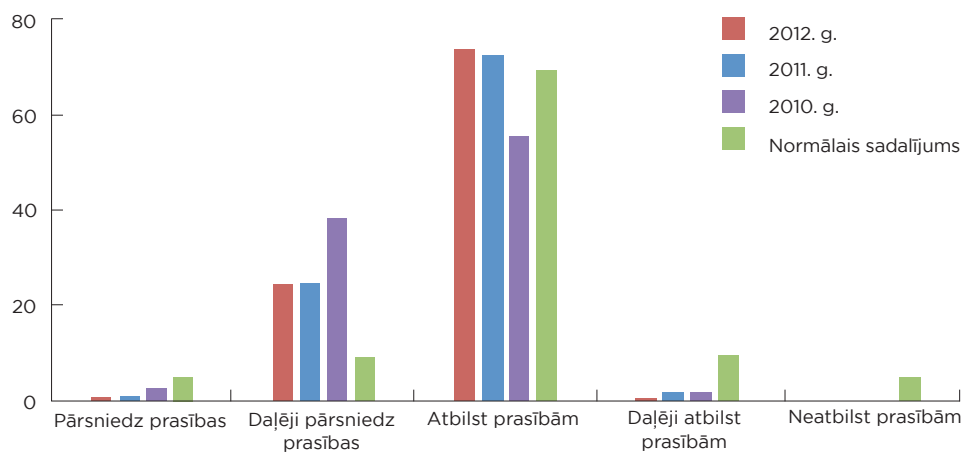
2012. gads bija trešais gads, kopš FKTK sākusi darbinieku darba izpildes novērtēšanu (turpmāk – DIN). 2012. gadā saskaņā ar FKTK noteikto kārtību DIN piedalījās 116 darbinieki – 23 struktūrvienību vadītāji (t.sk. trīs padomes locekļi) un 83 speciālisti.

Darba izpildē tika vērtēti četri kritēriji: izvirzīto mērķu sasniegšana, amata pienākumu izpilde, atbilstība profesionālās kvalifikācijas prasībām (t.sk. izglītības līmenis, profesionālā pieredze, profesionālās zināšanas un prasmes, valodu zināšanas un datorprasmes) un amatam nepieciešamās kompetences.

Visu kritēriju kopējo vērtējumu “Atbilst prasībām” saņēma 74% darbinieku, vērtējumu “Daļēji pārsniedz prasības” – 25% darbinieku, bet vērtējumu “Pārsniedz prasības” – 1% darbinieku. 2012. gadā neviens no darbiniekiem nesaņēma vērtējumu “Daļēji atbilst prasībām” un “Neatbilst prasībām” (sk. 12. att.).

12. attēls

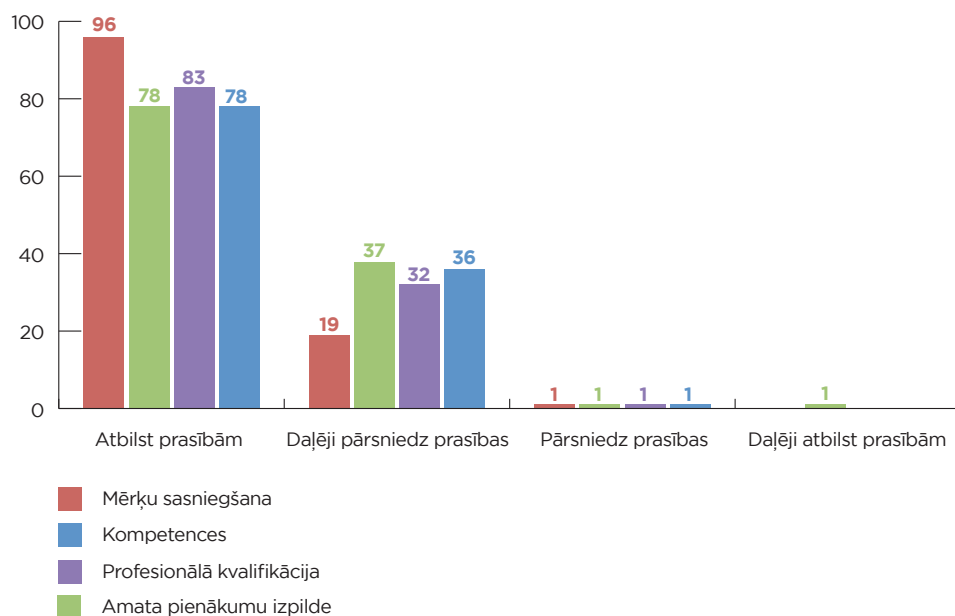
DIN kopējais vērtējums

Kopējā vērtējuma dalījumā pa kritērijiem vērojams vērtējumu sadalījums (sk. 13. att.).

13. attēls

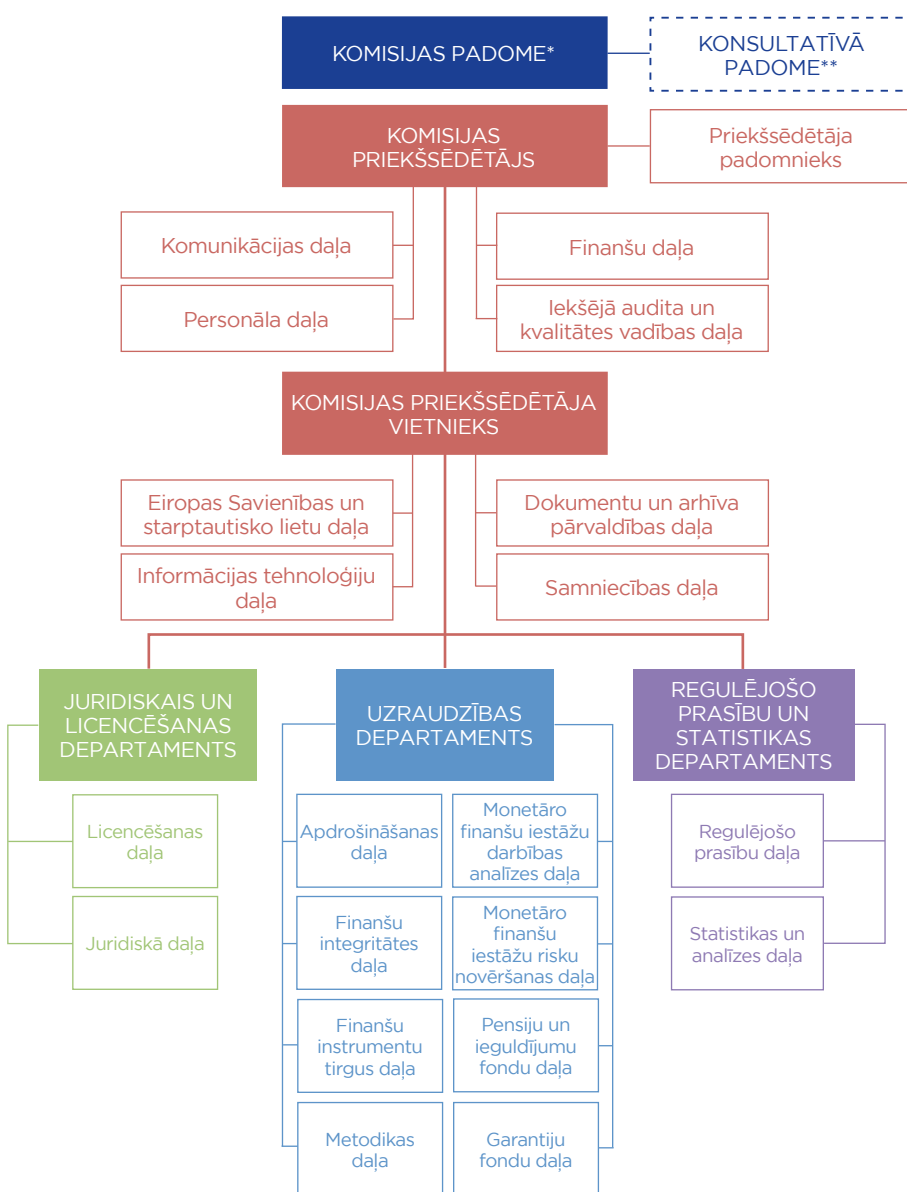
DIN vērtējums dalījumā pa kritērijiem (%)

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Lai saskaņā ar FKTK stratēģiju nepārtraukti pilnveidotu darbības procesus, paaugstinātu darbības efektivitāti un produktivitāti, kā arī veiktu finanšu sektora, jo īpaši banku, uzraudzību, 84% (104) FKTK darbinieku paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot ar amata pienākumu veikšanu saistītas mācības Latvijā un ārvalstīs. Latvijā tika apmeklēti semināri, kas saistīti ar zināšanu pilnveidi normatīvo aktu piemērošanas, finanšu analīzes, risku pārvaldības, elektronisko maksājumu, iepirkumu vadības, lietvedības, informācijas tehnoloģiju, ugunsdrošības, prezentācijas un vadības prasmju jautājumos. Lai papildinātu zināšanas banku risku pārvaldības, stresa testu veikšanas metodikas un prakses, apdrošināšanas sektora kapitāla prasību *Maksātspēja II*, banku kapitāla prasību jeb *Bāzeles III* un citos ar finanšu uzraudzību saistītos jautājumos, 56 (45%) FKTK darbinieki apmeklēja seminārus ārvalstīs.

FKTK STRUKTŪRA

*Padome sastāv no pieciem padomes locekļiem: FKTK priekšsēdētāja, viņa vietnieka un trim padomes locekļiem, kas vienlaikus ir arī FKTK departamentu direktori.

**Konsultatīvo padomi uz paritātes principa pamata veido FKTK pārstāvji un finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku sabiedrisko organizāciju (profesionālo biedrību) vadītāji.

FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

FKTK darbība pārskata gadā pilnībā tika finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem. FKTK savas darbības nodrošināšanas budžeta ietvaros 2012. gadā pārvaldīja arī NGF un AAF un arī administrēja FSN, kas no tās ieviešanas brīža (2011. gadā) ir uzticēts FKTK. NGF un AAF līdzekļi tiek uzkrāti un izmantoti tikai to mērķim, no to līdzekļiem FKTK labā netiek atskaitīti līdzekļi to administrēšanas nolūkiem. Tāpat par FSN, kas tiek ieskaitīta valsts budžetā, administrēšanu FKTK no valsts samaksu nesaņem.

FKTK darbības nodrošinājumam noteiktais budžets un tā izpilde attēlota 7. tabulā.

7. tabula

FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2011-2012

	2012. GADĀ				
	2011. GADA FAKTISKĀ ¹² IZPILDE, LATOS	FAKTISKĀ IZPILDE ¹² , LATOS	PĀRSKATA GADA BUDŽETS ¹² , LATOS	PĀRSKATA GADA BUDŽETA IZPILDE, %	FAKTISKĀS IZPILDES ĪPAT- SVARS, %
IEŅĒMUMI (+)	4 069 576	4 224 632	4 178 315	101.1	100
Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi	4 059 506	4 208 517	4 159 825	101.2	99.61
Ar monetāro finanšu iestāžu uzraudzību saistītie ieņēmumi	2 859 945	2 767 040	2 939 910	94	65.5
Kredītiestāžu maksājumi	2 841 947	2 744 589	2 919 000	94	65.0
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	15 983	17 809	17 510	102	0.4
Maksājumu iestāžu maksājumi	1 823	3 323	2 900	115	0.08
Elektroniskās naudas iestāžu maksājumi	192	1 319	500	264	0.03
Ar apdrošināšanas uzraudzību saistītie ieņēmumi	930 940	1 102 646	932 250	118	26.1
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	146 530	161 337	136 385	118	3.8
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	784 410	941 309	795 865	118	22.3
Ar finanšu instrumentu tirgus un privāto pensiju fondu uzraudzību saistītie ieņēmumi	268 620	338 831	287 665	118	8.02
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	213 510	253 935	215 665	118	6.02
Privāto pensiju fondu maksājumi	55 110	84 896	72 000	118	2
Citi ieņēmumi no tirgus dalībniekiem	-	9 200	10 600	87	0.22

Precizētie ieņēmumi par iepriekšējo periodu	-	210	-	-	-
Kavējumu nauda	-	2	-	-	-
Termiņnoguldījumu ieņēmumi	10 071	6 703	7 890	85	0.16
IZDEVUMI (-)	3 639 102	4 085 538	4 575 160	89.3	100
ATLĪDZĪBA	2 782 829	3 056 369	3 273 960	93.35	74.8
Darba samaksa, pārējie maksājumi darbiniekiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ¹³	2 782 829	3 039 762	3 255 660	93	74.4
Darbinieku apdrošināšana	-	16 607	18 300	91	0.4
Personāla profesionālā pilnveide un komandējumi	186 168	243 216	351 140	69	6
Pakalpojumi un preces darbības nodrošināšanai	471 525	534 022	602 530	88.63	13.1
Telekomunikācijas, sakari un informācija	115 722	126 419	129 560	98	3.1
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	26 766	10 906	33 430	33	0.3
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	273 195	310 261	346 000	90	7.6
Profesionālie pakalpojumi	55 842	86 436	93 540	92	2.1
Dalības maksas starptautiskajās organizācijās	100 504	183 599	286 130	64	4.5
Kapitālo ieguldījumu amortizācija/nolietojums	53 974	68 332	61 400	111	1.7

Neskatoties uz plānoto 2012. gada budžeta izdevumu apmēra pieaugumu (11.6%), salīdzinot ar plānoto 2011. gadam, finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi FKTK finansēšanai tika tikai nedaudz palielināti (par 1%). Starpību FKTK uzņēmās segt no līdzekļu uzkrājumiem iepriekšējos pārskata gados. Būtiski ietaupot atsevišķos izdevumu posteņos, FKTK spēja 2012. gadu pabeigt ar ieņēmumu pārsniegumu pār izdevumiem. Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumu apmērs FKTK ieņēmumu budžetā ir atkarīgs no tiem noteiktajām maksājumu likmēm FKTK finansēšanai un finanšu tirgus darbības rādītāju izmaiņām (pieauguma vai samazinājuma), kā arī no FKTK darbības nodrošināšanai nepieciešamo izdevumu apmēra (sk. 8. tab.).

¹² Saskaņā ar uzkrāšanas principu, izņemot uzkrājumus atvaļinājumiem, kas netiek ietverti budžetā.

¹³ Darba algai pielīdzināmie maksājumi ietver balvas darbiniekiem nozīmīgā notikumā, pabalstus ģimenes locekļa nāves gadījumā (200 latī) vai pabalstus, aizejot pensijā (2011.gadā), un medicīnisko redzes korekcijas līdzekļu (brilles) kompensāciju (100 latī) arodārsta noteiktajiem darbiniekiem. Šie maksājumi ietvēra arī piemaksu par darbinieku aizvietošanu to ilgstošā prombūtnē un 2011. gadā par pienākumu pildīšanu paaugstinātas darba intensitātes apstākļos saistībā ar AS "Latvijas Krājbanka" darbības apturēšanu līdz 20% apmēram no amata algas dienas likmes par noteiktajām dienām.

8. tabula

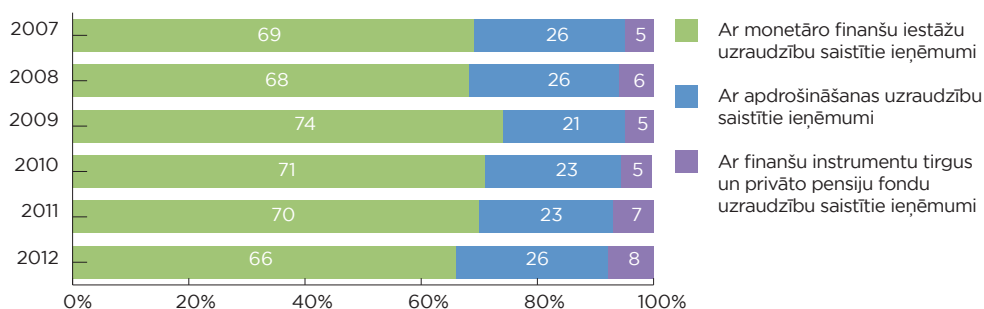
FKTK faktiskā finansējuma izmaiņas, 2007-2012, %

	2012/2011	2011/2010	2010/2009	2009/2008	2008/2007
Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi	4%	2%	-22%	45%	4%
Ar monetāro finanšu institūciju uzraudzību saistītie ieņēmumi	-3%	1%	-25%	58%	3%
Ar apdrošināšanas uzraudzību saistītie ieņēmumi	18%	-1%	-11%	21%	0%
Ar finanšu instrumentu tirgus un privāto pensiju fondu uzraudzību saistītie ieņēmumi	26%	29%	-17%	20%	36%

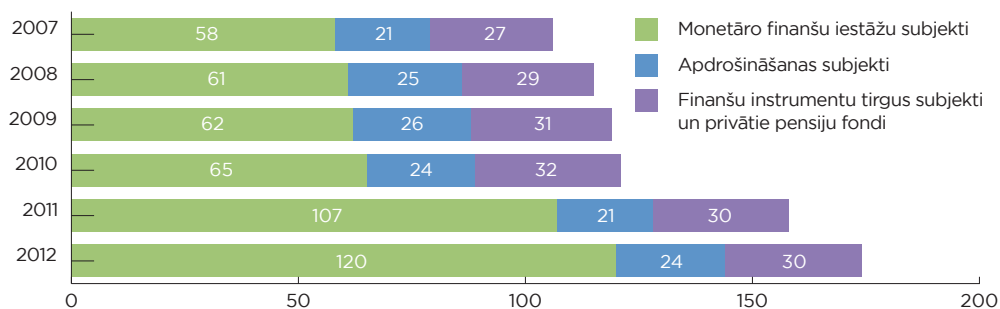
FKTK finansējuma dinamika ir saistīta arī ar attiecīgā sektora uzraudzības izmaksu īpatsvaru, kā arī šā sektora spēju nodrošināt nepieciešamo finansējumu. FKTK finansējums no tirgus sektoriem gadu no gada ir bijis tādās proporcijās, kas ir atbilstošas ar attiecīgā sektora uzraudzību saistīto izmaksu īpatsvaram. 2012. gadā palielinoties finanšu instrumentu tirgus rādītājiem, šim sektoram palielinājās spēja segt savas uzraudzības izmaksas, savukārt kredītiestāžu aktīviem nerasniedzot tiem plānoto apmēru, sektora finansējums samazinājās (sk. 14. un 15. att.).

14. attēls

FKTK finansējuma struktūra, 2007-2012, īpatsvars, %

15. attēls

FKTK finansētāju, kā arī uzraugāmo finanšu un kapitāla tirgus subjektu, neiekļaujot subjektus, kuri nefinansē FKTK, skaits, 2007-2012

FKTK darbības nodrošinājuma lielākās izmaksas 2012. gadā veidoja izdevumi FKTK darbinieku atlīdzībām (75%), kas apmēra ziņā ir mainījušies atkarībā no amata vietu skaita FKTK un atalgojuma izmaiņām finanšu sektorā, pēc kurām FKTK vadās darbinieku amata algu noteikšanā un ievērojot valsts pārvaldes institūciju darbiniekiem noteiktos ierobežojumus darba samaksas un sociālo garantiju jomā. No 2011. gada 1. marta FKTK amatpersonu un darbinieku mēnešalgu nosaka saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumu, ņemot vērā amata vērtību (atbildības līmeni un sarežģītību), konkrētās amatpersonas vai darbinieka individuālās kvalifikācijas un kompetenču novērtējumu, kā arī finanšu sektorā strādājošo darba samaksu. FKTK priekšsēdētājam tā nepārsniedz Centrālās statistikas pārvaldes oficiālajā statistikas paziņojumā publicēto finanšu un apdrošināšanas jomā strādājošo, 2009. gada mēneša vidējās darba samaksas apmēru, kam piemērots koeficients 4.95. Solidarizējoties ar valsts pārvaldi, FKTK ir veikusi darbinieku atlīdzības sistēmas pakāpenisku pārskatīšanu no 2008. gada. FKTK darbinieku atlīdzības struktūra 2012. gadā attēlota 9. tabulā.

9. tabula

FKTK darbinieku atlīdzības struktūra 2012. gadā

ATLĪDZĪBAS VEIDS	SUMMA, LATOS	ĪPATSVARŠ,%
Amatalga	2 110 752	69.06
Piemaksa	5 306	0.17
Prombūtnu apmaksa saistībā ar darbnespēju	22 299	0.73
Atvaļinājumi (īkgadējais, papildu, atvaļinājuma kompensācija)	244 440	8.00
Mācību atvaļinājumi ¹⁴	40 492	1.33
Apmaksāta brīvdiena, saglabājot amatalgu	6 815	0.22
Materiālie pabalsti vai balvas (bērna piedzimšanas, tuvinieka nāves, nozīmīgu notikumu gadījumā)	8 553	0.28
Medicīniski optisko redzes korekcijas līdzekļu kompensācija	3 274	0.11
Atvaļinājuma pabalsti	3 845	0.13
Konsultatīvās padomes sēžu apmaksa ¹⁵	3 150	0.10
Uzņēmuma līgumi	2 542	0.08
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	588 294	19.25
Darbinieku veselības apdrošināšana	16 607	0.54
Kopā	3 056 369	100

¹⁴ Darba likuma un FKTK noteiktajos gadījumos.

¹⁵ 2012. gadā notikušas astoņas sēdes.

10. tabula

Darba samaksas un pārējo maksājumu darbiniekiem sadalījums struktūrvienību griezumā 2012. gadā:

STRUKTŪRAS SEGMENTS	VIDĒJAIS NODARBINĀTO SKAITS	NODARBINĀTO ĪPATSVARS, %	SUMMA, LATOS	SAMAKSAS ĪPATSVARS, %
FKTK padome	5	3.9	232 941	9.49
Priekšsēdētāja padomnieks ¹⁶	1	0.8	241 80	0.99
Personāla daļa	2.7	2.3	43 982	1.79
Finanšu daļa	4	3.1	73 058	2.98
Informācijas tehnoloģiju daļa ¹⁷	8.7	7.1	170 835	6.98
Saimniecības daļa	2	1.6	26 422	1.08
Iekšējā audita un kvalitātes vadības daļa	2	1.6	43 449	1.77
Eiropas Savienības un starptautisko lietu daļa	2	2.4	55 240	2.25
Komunikācijas ¹⁸ daļa	3	3.1	49 348	2.01
Dokumentu un arhīva pārvaldības daļa	7	5.5	81 150	3.31
Uzraudzības departaments ¹⁹	50.95	43.4	1 017 714	41.51
Juridiskais un licencēšanas departaments	15.25	12.6	276 413	12.5
Regulējošo prasību un statistikas departaments	16	12.6	351 045	14.32
Kopā	119.6	100	2 445 777	100
Konsultatīvā padome (6) un uzņēmuma līgums (1)	4 ²⁰	-	5 692	-

¹⁶ Viena amata vieta nepilnu gadu – 01.02.2012.–28.12.2012.

¹⁷ Viena amata vieta nepilnu gadu – no 01.05.2012.

¹⁸ Viena amata vieta nepilnu gadu – no 01.05.2012.

¹⁹ Piecas amata vietas nepilnu gadu – trīs no 01.03.2012., divas no 01.11.2012.

²⁰ Regulāri Konsultatīvās padomes sēdes apmeklē četri Konsultatīvās padomes locekļi.

FKTK tās pastāvēšanas laikā ir investējusi ievērojamus līdzekļus informācijas tehnoloģijās, lai optimizētu uzraudzības un FKTK organizatoriskās pārvaldības procesus, t.sk. elektronisko dokumentu apriti, un efektīvāk apstrādātu uzraudzības vajadzībām finanšu un kapitāla tirgus subjektu finanšu informāciju. 80 FKTK darbiniekiem ir droša elektroniskā paraksta sertifikāts, kas ikdienā tiek izmantots dokumentu parakstīšanai, un tas FKTK veidoja 334 latu izmaksas, savukārt elektroniski ar drošu elektronisku parakstu ar laika zīmogu parakstot 7 222 dokumentus, FKTK veidojās 817 latu izmaksas. Informācijas tehnoloģiju bilances vērtība 2012. gada beigās veidoja 75% no kopējiem ilgtermiņa ieguldījumiem (sk. 11. tab.).

11.tabula

FKTK ilgtermiņa ieguldījumu dinamika, 2007–2012 (gada beigās)

	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Kopā ilgtermiņa ieguldījumi bilances vērtībā, latos	211 528	212 436	196 970	193 126	182 898	88 948
Kopā vienības	3 949	3 859	3 710	3 564	3 363	2 966
t.sk. programmnodrošinājums un informācijas sistēmas bilances vērtībā, latos	95 091	90 529	75 925	65 044	53 443	47 853
Vienību skaits	2386	2 344	2 246	2 166	2002	1 759
t.sk. informācijas tehnoloģiju iekārtas bilances vērtībā, latos	62 473	68 100	68 521	72 321	66 542	23 021
Vienību skaits	384	360	382	367	374	307

Ieguldījumi informācijas tehnoloģijās ietver regulāru datoru nomaiņu, lai nodrošinātu optimālu to veikspēju uzraudzības informācijas sistēmu apstrādē un progresīvāku ierīču izmantošanu un informācijas sistēmu izveidi un uzlabošanu, kā arī licencētas programmatūras izmantošanu. Lai FKTK nodrošinātu statistikas, uzraudzības un lietvedības dokumentu plūsmu, FKTK ir izstrādātas un pielāgotas vairākas informācijas sistēmas ar mērķi minimizēt papīra dokumentu plūsmu un manuālos procesus, nodrošinot operativitāti, datu kvalitāti un tirgus dalībniekiem ērtu sadarbības vidi (sk. 12. tab.).

12. tabula

FKTK kapitālo ieguldījumu izmaiņu dinamika, 2008–2012

	2012. GADA IZMAIŅAS ²¹	2011. GADA IZMAIŅAS ²¹	2010. GADA IZMAIŅAS ²¹	2009. GADA IZMAIŅAS ²¹	2008. GADA IZMAIŅAS ²¹	2007. GADA IZMAIŅAS ²¹
Kopā kapitālie ieguldījumi, latos	47 559	3 199	56 291	38 236	99 222	32 156
Kopā vienības	90	133	146	196	388	307
t.sk. programm-nodrošinājums un informācijas sistēmas, latos	34 684	32 435	33 105	35 074	32 394	30 798
vienību skaits	42	77	87	156	229	265
t.sk. esošo vienību uzlabojumi	3	22	7	11	7	9
t.sk. informācijas tehnoloģiju iekārtas, latos	9 776	-37 886	19 660	10 547	51 712	3 094
vienību skaits	19	-22	21	-7	67	7
t.sk. esošo vienību uzlabojumi	4	1	6	1	2	1

FKTK 2012. gada finanšu pārskati un tās valdījumā esošā NGF un AAF 2012. gada finanšu pārskati un neatkarīgu revidentu ziņojumi par tiem ir pieejami FKTK mājas lapā www.fktk.lv.

²¹ Gada laikā iegādātie, atskaitot izslēgtos (sākotnējās vērtības apmērā).

IEKŠĒJAIS AUDITS UN KVALITĀTES VADĪBA

SNIEGTIE AUDITA IETEIKUMI NODROŠINA ATKLĀTO NEPILNĪBU NOVĒRŠANU – LĪDZ PĀRSKATA GADA BEIGĀM BIJA IEVIESTS VAIRĀK PAR 80% NO APSTIPRINĀTAJĒM IETEIKUMIEM

2012. gadā iekšējā audita un kvalitātes vadības daļa, objektīvi pārbaudot FKTK funkcijas un procesus, sniedza FKTK vadībai viedokli par:

- izveidotās iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti un tās atbilstību izvirzīto mērķu sasniegšanai;
- struktūrvienību darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, noteiktajām funkcijām un apstiprinātajiem darba plāniem;
- kopējās pārvaldības procesa pilnveidošanu, informējot par riskiem un kontroli atbilstošajās jomās.

Iekšējie auditi tiek plānoti un veikti, pamatojoties uz risku novērtējumu, galveno uzmanību veltot FKTK pamatdarbības procesiem. Par katra iekšējā audita rezultātiem tiek sagatavots ziņojums FKTK padomei.

Pārskata gadā tika veikti septiņi iekšējie auditi, kas aptvēra šādas auditējamās jomas: apdrošināšanas sabiedrību uzraudzība, AS “Latvijas Krājbanka” un “Swedbank” AS krīzes vadības procesā identificēto vājo pušu apkopojums un analīze, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas process, kas ir FKTK kompetencē, FKTK noteikto piekļuves tiesību elektroniskās lietvedības sistēmas dokumentiem noteikšana un izmantošana, inventarizācijas procesa novērošana, kā arī divu sūdzību izvērtējums.

Veikto iekšējo auditu rezultātā tika konstatēts, ka būtiskajos aspektos auditētajās jomās iekšējās kontroles sistēma ir izveidota un darbojas, bet tai ir nepieciešami atsevišķi uzlabojumi, kā arī novērtētās kontroles kopumā ir atbilstošas, pietiekamas un efektīvas, kas sniedz pietiekamu pārliecību, ka FKTK riski tiek vadīti un iestādes mērķi tiek sasniegti.

Iekšējās kontroles sistēmas darbības uzlabošanai un iespējamo risku un nelabvēlīgo seku mazināšanai auditori bija snieguši 149 ieteikumus, kas vērsti uz FKTK iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanu un pilnveidošanu, no kuriem 57 jeb 38% novērtēti kā augstas prioritātes, 75 jeb 50% – kā vidējas prioritātes, 17 jeb 11% – kā zemas prioritātes. Sniegtie audita ieteikumi nodrošina auditos atklāto nepilnību novēršanu un esošās iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanu un pilnveidošanu, lai sakārtotu un nodrošinātu efektīvu FKTK darbību. Līdz pārskata gada beigām vadība bija ieviesusi 81.4% no apstiprinātajiem pārskata gadā ieviešamajiem ieteikumiem un turpina darbu pie pārējo ieteikumu ieviešanas.

Lai uzlabotu un pilnveidotu FKTK iekšējās kontroles sistēmas darbību, FKTK pārskata periodā, ieviešot iekšējā audita ziņojumos sniegtos ieteikumus, izstrādāja “Komunikācijas stratēģiju 2012.–2015. gadam”, veica vairākus pasākumus, lai uzlabotu FKTK reputāciju un celtu sabiedrības finanšu pratības līmeni, pilnveidoja finanšu sektora regulējošo ietvaru, stiprināja banku uzraudzību, pilnveidoja noguldījumu garantiju sistēmas darbību, sāka darbu pie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomas uzraudzības procesu pilnveidošanas, kā arī pārskatīja noteiktās piekļuves tiesības elektroniskās lietvedības sistēmas dokumentiem un pilnveidoja to piešķiršanas un anulēšanas procesu.

Lai nodrošinātu FKTK sniegto pakalpojumu atbilstību valsts un iedzīvotāju, kā arī klientu interesēm un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, izmantojot pilnveidošanās iespējas un pieejamos resursus, FKTK ir izveidota standarta EN ISO 9001:2008 prasībām atbilstoša kvalitātes vadības sistēma (darbības sfēra “Finanšu un kapitāla tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšana un pārraudzība”), kas tiek pastāvīgi pilnveidota, ņemot vērā labākās prakses piemērus un finanšu sektora uzraudzības iestāžu pieredzi. Pamatojoties uz FKTK vadības lēmumu, kvalitātes vadības sistēma kopš 2012. gada 8. maija tiek uzturēta bez sertifikācijas. Iekšējo auditu rezultāti apliecina, ka FKTK konsekventi turpina darbu pie kvalitātes vadības sistēmas pastāvīgas uzlabošanas un efektivitātes paaugstināšanas.

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
DALĪBNIEKU
DARBĪBA
2012. GADĀ

EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAS TENDENCES 2012. GADĀ ²²

JAU OTRO GADU PĒC
KĀRTAS LATVIJĀ
BIJA VIENA NO
VISSTRAUJĀK
AUGOŠAJĀM
EKONOMIKĀM ES

Jau otro gadu pēc kārtas Latvijā bija viena no visstraujāk augošajām ekonomikām ES, 2012. gadā sasniedzot 5.6% iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) pieaugumu.

Par spīti ekonomikas recesijai ES, kas ir galvenā Latvijas ārējās tirdzniecības partnere, eksporta apmēri turpināja palielināties, 2012. gadā pieaugot par 15%. Strauju eksporta kāpumu noteica Latvijas ražotāju konkurētspējas pieaugums un eksporta tirgus diversifikācija (2012. gadā eksports straujāk pieauga uz valstīm ārpus ES).

Eksporta kāpums palīdzēja balstīt arī investīciju pieaugumu. Lai arī mazākā tempā nekā iepriekšējā gadā, tomēr kopējā pamatkapitāla veidošana joprojām palielinājās par divciparu skaitli – 12.3%.

Atšķirībā no 2011. gada līdzās eksporta kāpumam ekonomisko izaugsmi 2012. gadā palīdzēja virzīt arī spēcīgāks privātā patēriņa pieaugums – gada laikā pirkumu apmēri palielinājās par 5.4%.

Neskatoties uz straujo ekonomikas izaugsmi, spiediens uz inflāciju saglabājās vājš un, arī ārējās vides faktoriem kļūstot vājākiem, gada vidējā inflācija 2012. gadā samazinājās līdz 2.3%. Lai arī strauji turpināja palielināties nodarbinātība, darba samaksas pieauguma temps samazinājās līdz 3.7%, tomēr atšķirībā no iepriekšējā gada 2012. gadā zemāka inflācija noteica arī reālās neto darba samaksas pieaugumu par 1.6%.

Pateicoties straujākai ekonomikas izaugsmei nekā prognozēts, 2012. gadā arī valdības budžeta deficīts bija mazāks par plānoto, sasniedzot 1.2% no IKP, kā arī par 1.2 procentu punktiem samazinājās vispārējais valdības parāds, un gada beigās tas veidoja 40.7% no IKP. Kaut arī 2012. gadā pēc valdības parādu krīzes un atkārtotas recesijas vairākās ES valstīs sekoja šo valstu kredītreitinga samazināšana, Latvijas kredītreitings, pateicoties spēcīgai fiskālajai disciplīnai un tautsaimniecības stabilizācijai, tika paaugstināts, nosakot pozitīvu nākotnes novērtējumu.

²² Datu avots : Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa www.csb.lv.

KREDĪTIESTĀŽU DARBĪBA

VEIKSMĪGI ATTĪSTOTIES IEKŠZEMES MAKROFINANŠU VIDEI, PĀRSKATA GADĀ NOSTIPRINĀJĀS FINANŠU SEKTORA STABILITĀTE

2012. gada beigās LR darbojās 20 bankas un deviņas dalībvalstu banku filiāles. 2012. gadā finanšu darbību Latvijā sāka divas dalībvalstu banku filiāles – aprīlī *Pohjola Bank plc* (Somija), savukārt gada nogalē *DNB Bank* (Norvēģija) atvēra filiāli atbalsta pakalpojumu sniegšanai *DNB* grupas uzņēmumiem.

Latvijas finanšu sektoram svarīgi notikumi 2012. gadā bija kredītiestāžu darbībai izsniegto licenču anulēšana AS “Parex banka” (15. martā) un AS “Latvijas Krājbanka” (10. maijā) (turpmāk – problēmbankas). Līdz ar to tika pabeigta AS “Parex banka” reorganizācija un banka tika pārreģistrēta par citu ar kredītiestādes darbību nesaistītu komercsabiedrību. Savukārt ar 20. septembri darbību pārtrauca *Allied Irish Bank* filiāle Latvijā (Īrija), tādējādi īstenojot savu jau iepriekš pieņemto lēmumu par aiziešanu no Latvijas tirgus.

Valstij piederošā daļa kopējā apmaksātajā banku pamatkapitālā līdz ar AS “Parex banka” aiziešanu no Latvijas banku sektora gada laikā saruka par 9.6 procentu punktiem un 2012. gada beigās bija 17.2%. Abu banku ar valsts kapitālu (AS “Citadele banka” un VAS “Latvijas Hipotēku un zemes banka”) tirgus daļa kopējos aktīvos gada beigās veidoja 9%. Savukārt četru dalībvalstu banku meitas banku un deviņu banku filiāļu tirgus daļa aktīvos bija 57.1%, bet banku kredītportfelī tā bija vēl lielāka – 73.7%, t.sk. rezidentu kreditēšanā – 79.9%.

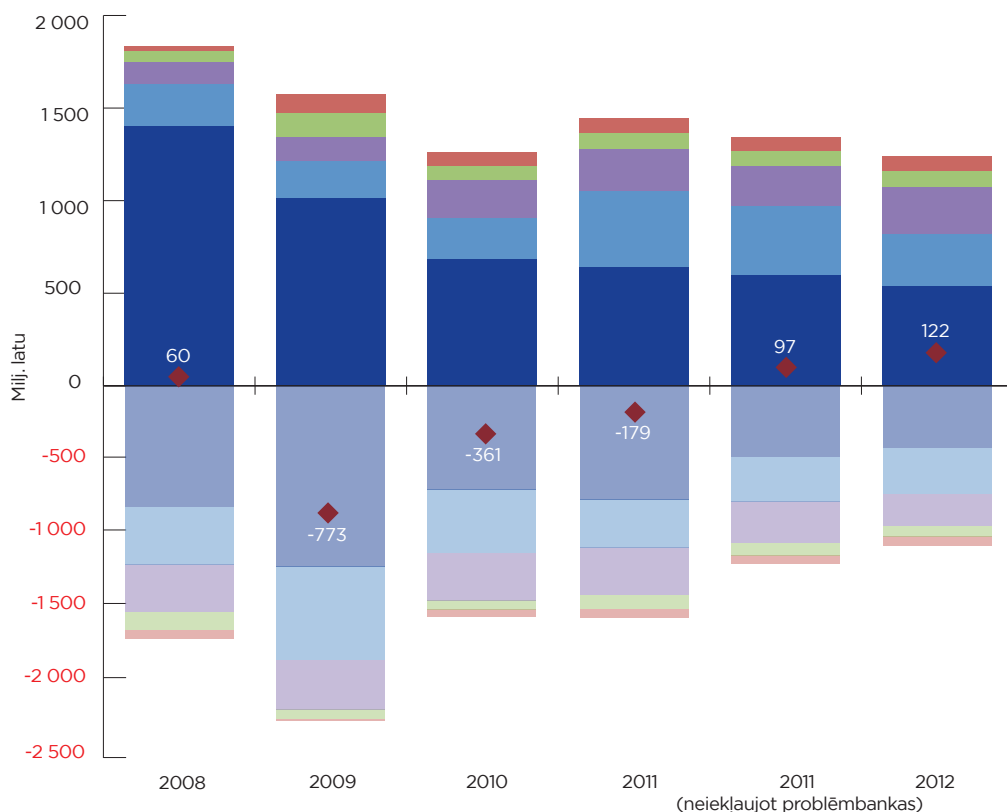
Veiksmīgi attīstoties iekšzemes makrofinanšu videi, pārskata gadā nostiprinājās finanšu sektora stabilitāte un arī banku peļņas rādītāji uzlabojās. 2012. gadā banku sektors kopumā darbojās ar peļņu un tās apmērs sasniedza 122.3 milj. latu, t.i., bija par 25.4% lielāks nekā 2011. gadā²³ (sk. 16. att.), tostarp ar peļņu darbojās 19 Latvijas bankas un ārvalstu banku filiāles (94.1% no banku sektora aktīviem).

Banku pelnītspēju 2012. gadā pozitīvi ietekmēja kredītportfeļa kvalitātes tālāka stabilizēšanās un līdz ar to mazāki uzkrājumi nedrošiem parādiem, kā arī ienākumu pieaugums no komisijām un finanšu instrumentu tirdzniecības.

²³ 2011. gada datus salīdzināšanas nolūkos netiek iekļauti problēmbanku dati.

16. attēls

Banku ienākumu un izdevumu struktūra (milj. latu)

Procentu ienākumi	Procentu izdevumi
Komisijas naudas u.c. līdzīgi ienākumi	Administratīvie izdevumi
Ienākumi no fin. instr. tirdzniecības darījumiem	Izdevumi uzkr. nedrošiem parādiem un saistībām
Pārējie ienākumi	Pārējie izdevumi
Uzkrājumu samazināšanas ienākumi	Komisijas naudas u.c. līdzīgi izdevumi
Peļņa/Zaudējumi	

Banku sektora pamatdarbības (finansiālās darbības) peļņa 2012. gadā sasniedza 631.5 milj. latu, t.i., bija par 10.6% lielāka nekā iepriekšējā gadā. Bankas ienākumu un izdevumu struktūru ietekmē bankas biznesa modelis. 1. banku grupas²⁴ pamatdarbības peļņas struktūrā lielākais īpatsvars bija tīrajiem procentu ienākumiem (64%) un tīrajiem komisijas naudas ienākumiem (24%). Savukārt 2. banku grupas²⁵ pamatdarbības peļņas struktūrā līdz ar procentu ienākumiem (36%) un komisijas naudas ienākumiem (36%) nozīmīga loma bija ienākumiem no finanšu instrumentu tirdzniecības (20%), galvenokārt no valūtas konvertācijas.

²⁴ Bankas, kuru galvenais darbības virziens ir kreditēšana (kredīti veido ap 72% no aktīviem), t.i., EEZ valstu meitas bankas, kā arī šo valstu banku filiāles un Latvijas valsts bankas, (turpmāk – 1. banku grupa).

²⁵ Uz nerezidentu biznesu orientētās bankas mazāk iesaistās kreditēšanā (kredīti veido ap 30% no aktīviem), bet savus līdzekļus lielā apmērā tur korespondējošos kontos citās kredītiestādēs vai Latvijas Bankā, lai nodrošinātu norēķinu operāciju veikšanu klientiem, kā arī daudz aktīvāk veic ieguldījumus vērtspapīros (ap 20% no aktīviem) (turpmāk – 2. banku grupa).

Banku sektora ienākumu struktūrā joprojām būtiska loma bija atsevišķu banku uzkrājumu samazināšanas ienākumiem (ap 23%), tomēr to apmērs turpināja sarukt (salīdzinot ar iepriekšējo gadu par 24%) un nākotnē tie vairs neveidos nozīmīgu ienākumu daļu.

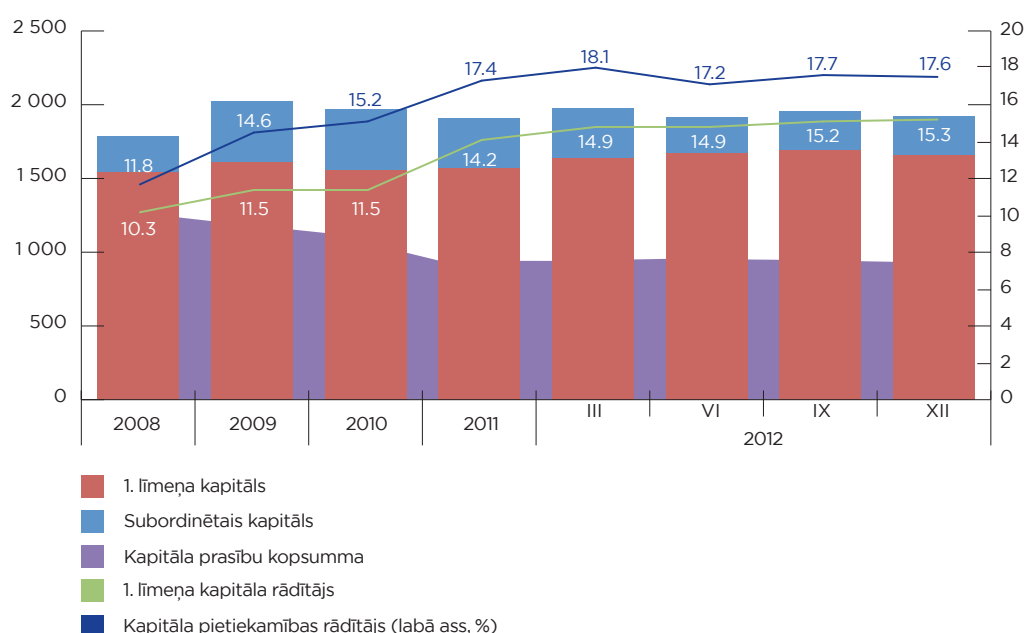
Stabilizējoties kredītportfeļa kvalitātei, turpināja sarukt izdevumi uzkrājumiem nedrošiem kredītiem (salīdzinot ar iepriekšējo gadu par 13%), tomēr tie joprojām veidoja nozīmīgu banku izdevumu daļu (39%). Otrs nozīmīgākais banku izdevumu postenis – administratīvie izdevumi – 2012. gada beigās veidoja 29% no kopējiem izdevumiem. Lai gan bankas savas izmaksas optimizēja jau krīzes gados, tomēr arī 2012. gadā tās bija radušas iespēju turpināt savu izdevumu ierobežošanu (piemēram, optimizējot filiāļu tīklu), un gada laikā administratīvie izdevumi kopumā saruka par 4.8%.

2012. gada laikā banku sektora kapitalizācija saglabājās augstā līmenī – vairākas bankas izmantoja iespēju stiprināt kapitāla bāzi, gan iekļaujot tajā kārtējā darbības gada (starpposma) auditēto peļņu, gan palielinot pamatkapitālu (10 bankas palielināja pamatkapitālu kopumā par 86.3 milj. latu).

Lai gan vairākas bankas, optimizējot piesaistīto resursu izmaksas, veica subordinēto ieguldījumu daļēju atmaksu un par 25% samazinājās banku otrā līmeņa kapitāls (galvenokārt otrajā ceturksnī), kas veicināja gan banku sektora pašu kapitāla, gan kapitāla pietiekamības rādītāja (turpmāk – KPR) samazināšanos, tomēr banku sektora KPR saglabājās augstā līmenī un decembra beigās sasniedza 17.6% (minimālā kapitāla prasība – 8%), savukārt pirmā līmeņa kapitāla rādītājs²⁶ bija 15.3% (2011. gada beigās attiecīgi 17.4% un 14.2%) (sk. 17. att.). Banku pašu kapitāla struktūrā dominēja pirmā līmeņa kapitāls, un tas gada beigās veidoja 86.6% no banku pašu kapitāla.

17. attēls

Pašu kapitāla un kapitāla prasību dinamika (perioda beigās, milj. latu)

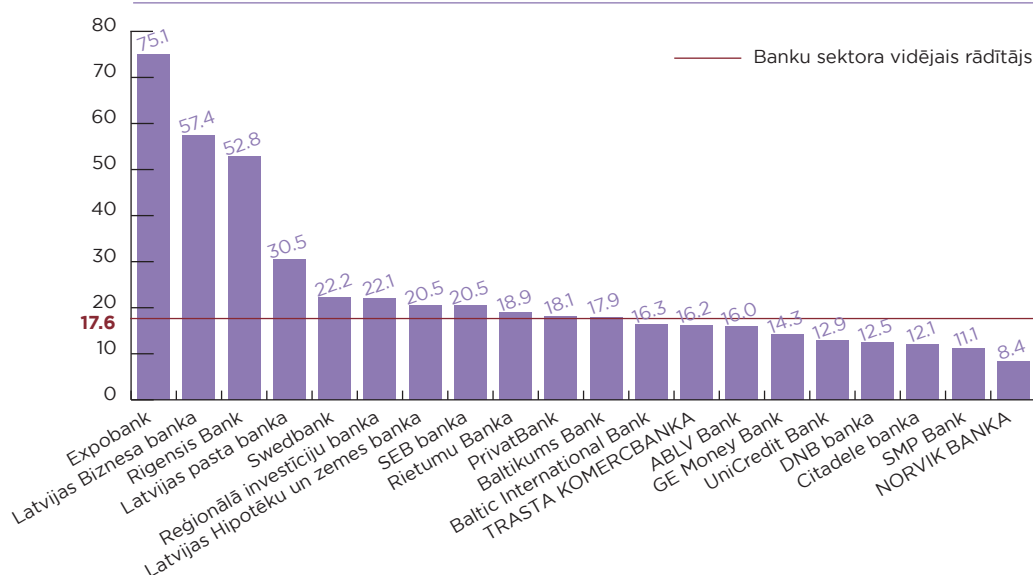

²⁶ Pirmā līmeņa kapitālā iekļauj tikai augstākās kvalitātes kapitāla elementus: apmaksāto pamatkapitālu, akciju emisijas uzcenojumu, rezerves, kā arī iepriekšējo gadu nesadalīto peļņu vai zaudējumus

2012. gada beigās visu banku KPR bija atbilstošs normatīvu prasībām, turklāt visām bankām, izņemot divas, tas pārsniedza 12% (sk. 18. att.). Kopējos banku sektora aktīvos (neiekļaujot citu dalībvalstu banku filiāles) gandrīz 96% veidoja to banku aktīvi, kuru KPR pārsniedza 12%. KPR izklide saglabājās plaša un individuālām bankām bija robežās no 8.4% līdz 75.1%.

18. attēls

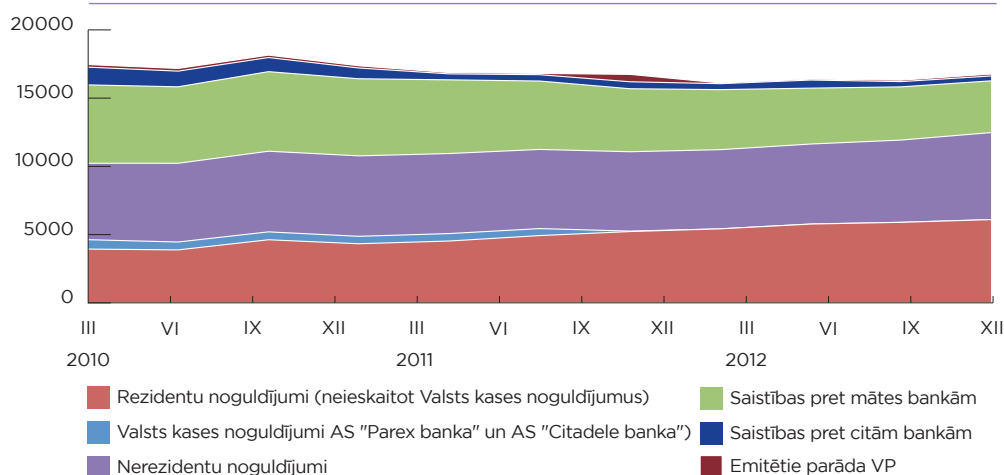
KPR izklide (% ,31.12.2012.)²⁷

Līdz ar kredītportfeļa sarukumu un piesaistīto noguldījumu pieaugumu samazinājās arī nepieciešamība pēc papildu finansējuma, un 2012. gadā banku piesaistītais finansējums no monetārajām finanšu iestādēm (turpmāk – MFI) turpināja sarukt (par 980 milj. latu jeb 19.1%), ko galvenokārt noteica dalībvalstu banku meitas banku un filiāļu no mātes bankām piesaistītā finansējuma sarukums (par 827 milj. latu) (sk. 19. att.).

19. attēls

Banku finansējuma avoti (milj. latu)²⁸

²⁷ Datu avots: banku publiskie ceturkšņa pārskati.

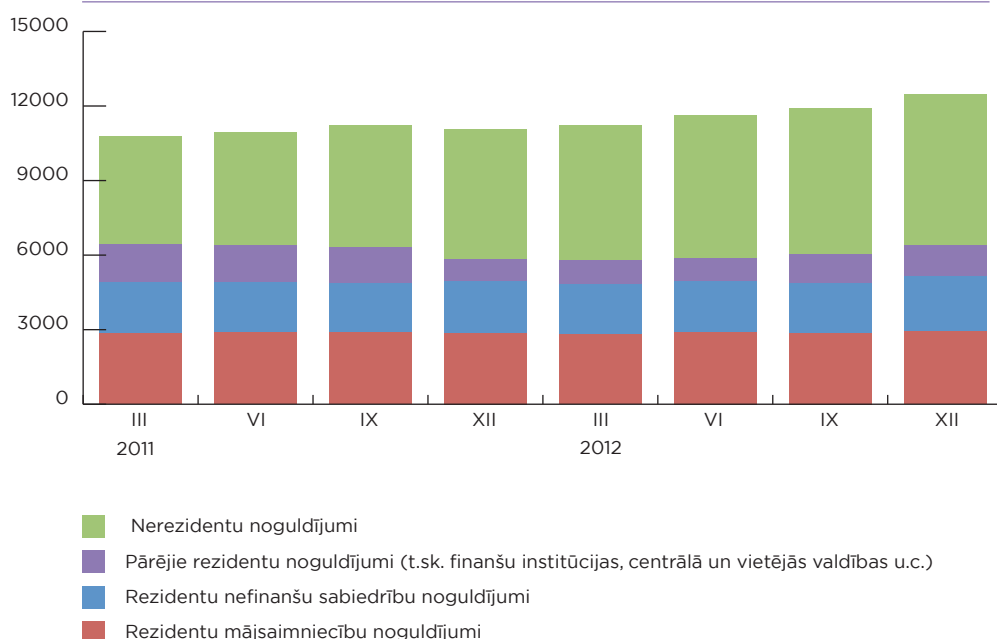
²⁸ Datu avots: Latvijas Banka, www.bank.lv

1. grupas banku finansējuma struktūrā joprojām dominēja rezidentu noguldījumi un no radniecīgajām MFI piesaistītais finansējums, savukārt 2. banku grupa, kuras banku darbība orientēta uz maksājumu pakalpojumu sniegšanu klientiem nerezidenti, savu darbību finansēja galvenokārt ar nerezidentu noguldījumiem, piesaistot vairāk nekā 80% no visiem nerezidentu noguldījumiem. Pieaugot rezidentu noguldījumiem, 1. banku grupas finansējuma struktūrā 2012. gada nogalē ar vairāk nekā 53% dominēja rezidentu noguldījumi (2011. gada beigās – 45%), bet, turpinot sarukt saistībām pret radniecīgajām MFI, to īpatsvars saruka līdz 34% (2011. gada beigās – 42%). Savukārt 2. banku grupas finansējuma struktūrā dominējošo lomu nostiprināja nerezidentu noguldījumi, to īpatsvaram gada laikā pieaugot līdz 85% (2011. gada beigās – 75%).

2012. gada beigās noguldījumu apmērs sasniedza 12.5 mljrd. latu (sk. 20. att.), gada laikā pieaugot par 12.7% jeb 1.4 mljrd. latu, t.sk. rezidentu noguldījumi – par 530 milj. latu (galvenokārt valdības, nefinanšu sabiedrību un māsaimniecību noguldījumi), savukārt nerezidentu noguldījumi palielinājās par 876 milj. latu (izslēdzot problēmbanku rādītājus, noguldījumi kopumā gada laikā pieauga par 1.6 mljrd. latu jeb 15.8%).

20. attēls

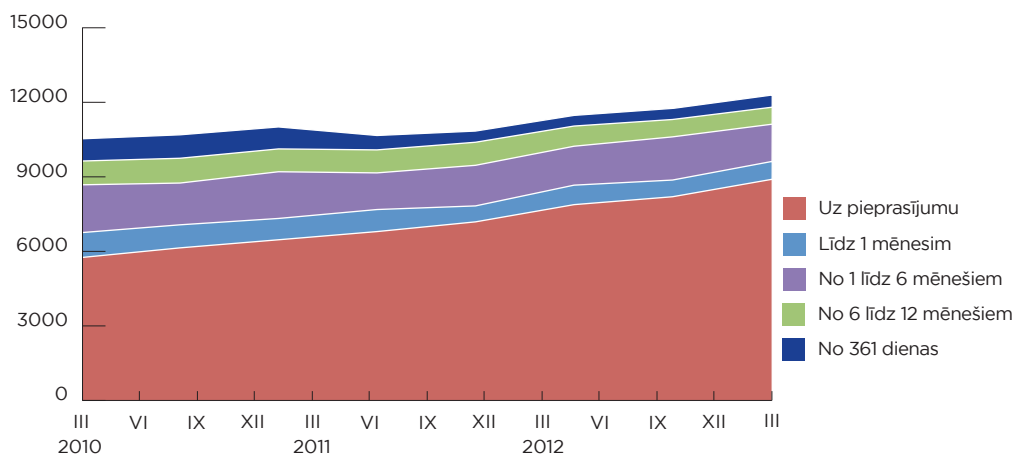
Banku piesaistīto noguldījumu dinamika (milj. latu)²⁸

Saglabājoties zemām noguldījumu procentu likmēm, 2012. gadā turpināja palielināties pieprasījuma noguldījumu daļa kopējos noguldījumos un šāda tendence bija novērojama gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumos. 2012. gada beigās pieprasījuma noguldījumu īpatsvars sasniedza 72.7% (2011. gada beigās – 64%), savukārt visu veidu termiņnoguldījumu īpatsvars samazinājās. Noguldījumu apmēra ziņā neliels pieaugums bija noguldījumiem ar termiņu no viena līdz sešiem mēnešiem (sk. 21. att.).

21. attēls

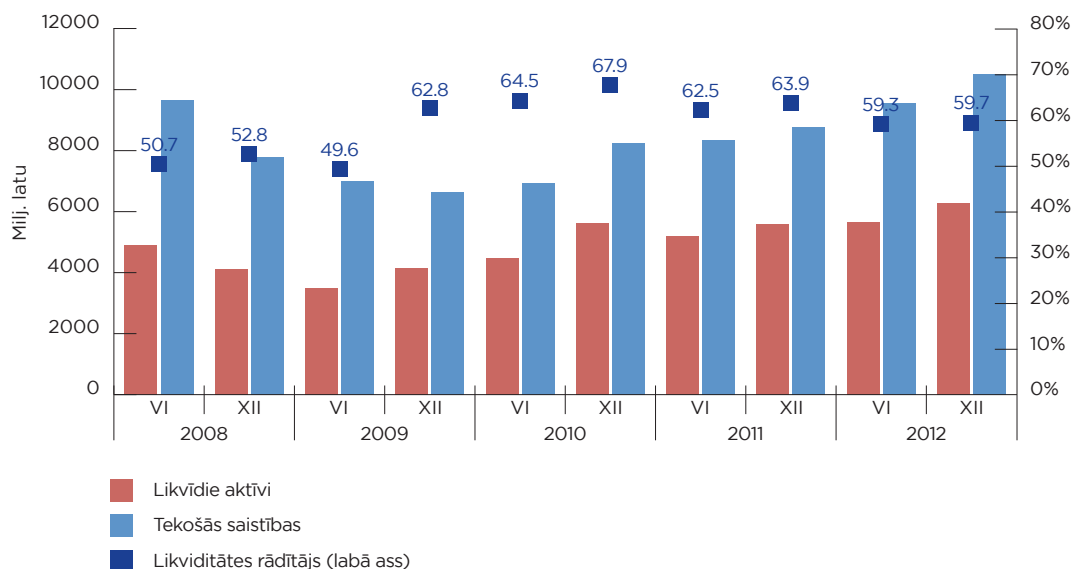
Noguldījumu termiņstruktūra (milj. latu, pēc atlikušā termiņa)²⁸

Banku sektora likviditātes risks saglabājās ierobežots – likvīdos aktīvus bankas uzturēja augstā līmenī un arī likviditātes rādītājs²⁹ bija augsts, t.i., decembra beigās – 59.7%, tādējādi gandrīz divkārt pārsniedzot noteikto minimālo prasību³⁰ (2011. gada beigās – 63.9%) (sk. 22. att.). Likviditātes rādītāja izkliede saglabājās plaša un atkarībā no banku biznesa modeļa bija robežās no 39.8% līdz 84.3%, savukārt sešām bankām tas pārsniedza pat 110%.

22. attēls

Likvīdie aktīvi, tekošās saistības un likviditātes rādītājs

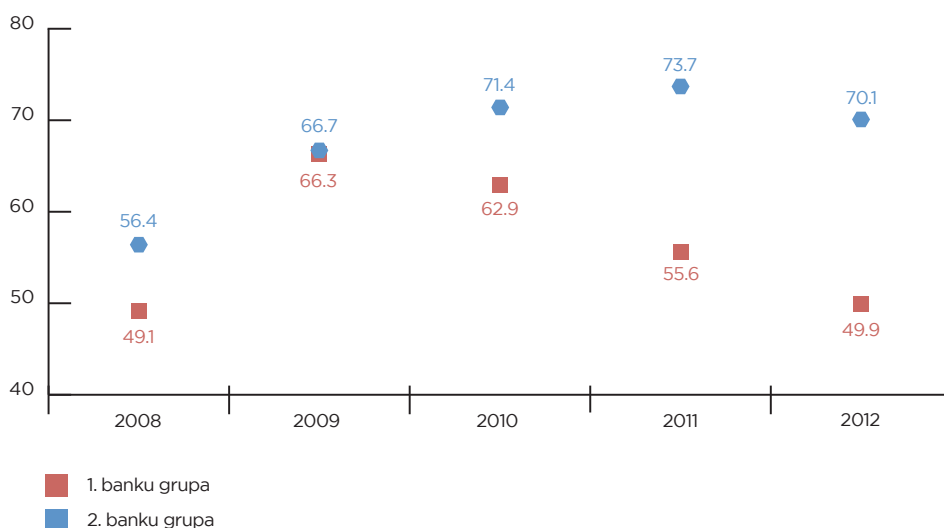
²⁹ Likvīdie aktīvi (nauda kasē; prasības pret Latvijas Banku un maksāspējīgām kredītiestādēm, kuru atlikušais termiņš nepārsniedz 30 dienu, un noguldījumi ar citu termiņu, ja līgumā paredzēta iespēja izņemt tos pirms noteiktā termiņa; ieguldījumi finanšu instrumentos, ja tiem ir pastāvīgs, neierobežots tirgus) nedrīkst būt mazāki par 30% no banku kārtējo saistību, kuru atlikušais termiņš nepārsniedz 30 dienu, kopsummas.

³⁰ Minimālā likviditātes prasība – 30%.

2012. gada laikā likvīdo aktīvu apmērs 1. grupas bankām pieauga tikai nedaudz (par 2%) – korespondējošajos kontos citās kredītiestādēs iepriekš akumulētos līdzekļus atsevišķas bankas izmantoja subordinēto ieguldījumu daļējai atmaksai, kā arī, aktivizējoties kreditēšanai, bankas piesaistītos līdzekļus arvien lielākā apmērā novirzīja jaunu kredītu izsniegšanai. Savukārt 2. grupas bankās līdz ar aktīvāku noguldījumu piesaisti likvīdo aktīvu apmērs auga straujāk (par 21%). Lai nodrošinātu norēķinu operāciju veikšanu klientiem, 2. grupas bankas savus līdzekļus lielā apmērā tur korespondējošos kontos citās kredītiestādēs, kā arī brīvos līdzekļus lielākā apmērā izvieto vērtspapīru portfeli, tādējādi uzturot likviditāti ievērojami augstākā līmenī (sk. 23. att.).

23. attēls

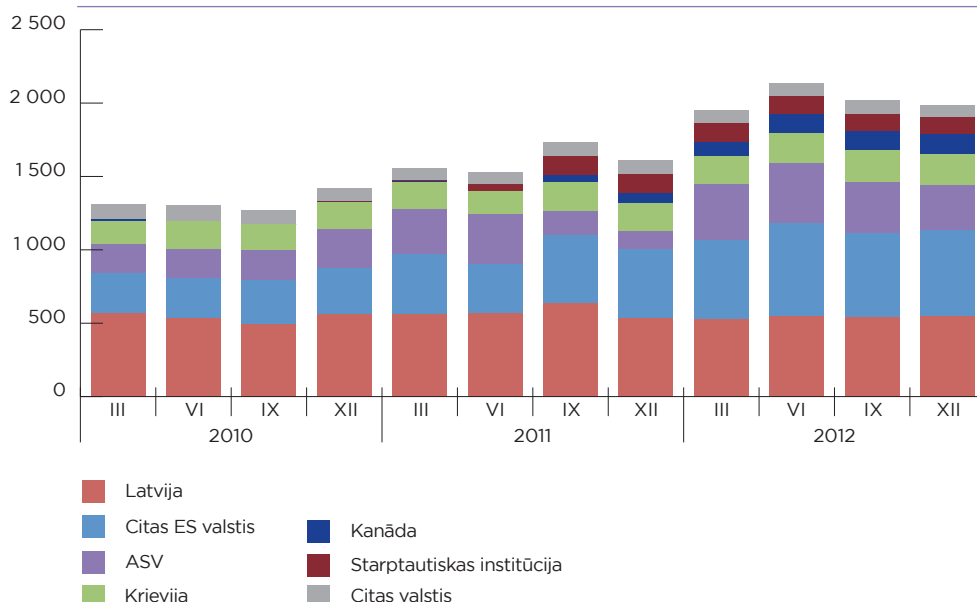
Likviditātes rādītāja dinamika banku grupu dalījumā (%),

Noguldījumu apmēra stabils pieaugums un kreditēšanas lēnā izaugsme sekmēja banku ieguldījumu vērtspapīros pieaugumu. Banku sektora vērtspapīru portfeļa apmērs 2012. gada laikā pieauga par vairāk nekā 20% jeb par gandrīz 370 milj. latu un decembra beigās sasniedza 2 mljrd. latu (sk. 24. att.). Aptuveni 30% visu ieguldījumu bija veikti Latvijas vērtspapīros (t.sk. 83% Latvijas valdības vērtspapīros) un vēl gandrīz trešdaļa bija ieguldīti pārējo ES dalībvalstu vērtspapīros – galvenokārt Vācijas, Nīderlandes, Zviedrijas un Lielbritānijas (sk. 25. att.). Savukārt ieguldījumi parādu krīzes skarto valstu vērtspapīros (Spānija, Itālija, Portugāle, Kipra, Grieķija un Īrija) kopā veidoja vien 0.9% no vērtspapīru portfeļa. Puse no banku sektora kopējā vērtspapīru portfeļa bija ieguldīta centrālo valdību vērtspapīros.

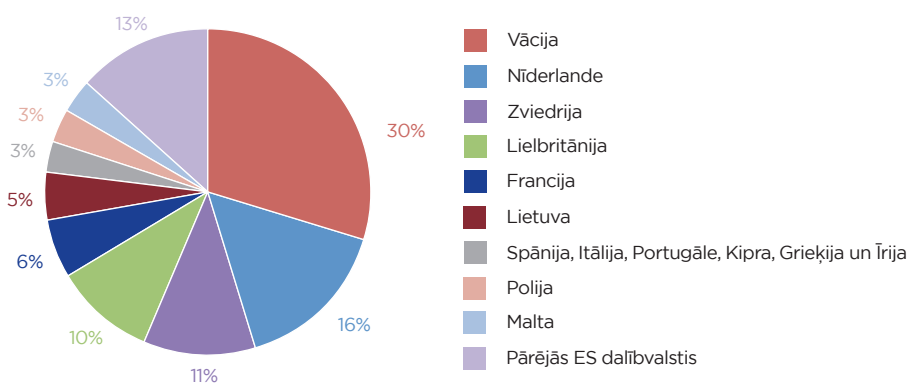
24. attēls

Vērtspapīru portfelis emitentu valstu dalījumā (milj. latu)²⁸

25. attēls

ES valstu emitentu dalījums (neiekļaujot Latviju, 31.12.2012.)²⁸

Kredītportfeļa dinamika 2012. gadā raksturojama kā mēģinājums lauzt četrus gadus ilgušo krituma tendenci – 2. un 3. ceturksnī pat tika fiksēts neliels kredītportfeļa pieaugums, tomēr šī tendence vēl neizrādījās noturīga³¹.

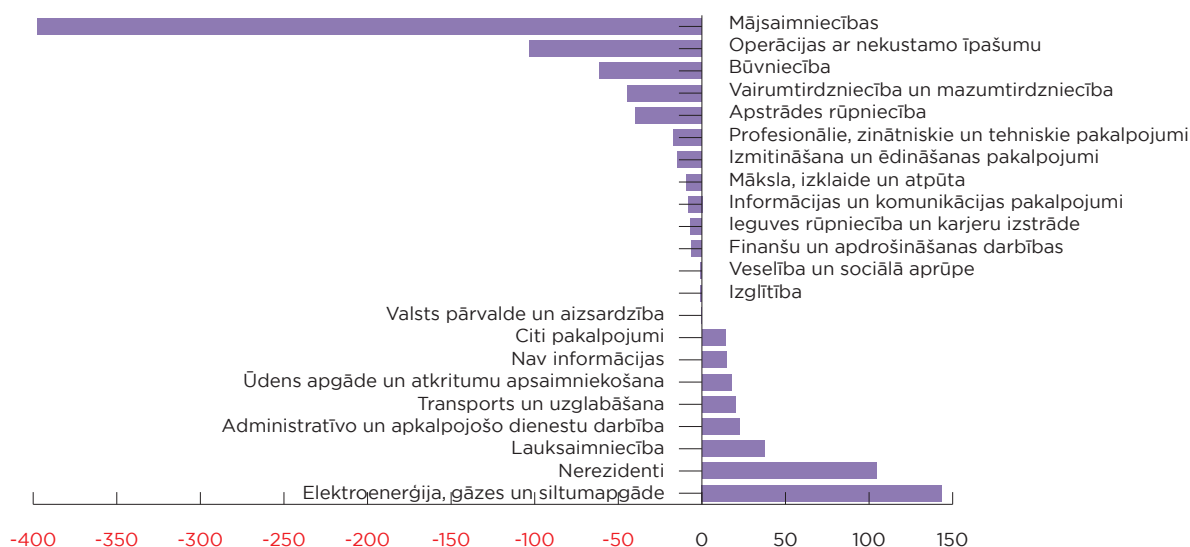
Bankas 2012. gadā no jauna izsniedza kredītus gandrīz 2 mljrd. latu apmērā (t.sk. 655 milj. latu – Latvijas uzņēmumu attīstībai, 286 milj. latu – Latvijas finanšu institūcijām, 184 milj. latu – rezidentu mājāsaimniecībām, savukārt 819 milj. latu – nerezidentiem), un tas bija par 28% vairāk nekā 2011. gadā. Pārskata gadā visvairāk tika kreditētas uz iekšējo patēriņu vērstās nozares – enerģētika (151 milj. latu), tirdzniecība (105 milj. latu), operācijas ar nekustamo īpašumu (70 milj. latu), tām sekoja uz eksportu orientētās nozares – lauksaimniecība (63 milj. latu) un apstrādes rūpniecība (58 milj. latu).

³¹ Datu salīdzināšanas nolūkā datus nav iekļautas problēmbankas.

Atmaksāto un norakstīto kredītu apmēram joprojām pārsniedzot jauno kredītu plūsmu, banku sektora kopējais kredītportfelis saruka arī 2012. gadā, tomēr līdz ar kreditēšanas aktivitātes pieaugumu tā sarukuma temps turpināja mazināties un gada laikā kredītportfelis kopumā samazinājās par 2.8%³¹. Kredītportfeļa samazinājumu galvenokārt ietekmēja tā sarukums ar nekustamo īpašumu saistītajās nozarēs, kurās pirmskrīzes gados bija vērojama īpaši strauja izaugsme, kā arī mājstaimniecību kredītportfeļa samazināšanās. Savukārt lielākais pieaugums bija enerģētikas nozarē, nerezidentiem izsniegtajos kredītos, kā arī lauksaimniecības nozarē (sk. 26. att.).

26. attēls

Kredītportfeļa izmaiņas 2012. gadā nozaru un aizņēmēju kategoriju dalījumā (milj. latu)³¹

2012. gadā rezidentu mājstaimniecībām izsniegto kredītu atlikums saruka par 8%, savukārt korporatīvajiem klientiem izsniegto kredītu atlikums saglabājās gandrīz 2011. gada beigu līmenī, samazinoties vien par 0.9%. Nerezidentu kredītportfelis 2012. gadā pieauga par 7.4%.

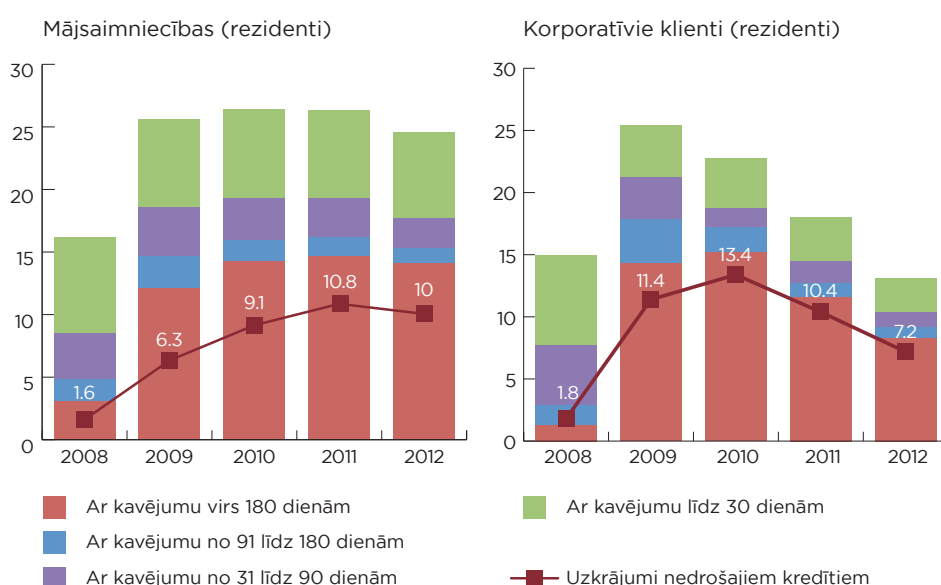
Lai gan 2012. gadā turpināja uzlaboties kredītportfeļa kvalitāte, kredītrisks joprojām saglabājās būtisks, īpaši mājstaimniecību segmentā. Kredītportfeļa kvalitātes uzlabojumus galvenokārt veicināja straujāka banku bilanču attīrīšana no sliktajiem kredītiem, kreditēšanas aktivitātes pieaugums, kā arī uzņēmumu maksātspējas uzlabošanās. Gada laikā turpināja sarukt ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars banku sektora kredītportfelī, 2012. gada beigās sasniedzot 11.1% (2011. gada beigās – 13.3% un 2010. gada beigās – 15.3%). 1. banku grupā šādu kredītu īpatsvars 2012. gada beigās bija 10.8%, savukārt 2. banku grupā – 12.8%.

Gada laikā mājstaimniecību kredītu kvalitāte būtiski nemainījās un, ņemot vērā augsto bezdarba un samērā zemo ienākumu līmeni, kredītrisks mājstaimniecību segmentā saglabājās augsts. Lai gan ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars mājstaimniecību kredītportfelī saruka no 16.2% 2011. gada beigās līdz 15.2% 2012. gada beigās (sk. 27. att.), tomēr šo uzlabojumu lielā mērā veicināja zaudēto kredītu norakstīšana, un daļai mājstaimniecību kredītu maksājumu disciplīna 2012. gadā pasliktinājās. Savukārt kopējais kavēto kredītu īpatsvars mājstaimniecību kredītportfelī gada laikā samazinājās no 26.3% līdz 24.5%, kas

atzīmējama kā pozitīva tendence, īpaši ņemot vērā būtisko komunālo maksājumu sloga palielinājumu. Mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu kvalitāte ir labāka nekā pārējiem mājsaimniecību kredītiem – ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars šajā kredītportfelī gada laikā samazinājās no 13.8% līdz 13.2%, savukārt kopējais kavēto kredītu īpatsvars saruka no 24.1% līdz 22.7%.

27. attēls

Kredīti rezidentiem ar maksājumu kavējumiem un izveidotie uzkrājumi,
(% no kredītportfeļa)³²

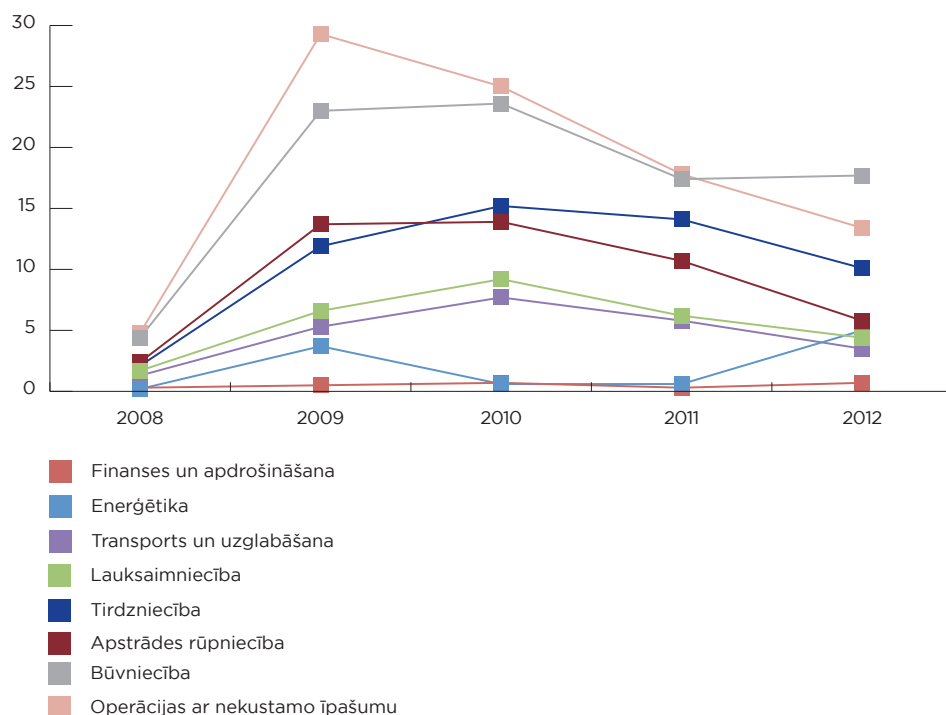
Saglabājoties tautsaimniecības izaugsmei un uzlabojoties uzņēmumu pelnītspējai, turpināja uzlaboties korporatīvo klientu kredītu kvalitāte. Ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars korporatīvo klientu kredītportfelī saruka no 12.7% 2011. gada beigās līdz 9.2% 2012. gada beigās, ko galvenokārt veicināja šādu kredītu apmēra sarukums ar nekustamo īpašumu saistītajās nozarēs, kas veido pusi no ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu apmēra samazinājuma korporatīvajā sektorā. Arī kopējais kavēto kredītu īpatsvars korporatīvajā sektorā saruka no 18.1% līdz 13.2%.

Gada laikā uzlabojumi bija vērojami gan uz eksportu orientētajās nozarēs (apstrādes rūpniecībā, transportā un lauksaimniecībā), gan arī uz iekšējo patēriņu vērstajās nozarēs (tirdzniecībā un operācijās ar nekustamo īpašumu) (sk. 28. att.). Ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars ar nekustamo īpašumu saistītajās nozarēs joprojām saglabājās ievērojami augstāks nekā pārējās nozarēs, un darbs ar šo nozaru sliktajiem kredītiem būs izaicinājums bankām arī 2013. gadā.

³² Datu salīdzināšanas nolūkā datos nav iekļautas problēmbankas.

28. attēls

Ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars (% no kredītportfeļa attiecīgajā nozarē)³³

Ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu īpatsvars nerezidentiem izsniegtajos kredītos gada laikā pieauga no 6.1% līdz 6.5%, tomēr šo kredītu kvalitāte joprojām saglabājās labāka nekā rezidentiem.

Lai gan pārstrukturēto un atgūšanas procesā esošo kredītu īpatsvars turpināja samazināties, tas joprojām saglabājās augsts. Gada laikā pārstrukturēto kredītu, kas ir nozīmīgs riska avots bankām, apmērs samazinājās par 21.6% un to īpatsvars banku sektora kopējā kredītportfelī saruka no 15.5% līdz 12.5%. Tajā pašā laikā samazinājās arī atgūšanas procesā esošo kredītu apmērs (par 20.2%) un īpatsvars (no 12.3% līdz 10.1%). Pārstrukturētie un atgūšanas procesā esošie kredīti galvenokārt koncentrējās ar nekustamo īpašumu saistītajos segmentos, un, ņemot vērā stabilizāciju nekustamā īpašuma tirgū, var apgalvot, ka no šiem kredītiem izrietošais kredītrisks gada laikā nepalielinājās.

2012. gadā pārstrukturēto kredītu kategorijā no jauna tika iekļauti kredīti 655 milj. latu apmērā, t.i., gandrīz par pusi mazāk nekā iepriekšējā gadā, un tas liecina, ka mazāk ir tādu aizņēmēju, kuriem pārskata gada laikā bija radušās grūtības ar kredītsaistību izpildi. Atgūšanas procesā esošo kredītu kategorijā 2012. gadā no jauna tika iekļauti kredīti 383 milj. latu apmērā jeb par 12.3% mazāk nekā 2011. gadā, kas arī liecina par situācijas uzlabošanos.

Pakāpeniski uzlabojoties kredītu kvalitātei, kā arī bankām norakstot zaudētos kredītus, banku izveidoto uzkrājumu nedrošajiem kredītiem atlikums 2012. gada laikā saruka par 20.6% un sasniedza 8% no banku kopējā kredītportfeļa gada beigās (2011. gada beigās – 9.8%). Izveidoto uzkrājumu apmēra attiecība pret ilgāk par 90 dienām kavēto kredītu apmēru saglabājās augsta un 2012. gada

³³ Datu salīdzināšanas nolūkā datus nav iekļautas problēmbankas.

NEREZIDENTU
APKALPOŠANA IR
LATVIJAS FINANŠU
SISTĒMAS BŪTISKA DAĻA
KOPŠ 90. GADU VIDUS

beigās sasniedza 71.7% (2011. gada beigās – 73.4%).

Bankas aktīvāk attīra bilances. 2012. gada laikā banku sektorā tika norakstīti kredīti 338 milj. latu apmērā (t.sk. rezidentu mājsaimniecībām – 136 milj. latu, rezidentu korporatīvajiem klientiem – 193 milj. latu, nerezidentiem – 9 milj. latu apmērā), t.i., par 11% vairāk nekā 2011. gadā.

NEREZIDENTU BIZNESS LATVIJAS BANKU SEKTORĀ

Latvijas banku sektoru var iedalīt divos segmentos – uz vietējo tirgu orientētās bankas un uz nerezidentu biznesu orientētās bankas, kas pamatā nodarbojas ar nerezidentu naudas plūsmas apkalpošanu. Nerezidentu apkalpošana ir Latvijas finanšu sistēmas būtiska daļa jau 20 gadus. Globālās finanšu krīzes ietekmē gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumi piedzīvojuši kritumu, taču jau kopš 2009. gada vidus atkal vērojams pakāpenisks pieaugums. 2012. gadā nerezidentu noguldījumi veidoja aptuveni pusi no banku sektora noguldījumiem (decembra beigās – 6.1 mljrd. latu jeb aptuveni 48.8%), līdzīgi kā jau kopš 2001. gada.

Nerezidentu biznesa attīstību Latvijā veicina vairāku faktoru kopums – ģeogrāfiskais izvietojums, dalība ES ar drošu un vairāk regulētu vidi, kā arī, no ārvalstu klientu viedokļa skatoties, iespēja saņemt pakalpojumus krievu valodā. Ne mazāk nozīmīgs faktors ir mūsu banku piedāvāto pakalpojumu kvalitāte par pieejamu cenu. Salīdzinot ar konkurējošām bankām citās ES valstīs, Latvijas banku piedāvātie pakalpojumi vērtējami kā moderni, jo klientiem tiek nodrošināta gan internetbanka, gan telefonbanka (24/7), kas ne vienmēr tiek piedāvāta citās valstīs.

NOGULDĪJUMU DINAMIKA

Jāuzsver, ka nerezidentu noguldījumi nav būtiski svārstīgāki par rezidentu noguldījumiem. Gada laikā kopš krīzes sākuma (neiekļaujot AS “Parx banka”) nerezidentu noguldījumi samazinājās par 20%, savukārt rezidentu noguldījumu apmērā samazinājums bija novērojams par 16% (neskaitot valdības un finanšu sektora noguldījumus). Nerezidentu noguldījumi sāka ieplūst atpakaļ Latvijā 2009. gada vidū, kad naudas plūsma sāka atjaunoties.

NEREZIDENTU BIZNESĀ LĪDZEKĻU IZVIETOJUMS

Uz nerezidentu biznesu orientētās bankas līdzekļus izvieto augsti likvīdos aktīvos. Lai arī nedaudz vairāk kā 80% no visiem nerezidentu noguldījumiem ir noguldījumi uz pieprasījumu, tomēr arī likvīdo līdzekļu apmērs (aktīvi ar atlikušo termiņu līdz 30 dienām un likvīdie vērtspapīri) šīm bankām tiek uzturēts ļoti augsts – vidēji 50% no kopējiem aktīviem. Turklāt uz nerezidentu biznesu orientētās bankas mazākā mērā iesaistās kredīvēšanā – kredītportfeļa attiecība pret aktīviem ir aptuveni divreiz mazāka nekā parasti universālajām kredītiestādēm (pilna servisa kredītiestādēm).

GALVENIE NEREZIDENTU BIZNESĀ APKALPOŠANAS IEGUVUMI

No finanšu pakalpojumu eksporta ar augstu pievienoto vērtību identificējama virkne ieguvumu, proti, vērojama maksājumu bilances uzlabošanās, nodokļu ieņēmumi, kā arī tiek nodrošinātas kvalitatīvas darbavietas ar augstu pievienoto vērtību. Finanšu sektora nerezidentu biznesa apkalpošanas ietekme uz Latvijas

tautsaimniecību vērtējama aptuveni 1.7% apmērā no IKP saskaņā ar *KPMG* 2011. gadā veikto pētījumu.

AR NEREZIDENTU BIZNESU SAISTĪTIE RISKI

No uzraudzības viedokļa FKTK ir svarīgi, lai bankas, kas orientējas uz nerezidentu biznesu, apzinās iespējamos riskus un veic pasākumus to mazināšanai. Kā galvenie bankas riski, iesaistoties darījumos ar klientiem nerezidentiem, jāmin valsts, juridiskais un reputācijas risks. Jāņem vērā arī nerezidentu noguldījumu kā finansējuma avota iespējamā apsūkšana. Jāuzsver, ka, piesaistot nerezidentu līdzekļus, risks, ka banka var tikt iesaistīta darījumos, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, ir salīdzinoši lielāks. Līdz ar to bankām šādiem klientiem ir jāvelta lielāka uzmanība (piemēram, jāiegūst vairāk informācijas gan par klientu, gan tā veiktajiem darījumiem). Latvijā ir ieviesti starptautiskajiem standartiem atbilstoši tiesību akti, kas ir vērsti uz visu veidu risku ierobežošanu, t.sk. ar nerezidentu biznesu saistīto risku ierobežošanu.

KOOPERATĪVO KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU DARBĪBA

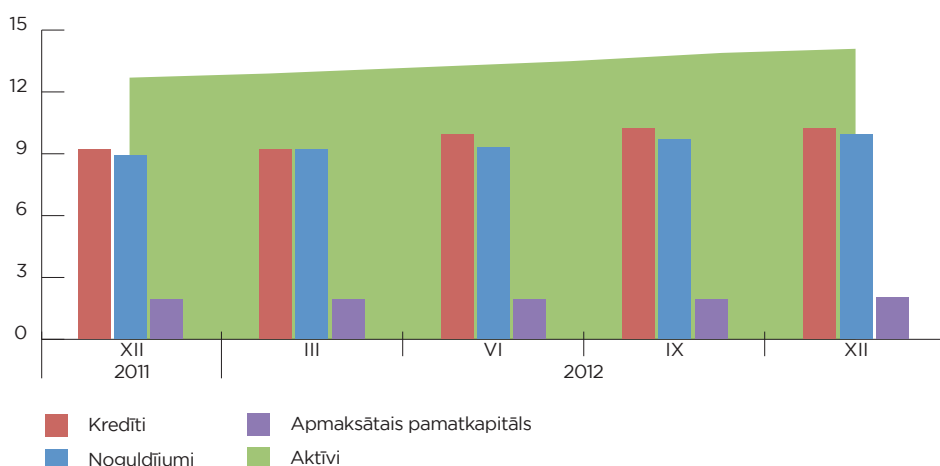
2012. gada beigās Latvijā darbojās 33 kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības, un gada laikā tās kopā nopelnīja 160 tūkst. latu jeb par 23% vairāk nekā iepriekšējā gadā, kad peļņa sasniedza 130 tūkst. latu. Krājaizdevu sabiedrību gūtās peļņas pieaugumu 2012. gadā nodrošināja gan augošais kredītportfelis, līdz ar ko auga arī procentu ienākumi no kredītiem (par 5%), gan arī komisijas naudas ienākumu pieaugums (par 10%), savukārt zemo procentu likmju ietekmē mazinājās procentu izdevumi par piesaistītajiem līdzekļiem (par 8%).

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību KPR saglabājās augsts un decembra beigās bija 20.1% (2011. gada beigās – 20.1%) (noteiktā minimālā kapitāla pietiekamības prasība ir 10%).

Lielākais sabiedrību piesaistīto līdzekļu avots ir biedru noguldījumi, un to atlikums 2012. gada laikā pieauga par 12%, decembra beigās sasniedzot 9.9 milj. latu. Galvenais sabiedrību darbības virziens ir savu biedru kreditēšana – biedriem izsniegto kredītu atlikums 2012. gada laikā palielinājās par 11.7% un decembra beigās bija 10.2 milj. latu (sk. 29. att.).

29. attēls

Krājaizdevu sabiedrību aktīvi, kredīti, noguldījumi un apmaksātais pamatkapitāls (milj. latu)

Lai gan bezdarba līmenis Latvijā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bija nedaudz mazinājies (izņemot Latgali), tomēr tas saglabājās augstā līmenī, kas ietekmēja arī krājaizdevu sabiedrību kredītportfeļa kvalitāti. Par 22% pieauga tā kredītportfeļa daļa, kas bija novērtēta kā uzraugāmā, un, lai gan ienākumus nenesošo kredītu apmērs kopumā (t.i., zemstandarta, šaubīgie un zaudētie kredīti) gada laikā samazinājās (par 7.7%), tomēr zaudēto kredītu apmērs pieauga (par 48%). 2012. gada beigās 64% no sabiedrību kredītportfeļa bija novērtēti kā standarta, 29.3% – kā uzraugāmie un 6.7% – kā ieņēmumus nenesošie kredīti (2011. gada beigās attiecīgi 65%, 26.8% un 8.1%). Nedrošiem parādiem izveidoto uzkrājumu apmērs gada laikā turpināja augt (par 27%) un decembra beigās veidoja 7.9% no kopējā sabiedrību kredītportfeļa (2011. gada beigās – 7%).

APDROŠINĀTĀJU DARBĪBA

TURPINOTIES
TAUTSAIMNIECĪBAS
ATTĪSTĪBAI,
APDROŠINĀŠANAS TIRGŪ
SAGLABĀJĀS MĒRENA
IZAUGSME

2012. gada beigās Latvijā darbojās deviņas apdrošināšanas sabiedrības (divas dzīvības apdrošināšanas un septiņas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības), kā arī 13 ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāles (piecas dzīvības apdrošināšanas un astoņas nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāles).

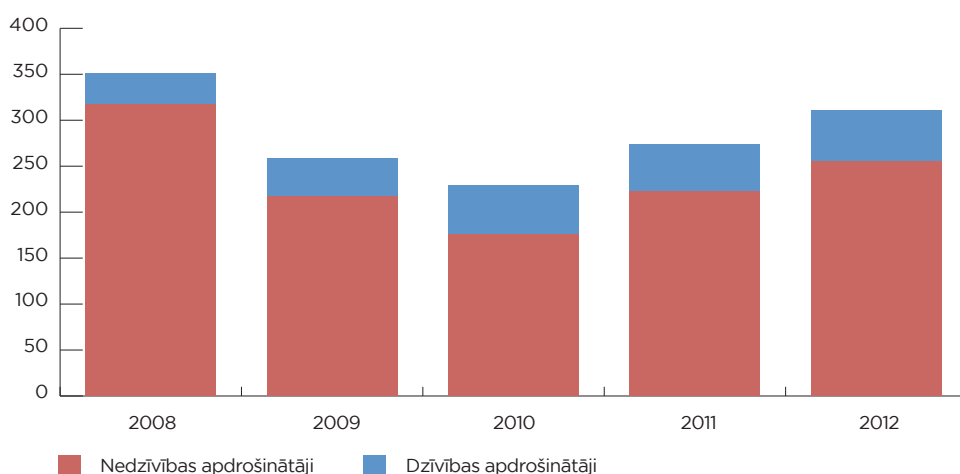
Trīs nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības (AAS "Gjensidige Baltic", AAS "Balta", AAS "ERGO Latvija") ir ES dalībvalstu apdrošināšanas sabiedrību meitas sabiedrības, un šo apdrošināšanas sabiedrību tirgus daļa kopējās parakstītajās apdrošināšanas prēmijās 2012. gada beigās bija 36.1% (2011. gada beigās – 39.7%).

Turpinoties tautsaimniecības attīstībai, arī apdrošināšanas tirgū saglabājas mērena izaugsme. Parakstīto bruto prēmiju pieaugums bija visiem lielākajiem apdrošināšanas veidiem, t.sk. pieaugums turpinājās arī brīvprātīgos apdrošināšanas veidos.

Pārskata gadā apdrošinātāju (apdrošināšanas sabiedrību un ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu) parakstīto bruto prēmiju apmērs, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 13% un sasniedza 314 milj. latu (t.sk. ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību filiāļu parakstītās bruto prēmijas pieauga par 27.7% un sasniedza 65. milj. latu jeb 21% no kopējām parakstītajām prēmijām) (sk. 30. att.), savukārt izmaksāto bruto atlīdzību apmērs pieauga par 8.6% un bija 169 milj. latu.

30. attēls

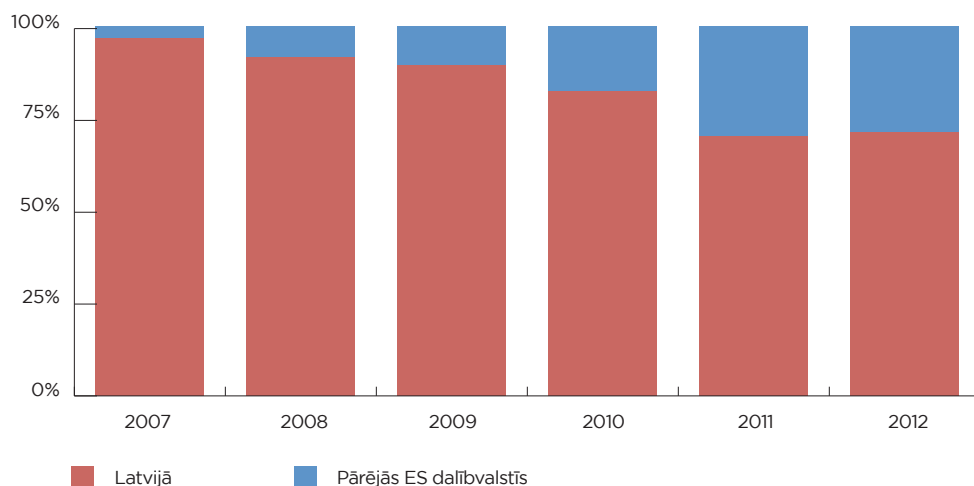
Parakstīto prēmiju dinamika dzīvības un nedzīvības apdrošinātāju dalījumā (milj. latu)

No kopējā parakstīto bruto prēmiju apmēra lielākā daļa jeb 68% bija Latvijā parakstītās bruto prēmijas (sk. 31. att.), pārējās bruto parakstītās prēmijas apdrošinātāji bija parakstījuši, sniedzot pakalpojumus citās ES dalībvalstīs (Francijā, Igaunijā, Lietuvā, Lielbritānijā, Polijā, Spānijā un Vācijā), t.sk. lielākais prēmiju īpatsvars bija par sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu un par sauszemes transporta apdrošināšanu (attiecīgi 56% un 12%).

31. attēls

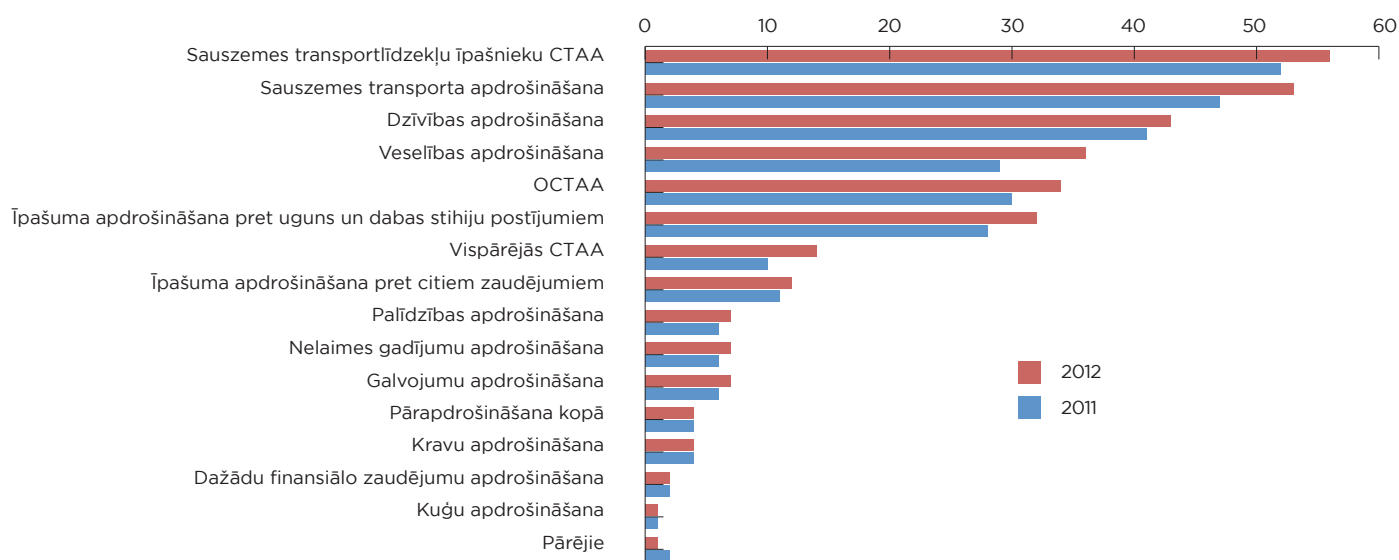
Latvijā un pārējās ES dalībvalstīs parakstīto prēmiju sadalījums

Straujākais parakstīto bruto prēmiju pieaugums bija veselības apdrošināšanas tirgū, kurā atgriezies valsts sektora pieprasījums. Salīdzinot ar 2011. gadu, pārskata gadā veselības apdrošināšanā bruto parakstīto prēmiju apmērs pieauga par 7.1 milj. latu (sk. 32. att.). Tajā pašā laikā palielinājās arī bruto parakstītās prēmijas sauszemes transporta apdrošināšanā (par 6.1 milj. latu) un sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā (par 4.2 milj. latu). Savukārt lielākais samazinājums bruto parakstītajās prēmijās bija dažādu finansiālo zaudējumu apdrošināšanā (mīnus 0.7 milj. latu).

32. attēls

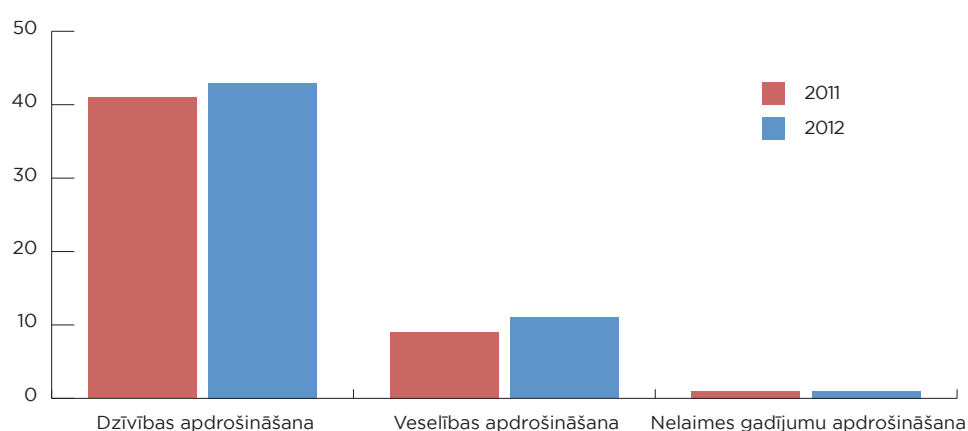
Parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā (milj. latu)

Dzīvības apdrošinātāju (dzīvības apdrošināšanas sabiedrību un dalībvalstu dzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāļu) 2012. gadā parakstīto bruto prēmiju apmērs, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 7.7% (sk. 33. att.) un sasniedza 55 milj. latu (t.sk. dzīvības apdrošināšanas sabiedrību – 24.5 milj. latu). Izmaksāto bruto atlīdzību apmērs tajā pašā laikā palielinājās par 13% un sasniedza 32.3 milj. latu.

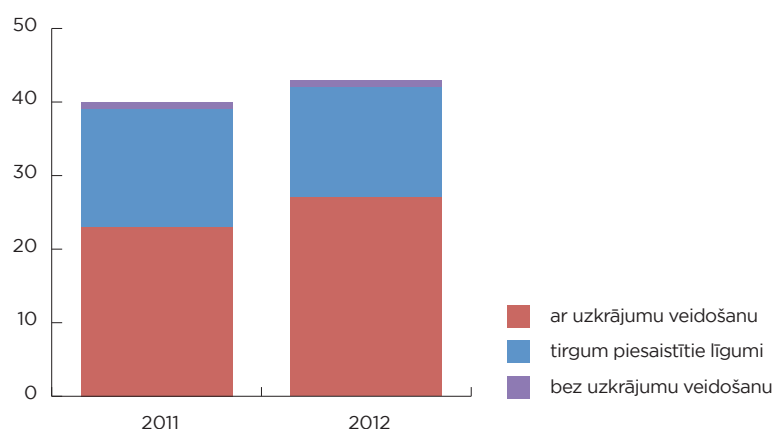
33. attēls

Dzīvības apdrošinātāju parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā (milj. latu)

34. attēls

Parakstītās prēmijas dzīvības apdrošināšanas produktu dalījumā (milj. latu)

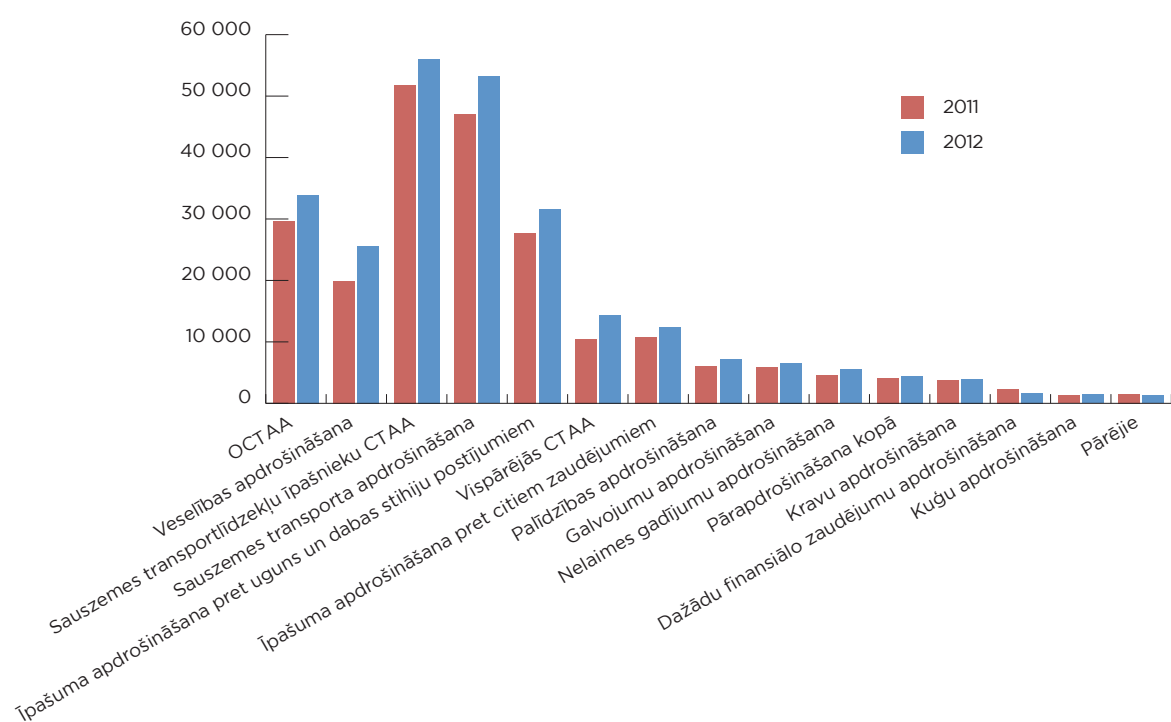

2012. gadā dzīvības apdrošinātāju parakstīto bruto prēmiju portfeļa struktūra būtiski nemainījās (sk. 34. att.). Dzīvības apdrošināšanas produktu bruto prēmiju īpatsvars parakstīto prēmiju portfeli sasniedza 77.7%. No dzīvības apdrošināšanā parakstītajām bruto prēmijām lielāko īpatsvaru veidoja apdrošināšanas produkti ar uzkrājumu veidošanu (63%) un prēmijas par tirgum piesaistītajiem līgumiem (34%).

Nedzīvības apdrošinātāju (nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību un dalībvalstu nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību filiāļu) 2012. gadā parakstīto bruto prēmiju apmērs, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 14.2% un sasniedza 259 milj. latu (t.sk. nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību – 224 milj. latu), savukārt izmaksāto bruto atlīdzību apmērs pieauga par 7.7% un sasniedza 136.4 milj. latu (sk. 35. att.).

35. attēls

Nedzīvības apdrošinātāju parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā (tūkst. latu)

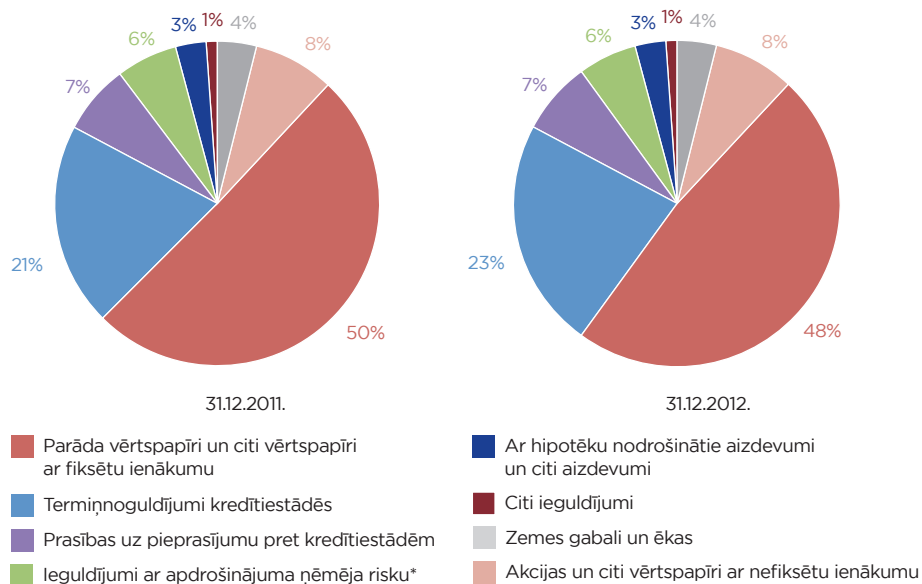

Salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, parakstīto bruto prēmiju pieaugums bija visos lielākajos apdrošināšanas veidos un apdrošināšanas veidu struktūra būtiski nemainījās, t.sk. sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā bija 21.6%, sauszemes transporta apdrošināšanā – 21%, obligātajā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā –13%, īpašuma apdrošināšanā pret uguns un dabas stihiju postījumiem – 12% un veselības apdrošināšanā – 10% (2011. gadā attiecīgi 23%, 21%, 13%, 12%, 9%).

Apdrošināšanas sabiedrību kopējie ieguldījumi 2012. gada laikā palielinājās par 9.2% un gada beigās sasniedza 315 milj. latu. Apdrošināšanas sabiedrībām aizvien turpinot konservatīvu ieguldījumu politiku, lielākie ieguldījumi joprojām bija parāda vērtspapīros un citos vērtspapīros ar fiksētu ienākumu (152 milj. latu) un termiņnoguldījumos kredītiestādēs (74 milj. latu), t.i., attiecīgi 48% un 23% no apdrošināšanas sabiedrību ieguldījumiem (sk. 36. att.).

36. attēls

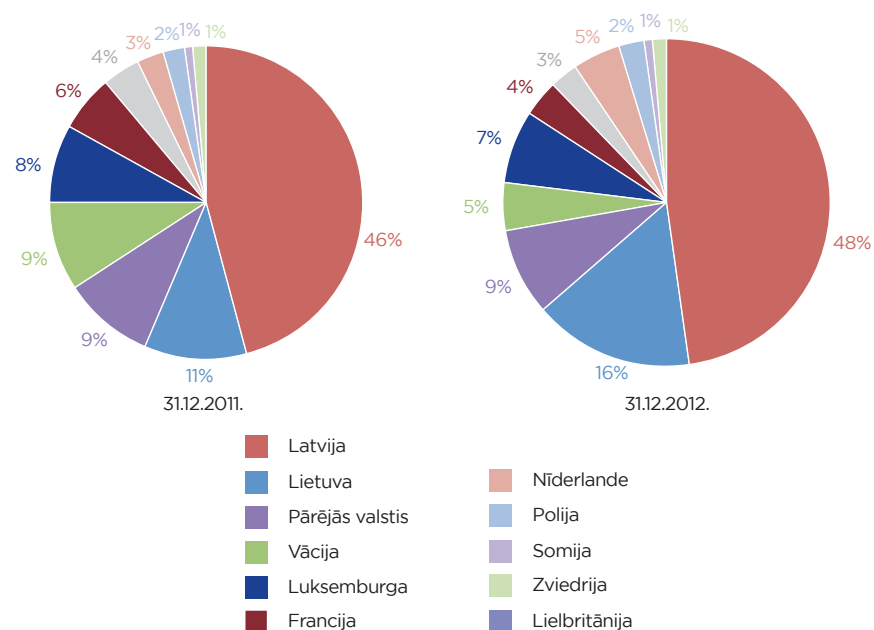
Apdrošināšanas sabiedrību ieguldījumu struktūra

Apdrošināšanas sabiedrību ieguldījumu apmērs Latvijā pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 14% un gada beigās sasniedza 150 milj. latu jeb 48% no kopējiem ieguldījumiem (sk. 37. att.). Pārējās ES valstīs bija ieguldīti 50% no kopējiem ieguldījumiem jeb 157 milj. latu (t.sk. Lietuvā – 50 milj. latu, Vācijā – 15 milj. latu, Luksemburgā – 22 milj. latu un Francijā – 11 milj. latu).

37. attēls

Apdrošināšanas sabiedrību ieguldījumu struktūra valstu dalījumā

Kopš gada sākuma apdrošināšanas sabiedrību ienākumi no ieguldījumiem saglabāja augošu tendenci un nodrošināja apdrošināšanas sabiedrībām 2012. gadā stabilu ienesīgumu. Dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām ieguldījumu vidējais gada ienesīgums sasniedza 7.7% (2011. gadā – mīnus 7.9%), savukārt nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 3.9% (2011. gadā – 2.7%).

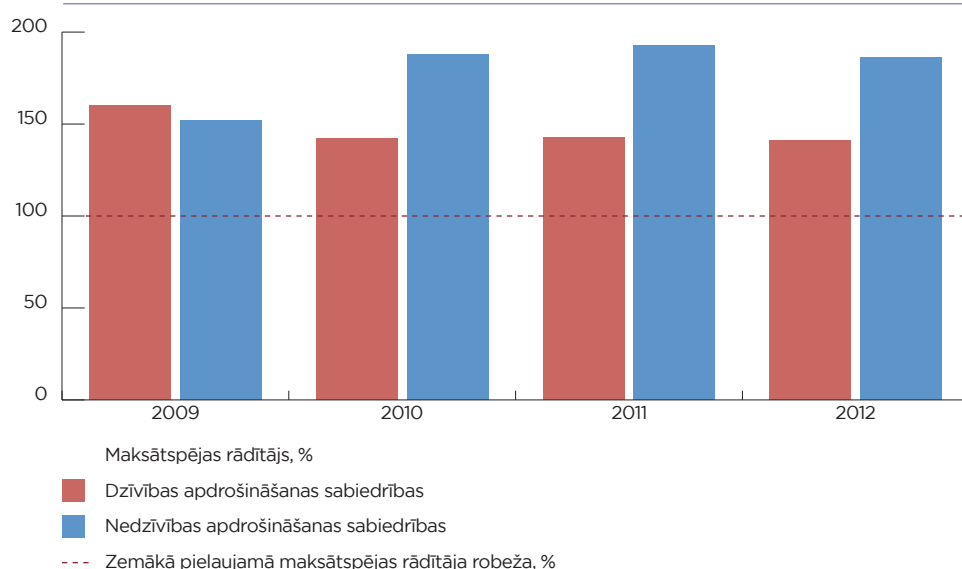
2012. gadā apdrošināšanas sabiedrības kopumā nopelnīja 10.2 milj. latu, t.sk. dzīvības apdrošināšanas sabiedrības – gandrīz 2.9 milj. latu, savukārt nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības – 7.4 milj. latu (ar peļņu strādāja sešas no deviņām sabiedrībām).

Pārskata gadā apdrošināšanas sabiedrībām peļņu nesoša galvenokārt bija sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (4.5 milj. latu) un vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (3.5 milj. latu), savukārt zaudējumus galvenokārt radīja īpašuma apdrošināšana pret uguns un dabas stihiju postījumiem (mīnus 3.5 milj. latu), obligātā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (mīnus 1.9 milj. latu), sauszemes transporta apdrošināšana (mīnus 0.9 milj. latu), kā arī veselības apdrošināšana (mīnus 0.6 milj. latu).

Apdrošināšanas sabiedrībām maksātspējas prasības izpildes rādītājs³⁴ saglabājās augstā līmenī, un gada beigās dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām tas bija 141%, nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 186% (2011. gada beigās – attiecīgi 100% un 193%) (sk. 38. att.).

38. attēls

Apdrošināšanas sabiedrību maksātspējas rādītājs (%)

³⁴ Raksturo apdrošināšanas sabiedrības rīcībā esošo pašu līdzekļu apmēru attiecībā pret maksātspējas normu; zemākā pieļaujamā šā rādītāja robeža ir 100%.

PENSIJU SISTĒMAS OTRĀ UN TREŠĀ LĪMEŅA DARBĪBA

LĪDZ 2012. GADA BEIGĀM
DALĪBNIEKU SKAITS
PRIVĀTAJOS PENSIJU
PLĀNOS SASNIEDZA
207 523 PERSONAS

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS LĪDZEKĻU PĀRVALDĪŠANA (OTRAIS PENSIJU LĪMENIS)

2012. gada beigās valsts fondēto pensiju (pensiju sistēmas otrā līmeņa) līdzekļus pārvaldīja astoņas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, piedāvājot 26 ieguldījumu plānus.

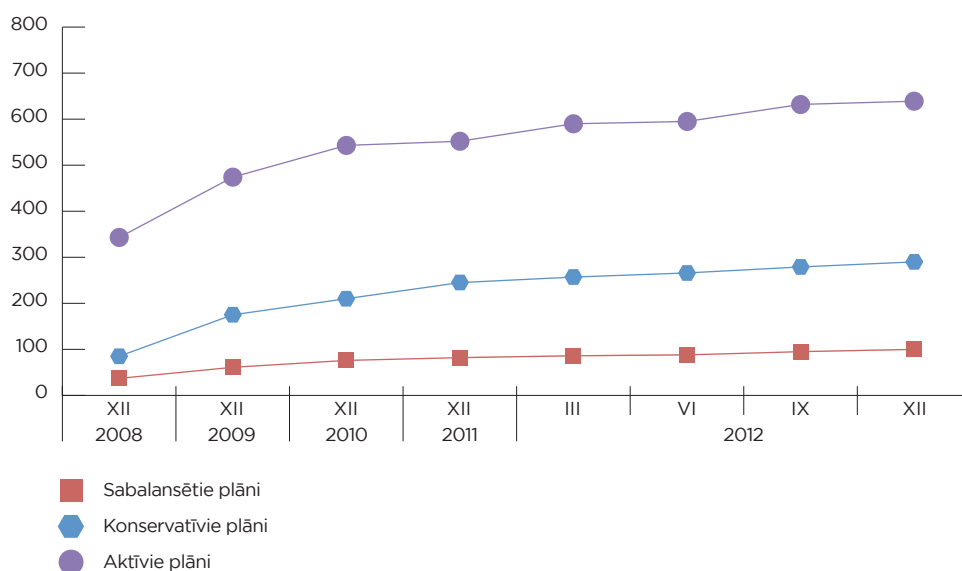
Pārskata gadā saglabājies stabils VFPS dalībnieku pieaugums (vidēji 1% ceturksnī), un līdz 2012. gada beigām VFPS otrajam līmenim bija pievienojušies 1 194 100³⁵ dalībnieki, t.sk. 58.6% bija pievienojušies obligātā kārtā³⁶.

2012. gada beigās valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plānu uzkrātais pensiju kapitāls pirmo reizi pārsniedza 1 mljrd. latu (t.i., bija pieaudzis par 17.2% salīdzinājumā ar 2011. gada beigām).

VFPS līdzekļu ieguldījumu plānu aktīvu apmērs pārskata gadā palielinājās par 17% un 2012. gada beigās sasniedza 1.03 mljrd. latu. No ieguldījumu plānu kopējiem aktīviem 62% veidoja aktīvie ieguldījumu plāni, 28% – konservatīvie ieguldījumu plāni un 10% – sabalansētie ieguldījumu plāni (sk. 39. att.).

39. attēls

Ieguldījumu plānu aktīvu dinamika (milj. latu)

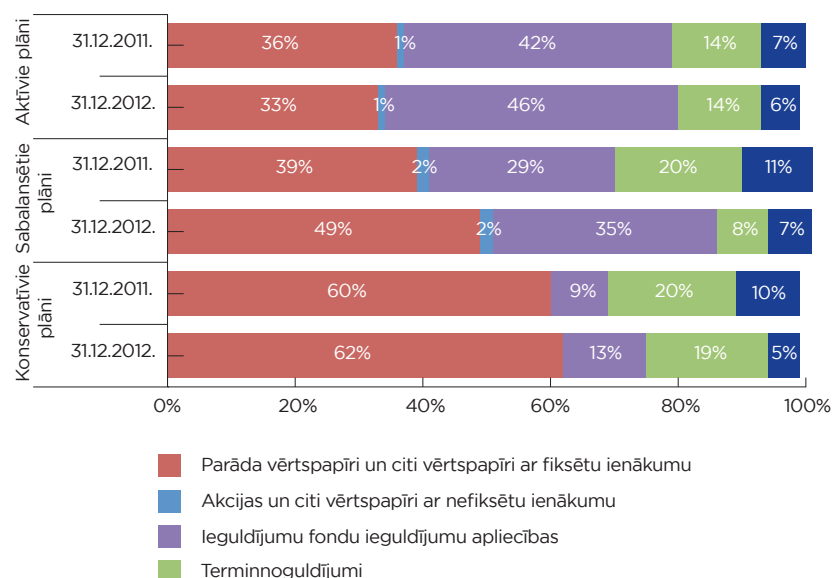
Aktīvo ieguldījumu plānu ieguldījumu struktūrā gandrīz pusi veidoja ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības (46%), savukārt 62% no konservatīvo plānu un 49% no sabalansēto plānu līdzekļiem bija ieguldīti parāda vērtspapīros un citos vērtspapīros ar fiksētu ienākumu (sk. 40. att.).

³⁵ Izmantota Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras apkopotā informācija par valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekiem un sadalījums ieguldījumu plānu veidos (konservatīvie plāni ar zemu ieguldījumu risku, savukārt aktīvie un sabalansētie plāni ar augstu ieguldījumu risku, kas vairāk pakļauti tirgus svārstībām).

³⁶ Visas personas, kas dzimušas pēc 1971. gada 1. jūlija un tiek reģistrētas valsts pensiju apdrošināšanai, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra reģistrē par shēmas dalībniekiem obligātā kārtā.

40. attēls

Ieguldījumu plānu ieguldījumu portfeļa struktūra finanšu instrumentu dalījumā

VFPS līdzekļu ieguldījumu plānu Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā pieauga par 5.5% un 2012. gada beigās sasniedza 485.6 milj. latu jeb 47.2% no kopējiem ieguldījumiem (t.sk. 54% no visiem Latvijā veiktajiem ieguldījumiem veidoja aktīvo plānu līdzekļi, 37% – konservatīvo plānu līdzekļi un 9% – sabalansēto plānu līdzekļi). No visiem ieguldījumiem ārvalstīs 505.7 milj. latu jeb 93.2% veidoja ieguldījumi pārējās ES valstīs, t.sk. lielākie ieguldījumi bija veikti Luksemburgā – 179.2 milj. latu, Īrijā – 76.6 milj. latu un Francijā – 51 milj. latu.

Gada laikā turpināja uzlaboties VFPS līdzekļu ieguldījumu plānu vidējais ienesīgums un sasniedza 9% (2011. gadā – mīnus 2%) – pieaugumu nodrošināja gan Latvijas valsts obligāciju tirgus augstais ienesīgums, gan arī labvēlīgās tendences pasaules obligāciju un akciju tirgos. Visi ieguldījumu plāni darbojās ar pozitīvu ienesīgumu (individuāliem plāniem ienesīgums bija robežās no 0.7% līdz 11.5%).

Ieguldījumu plānu pārvaldīšanas izdevumi arī 2012. gadā veidoja 1.5% no ieguldījumu plānu vidējiem neto aktīviem, attiecīgi konservatīvajiem plāniem – 1.2%, sabalansētajiem plāniem – 1.5% un aktīvajiem plāniem – 1.7%.

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI (TREŠAIS PENSIJU LĪMENIS)

2012. gada beigās Latvijā darbojās septiņi privātie pensiju fondi (seši atklātie un viens slēgtais pensiju fonds) un tie kopumā piedāvāja 19 pensiju plānus.

Privātie pensiju fondi 2012. gadā kopumā nopelnīja 163.9 tūkst. latu³⁷ (t.sk. ar peļņu darbojās četri privātie pensiju fondi), t.i., vairāk nekā trīs reizes lielāku summu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. 2012. gadā pensiju fondu aktīvu apmērs pieauga par 8.8% un decembra beigās sasniedza 2 milj. latu.

Līdz 2012. gada beigām dalībnieku skaits privātajos pensiju plānos sasniedza

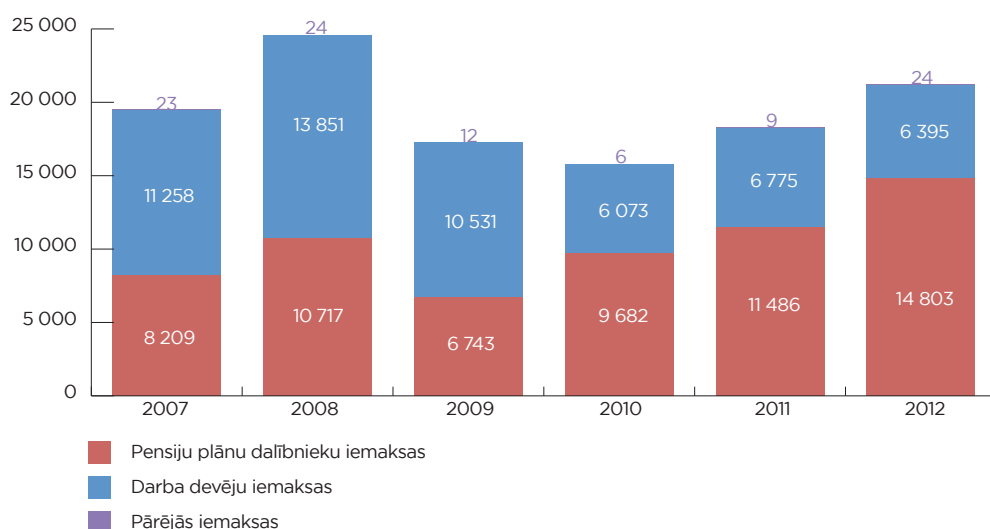
³⁷ Saskaņā ar likuma "Par privātajiem pensiju fondiem" prasībām ienākumu pārsniegums pār izdevumiem ir pilnībā ieskaitāms pensiju plānu dalībnieku individuālajos kontos.

207 523, t.i., bija par 8.9 tūkst. (jeb 4.5%) vairāk nekā 2011. gada beigās (t.i., 19.8% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem³⁸). No pensiju plānu dalībnieku kopskaita 50.9% pēdējos 12 mēnešos bija veikuši vai par viņiem bija veiktas iemaksas, 23.9% bija pasīvie dalībnieki, kuri turpināja dalību pensiju plānā, neveicot iemaksas, savukārt 25.2% bija pensiju plānā noteikto pensijas vecumu sasnieguši dalībnieki, kuri vairs neveica iemaksas, bet turpināja dalību pensiju plānā, saņemot uzkrāto pensijas kapitālu pa daļām.

Lai gan turpinājās sekmīga Latvijas tautsaimniecības attīstība, tomēr iedzīvotāju maksātspēja uzlabojās ļoti lēni. Lielākās iemaksas pensiju plānos tika veiktas gada pēdējā ceturksnī, un kopumā 2012. gada iemaksas pensiju plānos salīdzinājumā ar 2011. gadu pieauga par 16.2% (t.sk. individuālo pensiju plānu dalībnieku iemaksu apmērs pieauga par 28.9%, bet darba devēju iemaksu apmērs saruka par 5.6%). Gada laikā pensiju plānos kopumā bija iemaksāti 21.2 milj. latu (sk. 41. att.).

41. attēls

Iemaksas pensiju plānos (tūkst. latu)

Savukārt no pensiju plānu kapitāla tika izmaksāti 8 milj. latu jeb par 21% vairāk nekā iepriekšējā gadā, t.sk. lielākā daļa jeb 98% tika izmaksāti sakarā ar plānu dalībnieku pensijas vecuma iestāšanos, bet 2% – sakarā ar pensiju plāna dalībnieka nāvi.

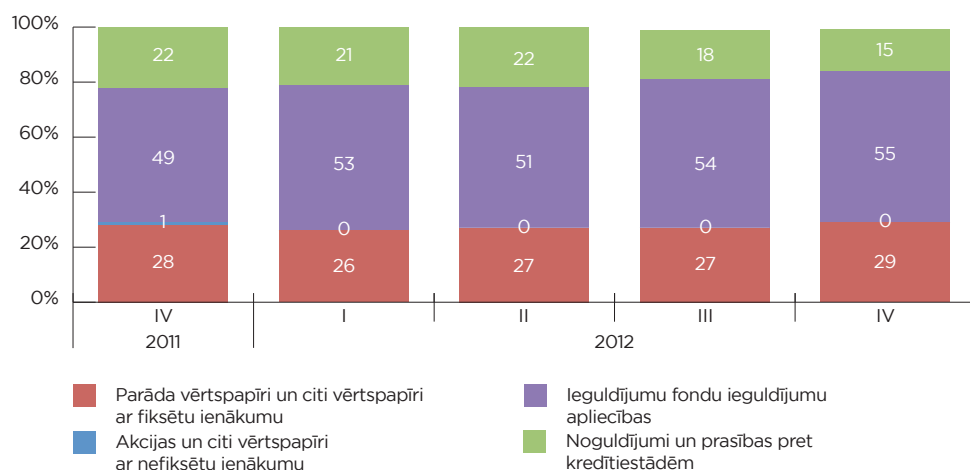
Pensiju plānos uzkrātais pensiju kapitāla apmērs strauji pieauga (par 19%), salīdzinot ar 2011. gada beigām, un 2012. gada beigās sasniedza 142 milj. latu.

Pensiju plānu aktīvi, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 22.8% un 2012. gada beigās sasniedza 139.2 milj. latu. Pensiju plānu aktīvu struktūra saglabājās praktiski nemainīga: lielākā ieguldījumu daļa tika ieguldīta ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecībās – 55% no kopējiem pensiju plānu aktīviem jeb 76.9 milj. latu (sk. 42. att.).

³⁸ Centrālās statistikas pārvaldes informācija – www.csb.lv.

42. attēls

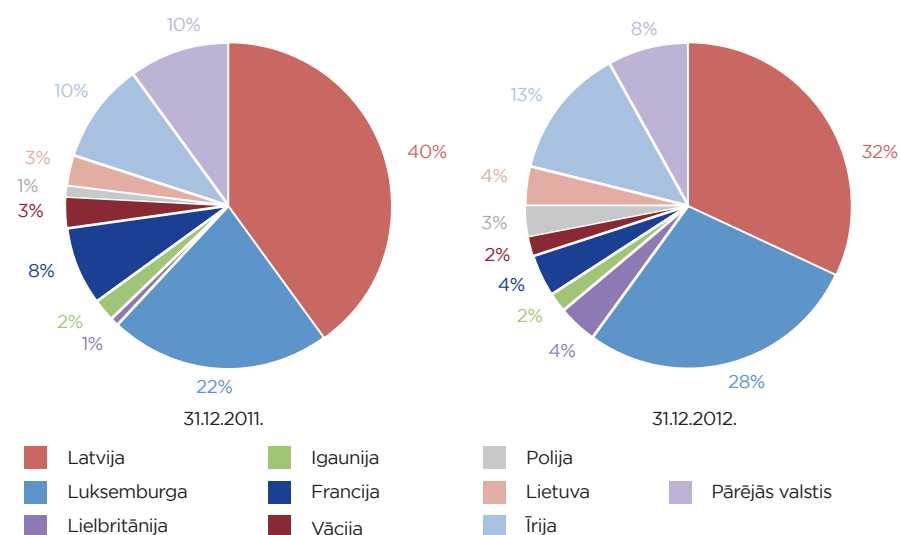
Pensiju plānu ieguldījumu portfeļa struktūra finanšu instrumentu dalījumā

Pensiju plānu Latvijā veikto ieguldījumu apmērs 2012. gada beigās sasniedza 45 milj. latu jeb 32% no kopējiem ieguldījumiem (par 0.3% vairāk nekā 2011. gada beigās). No visiem ieguldījumiem ārvalstīs 89.9 milj. latu jeb 95.4% veidoja ieguldījumi pārējās ES valstīs, t.sk. lielākie ieguldījumi bija veikti Luksemburgā – 39.1 milj. latu un Īrijā – 19.5 milj. latu (sk. 43. att.).

43. attēls

Pensiju plānu ieguldījumu ģeogrāfiskais izvietojums (%)

Līdz ar ievērojamu finanšu tirgus atlabšanu gada otrajā pusē, kā arī veiksmīgo investīciju politiku pensiju plānu ieguldījumu vērtība pieauga un vidējais pensiju plānu ienesīgums 2012. gadā sasniedza 8.5%, individuāliem pensiju plāniem ienesīgums bija robežās no 2.2% līdz 11.3% (2011. gadā – mīnus 2.7% jeb individuāliem plāniem robežās no mīnus 13.9% līdz 2.9%).

Pensiju plānu pārvaldīšanas izdevumi 2012. gadā nedaudz saruka (par 0.2 procentu punktiem) un bija 1.9% no ieguldījumu plānu vidējiem neto aktīviem (2011. gadā – 2.1%).

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBU UN IEGULDĪJUMU FONDU DARBĪBA

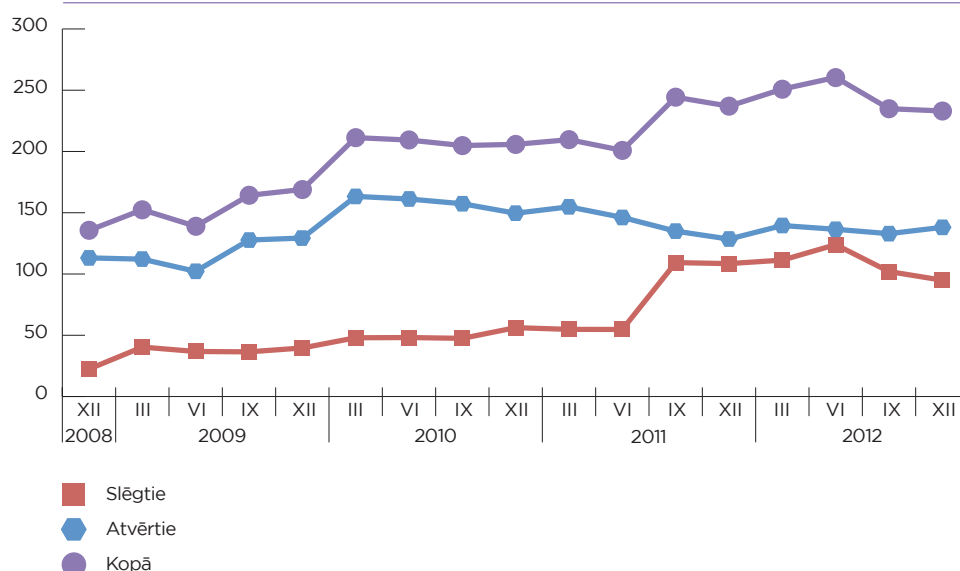
2012. GADĀ VISI ATVĒRTIE
IEGULDĪJUMU FONDI,
IZŅĒMOT DIVUS, SPĒJA
NODROŠINĀT POZITĪVU
GADA IENESĪGUMU, KAS
VAIRĀKIEM FONDIEM
SASNIEDZA DIVCIPARU
SKAITLI

2012. gada beigās Latvijā darbojās 15 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, kas pārvaldīja 40 ieguldījumu fondus (20 atvērtos un 20 slēgtos fondus). Gada laikā ieguldījumu pārvaldes sabiedrības nopelnīja 4.5 milj. latu, kas bija par 22.5% vairāk nekā iepriekšējā gadā.

2012. gadā ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldīšanā esošo ieguldījumu fondu aktīvi saruka par 1.6% un gada beigās sasniedza 233 milj. latu. Slēgto fondu aktīvi gada laikā saruka par 12.5%, decembra beigās sasniedzot 95 milj. latu (sk. 43. att.), ko galvenokārt ietekmēja atsevišķu slēgto fondu likvidācija un aktīvu pārvērtēšana. Savukārt atvērto fondu aktīvi pieauga par 7.6%, decembra beigās sasniedzot 138.2 milj. latu, ko ietekmēja labvēlīgā tirgus situācija, kas veicināja ieguldījumu vērtības pieaugumu.

44. attēls

Ieguldījumu fondu aktīvi (milj. latu)

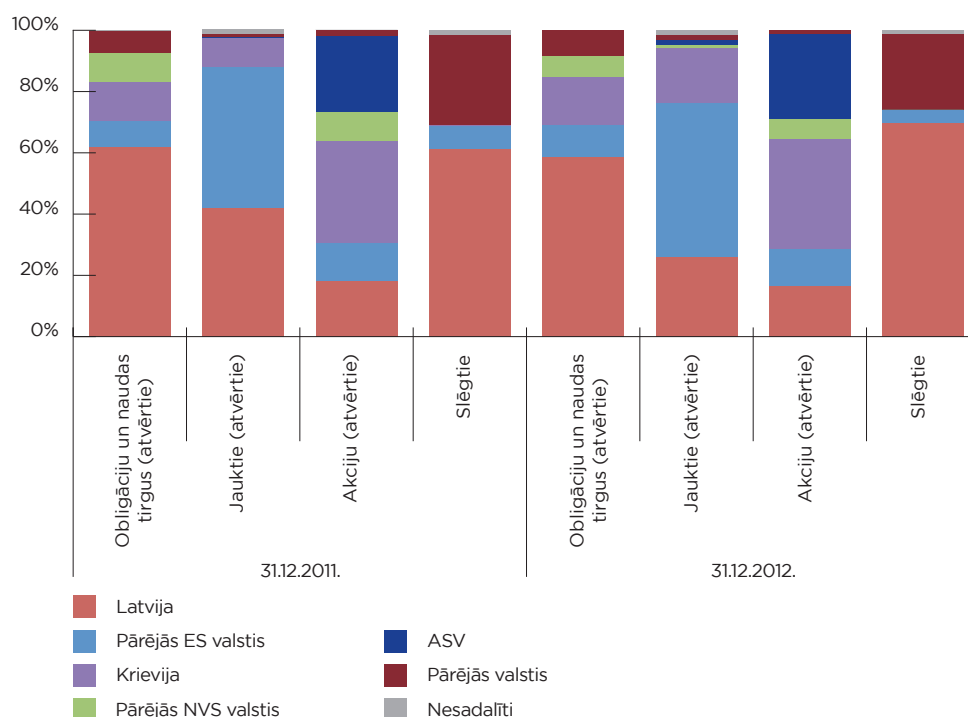
2012. gads kopumā ieguldījumu fondu sektoram bija veiksmīgs. Visi atvērtie ieguldījumu fondi, izņemot divus, kas bija veikuši ieguldījumus Ukrainas un Kaspijas jūras reģiona emitentu akcijās, spēja nodrošināt pozitīvu gada ienesīgumu, kas vairākiem fondiem sasniedza divciparu skaitli. Šo pozitīvo tendenci lielā mērā veicināja ECB aktivitātes, kas mazināja spriedzi finanšu tirgos, īpaši ECB sniegtais likviditātes atbalsts eirozonas bankām 2011. gada nogalē (LTRO) un ECB paziņojums augustā par jaunas vērtspapīru pirkšanas programmas sākšanu (OMT). Turpretī gada pēdējā ceturksnī līdz ar bažām par ASV "fiskālo klinti", kas varētu negatīvi ietekmēt pasaules ekonomikas izaugsmi, investoru optimisms mazinājās un fondi (pārsvarā ar aktīvu ieguldījumu politiku) cieta zaudējumus. Gadā kopumā bija vērojams naudas līdzekļu īpatsvara sarukums ieguldījumu fondu portfeļos, kas liecina par ieguldījumu fondu pārvaldnieku optimistiskāku noskaņojumu un riska apetītes pieaugumu. No vienas puses, zemās procentu

likmes naudas tirgū dod pamatu bažām, ka riski finanšu sektorā varētu palielināties, pieaugot investoru riska apetītei un ieguldījumiem riskantākos aktīvos, tomēr, no otras puses, zemās procentu likmes palīdz uzņēmumiem uzlabot peļņas rādītājus, kas savukārt pozitīvi ietekmē šo uzņēmumu emitēto vērtspapīru cenu dinamiku un arī ieguldījumu fondu, kas ieguldījuši šajos uzņēmumos, ieguldījumu apliecību vērtību.

Atvērtie obligāciju fondi un naudas tirgus fondi³⁹ līdzekļus galvenokārt ieguldīja Latvijā (sk. 45. att.) – decembra beigās Latvijā ieguldīto līdzekļu apmērs sasniedza 69 milj. latu jeb 58.5% no to kopējā ieguldījumu portfeļa, t.sk. lielāko daļu, t.i., 46 milj. latu, veidoja naudas līdzekļi (prasības uz pieprasījumu pret kredītiestādēm un termiņnoguldījumi kredītiestādēs). 10.6% no šo fondu portfeli turētajiem finanšu instrumentiem bija izvietoti pārējās ES valstīs un 22.5% – NVS valstīs (t.sk. Krievijā – 15.5%, galvenokārt regulētā tirgū tirgotos komercsabiedrību parāda vērtspapīros). 2012. gada beigās vidējais 12 mēnešu ienesīgums⁴⁰ atvērtajiem obligāciju un naudas tirgus fondiem bija 8.4% un tas bija pozitīvs visiem fondiem. Labāku sniegumu uzrādīja tie fondi, kuru ieguldījumu pamatvalūta ir *euro*, jo ASV dolārs gada laikā piedzīvoja nelielu vērtības kritumu attiecībā pret latu. Šo fondu kopējais ieguldījumu portfelis decembra beigās sasniedza 118 milj. latu.

45. attēls

Ieguldījumu fondu ieguldījumu portfeļa struktūra valstu grupu dalījumā⁴¹

³⁹ Ieguldījumu fondu sadalījums atbilst Latvijas Bankas mājas lapā publicētajam ieguldījumu fondu sadalījumam pēc ieguldījumu politikas: <http://www.bank.lv/statistika/mfi-un-citu-finansu-starpnieku-saraksti/latvijas-republikas-ieguldijumu-fondu-saraksts> <http://www.bank.lv/statistika/mfi-un-citu-finansu-starpnieku-saraksti/latvijas-republikas-ieguldijumu-fondu-saraksts>.

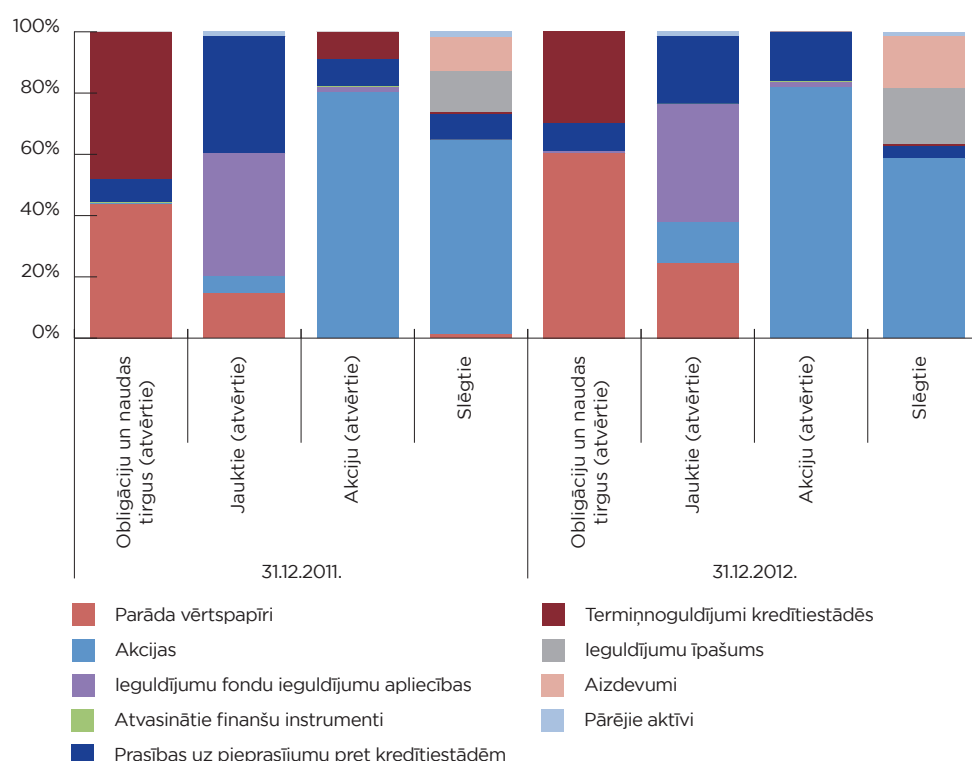
⁴⁰ Ienesīgums aprēķināts kā fonda ieguldījumu apliecības vērtības izmaiņas pārskata periodā attiecībā pret fonda ieguldījumu apliecības vērtību pārskata perioda sākumā, izsakot to procentos.

⁴¹ Finanšu instrumenti (t.sk. ieguldījumu fondu) sagrupēti atbilstoši to emitenta izcelsmes (reģistrācijas) valstij, kas ieguldījumu fondiem var atšķirties no faktisko ieguldījumu vietas.

Atvērtie jauktie fondi līdzekļus galvenokārt (76.4%) ieguldīja ES valstīs. Salīdzinājumā ar 2011. gada beigām šo fondu portfeli bija ievērojami sarucis naudas līdzekļu īpatsvars (no 38.2% līdz 22%) (sk. 46. att.). 2012. gada beigās vidējais 12 mēnešu ienesīgums atvērtajiem jauktajiem fondiem bija 5.3% un visiem fondiem tas bija pozitīvs. Decembra beigās šo fondu kopējais ieguldījumu portfelis sasniedza 3.4 milj. latu.

46. attēls

Ieguldījumu fondu ieguldījumu portfeļa struktūra finanšu instrumentu dalījumā

Atvērtie akciju fondi pārskata perioda beigās 42.2% no kopējiem ieguldījumiem bija ieguldījuši NVS valstīs (t.sk. nedaudz vairāk kā trešdaļu (35.7%) no to kopējā ieguldījumu portfeļa veidoja ieguldījumi Krievijā). 28.5% no kopējā ieguldījumu portfeļa veidoja ieguldījumi ASV un 28.2% bija ieguldīti ES valstīs (t.sk. 16.5% Latvijā). Atvērtajiem akciju fondiem nozīmīgākie akciju indeksi gada laikā pieauga (RTS: +10.5%, Micex: +5.2%, Eurostoxx 50: +13.8%, S&P 500: +13.4%), kas pozitīvi ietekmēja šo fondu darbības rādītājus. 2012. gada beigās vidējais 12 mēnešu ienesīgums atvērtajiem akciju fondiem bija 3.6% un tas bija pozitīvs visiem fondiem, izņemot divus, turklāt četriem fondiem izteikts ar pozitīvu divciparu skaitli. Decembra beigās šo fondu kopējais ieguldījumu portfelis sasniedza 16.9 milj. latu.

2012. gada beigās lielākā daļa slēgto fondu līdzekļu bija ieguldīti Latvijā (70%) un salīdzinājumā ar 2011. gada beigām ieguldījumu Latvijā īpatsvars bija pieaudzis (2011. gada beigās – 61%). Decembra beigās slēgto fondu kopējais ieguldījumu portfelis bija 95 milj. latu.

IEGULDĪJUMU BROKERU SABIEDRĪBU DARBĪBA

2012. gada beigās Latvijā darbojās piecas ieguldījumu brokeru sabiedrības, un kopumā tās 2012. gadā nopelnīja gandrīz 1.5 milj. latu, t.i., ievērojami vairāk nekā iepriekšējā gadā, kad peļņa sasniedza 928 tūkst. latu.

97.4% no visiem ieguldījumu brokeru sabiedrību ienākumiem veidoja komisijas naudas ienākumi u.c. līdzīgi ienākumi par klientiem sniegtajiem pakalpojumiem, savukārt būtiskākais izdevumu postenis bija administratīvie izdevumi (54.5%).

2012. gadā divas ieguldījumu brokeru sabiedrības nodarbojās ar klientu finanšu instrumentu turēšanu, ko paredz tām izsniegtās licences ieguldījumu blakuspakalpojumu sniegšanai, savukārt nevienai no sabiedrībām pārskata gadā nebija nodoti klientu aktīvi pārvaldīšanā, lai gan divām ieguldījumu brokeru sabiedrībām ir licences arī ieguldītāju finanšu instrumentu individuālai pārvaldīšanai. Ieguldījumu brokeru sabiedrību turējumā esošo klientu naudas līdzekļu apmērs darījumu ar finanšu instrumentiem veikšanai pārskata gada beigās sasniedza 1.947 tūkst. latu (2011. gada beigās – 995 tūkst. latu).

Ieguldījumu brokeru sabiedrību KPR 2012. gada beigās bija 24.6% (2011. gada beigās – 30.2%) (minimālā kapitāla pietiekamības prasība – 8%).

MAKSĀJUMU IESTĀŽU UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS IESTĀŽU DARBĪBA

GADA LAIKĀ MAKSĀJUMU
IESTĀŽU VEIKTO
MAKSĀJUMU MĒNEŠA
VIDĒJAIS APMĒRS
PALIELINĀJĀS PAR 60%

2012. gada beigās Latvijā darbojās 24 maksājumu iestādes un astoņas elektroniskās naudas iestādes, no kurām trijām bija tiesības sniegt arī maksājumu pakalpojumus (reģistrētas kopumā bija 34 maksājumu iestādes un 14 elektroniskās naudas iestādes).

Gada laikā maksājumu iestāžu veikto maksājumu mēneša vidējais apmērs palielinājās par 60% un sasniedza 5.8 milj. latu, bet elektroniskās naudas iestāžu veikto maksājumu mēneša vidējais apmērs nemainījās (2 milj. latu), savukārt šo iestāžu apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējais apmērs pieauga par 5%, sasniedzot 1.3 milj. latu.

2012. gada beigās likvīdo aktīvu kopsumma maksājumu iestādēm kopumā bija 1.6 milj. latu, pārsniedzot saistības par 0.15 milj. latu, savukārt elektroniskās naudas iestādēm – 4.1 milj. latu, pārsniedzot saistības par 0.9 milj. latu.

